

แบบจำลองส่งเสริมการใช้ประโยชน์ เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร เพื่อการจิตส่วสติการสังคมให้กับผู้สูงอายุในเขตชนบท

สำนักงานส่งเสริมและสนับสนุนวิชาการ ๑

สำนักงานปลัดกระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์

คำนำ

การวิจัยเรื่อง “แบบจำลองการส่งเสริมการใช้ประโยชน์เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร เพื่อการจัดสวัสดิการสังคมให้กับผู้สูงอายุในเขตชนบท” มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาช่องทางการใช้ประโยชน์เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารของผู้สูงอายุในเขตชนบทที่มีในปัจจุบัน เพื่อศึกษาความต้องการส่งเสริมและจัดทำแบบจำลองการใช้ประโยชน์เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารเพื่อการจัดสวัสดิการสังคมของผู้สูงอายุในเขตชนบท ดังนั้น จึงเกิดการจัดทำโครงการวิจัยเรื่องนี้ขึ้น

คณะผู้วิจัยขอขอบคุณสำนักงานคณะกรรมการวิจัยแห่งชาติที่ได้เล็งเห็นความสำคัญของการศึกษาวิจัยเรื่องนี้ที่สามารถนำไปใช้ในการขับเคลื่อนประเทศชาติต่อไปจึงได้พิจารณาให้การสนับสนุนการศึกษาวิจัยเพื่อจะได้ง่ายต่อการขอรับการสนับสนุนงบประมาณ กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ที่ให้การสนับสนุนงบประมาณในการขับเคลื่อนโครงการวิจัย หน่วยงานภาครัฐและภาคเอกชน รวมทั้งภาคประชาชนที่ให้ความร่วมมือในด้านข้อมูล นายนครินทร์ ปิ่นปฐมรัฐ ผู้ทรงคุณวุฒิด้านเทคโนโลยีสารสนเทศในการเป็นที่ปรึกษาการดำเนินงานโครงการในหลาย ๆ ด้าน ทั้งในด้านวิชาการ องค์กรความรู้ ทั้งนี้คณะผู้วิจัยคาดหวังว่าผลการศึกษาครั้งนี้จะเป็นประโยชน์แก่ผู้เกี่ยวข้องและผู้สนใจตามวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้

คณะผู้วิจัย

สำนักงานส่งเสริมและสนับสนุนวิชาการ 1 - 12

บทคัดย่อ

ชื่อเรื่อง : แบบจำลองการส่งเสริมการใช้ประโยชน์เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารเพื่อการจัดสวัสดิการสังคมให้กับผู้สูงอายุในเขตชนบท

ผู้วิจัย : สำนักงานส่งเสริมและสนับสนุนวิชาการ 1 – 12

ปี พ.ศ. : 2561

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาช่องทางการความต้องการในการส่งเสริมการใช้ประโยชน์เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารของผู้สูงอายุในเขตชนบทที่มีในปัจจุบัน และจัดทำแบบจำลองการส่งเสริมการใช้ประโยชน์เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารของผู้สูงอายุในเขตชนบท ในรูปแบบการวิจัยแบบผสมวิธี เก็บข้อมูลเชิงปริมาณโดยใช้แบบสอบถามในพื้นที่ 12 ตำบล เป็นจำนวน 3,796 คน ประมวลผลโดยโปรแกรมสำเร็จรูป ใช้สถิติเชิงปริมาณในการวิเคราะห์ข้อมูล ส่วนการเก็บข้อมูลเชิงคุณภาพเป็นการสนทนากลุ่มในพื้นที่ 12 ตำบล จำนวน 13 กลุ่ม วิเคราะห์ข้อมูลโดยพรรณนารายละเอียดตีความจากการสัมภาษณ์ผู้เชี่ยวชาญ ผลการศึกษาโดยสรุปมีดังนี้

ช่องทางเสียงตามสายเป็นช่องทางที่ผู้สูงอายุในเขตชนบท ใช้ในการรับรู้สิทธิสวัสดิการสังคม ผู้สูงอายุมากที่สุดคิดเป็นร้อยละ 56.2 เนื่องจากเป็นช่องทางที่มีเกือบทุกหมู่บ้าน ไม่มีค่าใช้จ่ายในการรับฟัง และการเข้าถึงข้อมูล การสื่อสารใช้ภาษาท้องถิ่นทำให้ผู้สูงอายุในเขตชนบทเข้าใจง่าย และเป็นการสื่อสารในรูปแบบการฟังเรื่องที่สะดวกและเข้าใจง่ายกว่าการอ่านเนื่องจากการศึกษาและการเสื่อมสภาพของอวัยวะทางการมองเห็น

ผลการวิจัยแสดงให้เห็นเพิ่มเติมว่า มากกว่าร้อยละ 90 ของผู้สูงอายุในเขตชนบทไม่เคยใช้เทคโนโลยีในการเข้าถึงข่าวสารและสวัสดิการทั้ง 7 ด้านเลย โดยผู้สูงอายุให้เหตุผลว่าวิธีการใช้ที่ยุงยาก มีค่าใช้จ่ายในการเข้าถึงเทคโนโลยีทั้งตัวอุปกรณ์ และสัญญาณอินเทอร์เน็ต และด้วยวัยของผู้สูงอายุจะมีปัญหาด้านสุขภาพสายตาดังทำให้เป็นอุปสรรคในการใช้เทคโนโลยี

ผลการวิจัยพบว่าผู้สูงอายุมีความต้องการส่งเสริมการใช้ประโยชน์เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารเพื่อการจัดสวัสดิการสังคมในแต่ละด้านดังต่อไปนี้

1) สวัสดิการสังคมด้านการศึกษา พบว่าผู้สูงอายุส่วนใหญ่มีความต้องการใช้ E-Learning มากกว่าเทคโนโลยีอื่นในการเข้าถึงสิทธิสวัสดิการด้านการศึกษา

2) สวัสดิการสังคมด้านสุขภาพอนามัย พบว่าผู้สูงอายุส่วนใหญ่มีความต้องการใช้สายรัดข้อมือแจ้งเตือนสุขภาพ มากกว่าเทคโนโลยีอื่นในการเข้าถึงสิทธิสวัสดิการด้านการศึกษา

3) สวัสดิการสังคมด้านที่อยู่อาศัย พบว่าผู้สูงอายุส่วนใหญ่มีความต้องการใช้ Social Map มากกว่าเทคโนโลยีอื่นในการเข้าถึงสิทธิสวัสดิการด้านการศึกษา

4) สวัสดิการสังคมด้านรายได้และการมีงานทำ พบว่าผู้สูงอายุส่วนใหญ่มีความต้องการใช้เทคโนโลยีในการเข้าถึงสิทธิสวัสดิการด้านรายได้และการมีงานทำไม่แตกต่างกัน

5) สวัสดิการสังคมด้านนันทนาการ พบว่าผู้สูงอายุส่วนใหญ่มีความต้องการใช้ YouTube มากกว่าเทคโนโลยีอื่นในการเข้าถึงสิทธิสวัสดิการด้านนันทนาการ

6) สวัสดิการสังคมด้านยุติธรรม พบว่าผู้สูงอายุส่วนใหญ่มีความต้องการใช้เทคโนโลยีในการเข้าถึงสิทธิสวัสดิการสังคมด้านยุติธรรมทำไมแตกต่างกัน

7) สวัสดิการด้านการบริการทางสังคมทั่วไป พบว่าผู้สูงอายุส่วนใหญ่มีความต้องการบัตรสวัสดิการแห่งรัฐในการเข้าถึงสิทธิสวัสดิการด้านการบริการทางสังคมทั่วไป

ข้อเสนอแนะ กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ควรส่งเสริมให้มีการจัดการเรียนการสอนแนะนำวิธีการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศในรูปแบบต่างๆ โดยใช้กลไกของศูนย์ผู้สูงอายุ ตำบล หรือโรงเรียนผู้สูงอายุ หน่วยงานภาครัฐควรสนับสนุนในด้านการเข้าถึงอินเทอร์เน็ตให้แก่ผู้สูงอายุในชนบท สำหรับการศึกษาวิจัยครั้งต่อไป ควรมีการศึกษาวิจัยแบบจำลองการส่งเสริมการใช้ประโยชน์เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารเพื่อการจัดสวัสดิการสังคมให้กับผู้สูงอายุในเขตเมือง

Abstract

Topic: A Model of Information Technology Usage for Social Development in a Group of Elderly Peoples under Rural Areas

The aim of this research was to construct the model for explaining the elderly peoples' use of information technology within the rural areas in Thailand. The data was collected from 12 rural areas cover with 3,796 participants. The results of this study showed that voice broadcasting was one of the most popular channel for getting the information about social development. However, more than 90 percent of participants never use information technology for social development with 3 main reasons: (a) the easy of using technology, (b) the facilitating conditions and (c) physical body. The results also suggested that: (a) E-learning was preferred for social development in education; (b) smart watch was selected for healthcare; (c) social map was need for residency social development; (d) YouTube was chosen for their entertainment; (e) social welfare card was also need from this group of participants. The findings have important implications for the various stakeholders in increasing usage of technology in the Thai rural areas: (a) the government staffs in Ministry of Social Development and Human Security should provide structured training in the use of technology for the elderly peoples in rural areas; (b) Thai government should provide the necessary IT equipment (such as computers and internet) for them; (c) system designers and developers should provide systems to be easy to navigate for elderly peoples. By achieving these conditions, it may be expected that elderly peoples will have high initial expectations towards the technology and will tend to use the information technology.

บทสรุปผู้บริหาร

การศึกษาวิจัย “แบบจำลองการส่งเสริมการใช้ประโยชน์เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารของผู้สูงอายุในเขตชนบท” เป็นการศึกษาเชิงผสมวิธี (mixed – methodology) โดยศึกษาทั้งเชิงปริมาณ และคุณภาพเก็บข้อมูลเชิงปริมาณโดยใช้แบบสอบถามในพื้นที่ 12 ตำบล กลุ่มตัวอย่างเป็นผู้สูงอายุที่มีอายุตั้งแต่ 60 ปีขึ้นไปในพื้นที่ความรับผิดชอบของ สำนักงานส่งเสริมและสนับสนุนวิชาการ 1-12 จำนวน 3,796 คน ประมวลผลโดยโปรแกรมสำเร็จรูป ใช้สถิติเชิงปริมาณในการวิเคราะห์ข้อมูล ส่วนการเก็บข้อมูลเชิงคุณภาพเป็นการสนทนากลุ่มในพื้นที่ 12 ตำบล จำนวน 12 กลุ่ม และการสัมภาษณ์ผู้เชี่ยวชาญจำนวน 12 คนวิเคราะห์ข้อมูลโดยพรรณนารายละเอียดตีความจากการสัมภาษณ์ผู้เชี่ยวชาญ ผลการศึกษาโดยสรุปมีดังนี้

1. จากข้อมูลพื้นฐานของกลุ่มตัวอย่างทั้ง 12 พื้นที่ จำนวน 3,796 คน พบว่า กลุ่มตัวอย่างเป็นเพศหญิง ร้อยละ 57.6 สถานภาพของผู้สูงอายุส่วนใหญ่เป็นผู้สมรส ร้อยละ 63.3 ส่วนใหญ่นับถือศาสนาพุทธ ร้อยละ 93.1 จบการศึกษาระดับประถม 4 หรือประถม 6 ร้อยละ 75.4 ช่วงอายุ 60-69 ปี ร้อยละ 54.7 ผู้สูงอายุส่วนใหญ่ไม่ได้ประกอบอาชีพ ร้อยละ 48.9 มีรายได้ร้อยละ 60.6 โดยมีรายได้ต่ำกว่า 10,000 บาท คิดเป็นร้อยละ 92.3 สวัสดิการที่ได้รับ คือ หลักประกันสุขภาพถ้วนหน้า(บัตรทอง) ร้อยละ 86.9

2. ผลการวิจัยในส่วนของคุณภาพช่องทางและความต้องการส่งเสริมการใช้ประโยชน์เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารเพื่อการจัดสวัสดิการผู้สูงอายุของกลุ่มตัวอย่างทั้ง 12 พื้นที่ จำนวน 3,796 คน พบว่า ช่องทางเสียงตามสายเป็นช่องทางที่ผู้สูงอายุ ใช้ในการรับรู้เรื่องสิทธิสวัสดิการสังคมผู้สูงอายุมากที่สุด (56.2%) เนื่องจากเป็นช่องทางที่มีแทบทุกแห่งในเขตพื้นที่ชนบท และจากการสัมภาษณ์ผู้เชี่ยวชาญในเขตพื้นที่ พบว่า ช่องทางเสียงตามสายเป็นช่องทางที่ไม่มีค่าใช้จ่ายในการรับฟังข้อมูล อีกทั้งยังใช้ภาษาท้องถิ่นทำให้ผู้สูงอายุในเขตชนบทเข้าใจง่าย และการสื่อสารรูปแบบการฟังยังเป็นที่ยอมรับของผู้สูงอายุมากกว่าการอ่าน เนื่องจากการศึกษาและการเสื่อมสภาพของอวัยวะทางการมองเห็น

3. ผลการวิจัย พบว่า มากกว่าร้อยละ 90 ของผู้สูงอายุในเขตพื้นที่ชนบทปัจจุบันไม่เคยใช้เทคโนโลยีในการเข้าถึงข่าวสารและสวัสดิการด้านต่างๆของกระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ทั้ง 7 ด้านเลย พบว่า แม้ผู้สูงอายุจะเริ่มปรับตัวให้เข้ากับเทคโนโลยีคอมพิวเตอร์แต่ก็ยังเป็นส่วนน้อย มีผู้สูงอายุอีกจำนวนมากยังไม่สนใจเทคโนโลยีคอมพิวเตอร์ ทั้งนี้เนื่องจากความยากในการใช้งานและผู้สูงอายุไม่มีประสบการณ์หรือมีประสบการณ์น้อยจากการลงพื้นที่สัมภาษณ์ผู้เชี่ยวชาญให้เหตุผลและข้อเสนอแนะในการส่งเสริมการใช้เทคโนโลยีกับผู้สูงอายุในเขตชนบท 3 ประเด็นโดยควรคำนึงถึงปัญหาที่เกิดขึ้นในกลุ่มผู้สูงอายุดังนี้

1) ปัญหาด้านร่างกาย: เทคโนโลยีเองต้องดีไซน์มาเฉพาะคนกลุ่มผู้ใช้คือผู้สูงอายุเท่านั้น โดยคำนึงถึงความเสื่อมสภาพของร่างกายและอวัยวะของผู้สูงอายุเป็นสำคัญ

2) ปัญหาด้านจิตใจ: ความง่ายในการเรียนรู้วิธีใช้งานระบบสารสนเทศถือเป็นอีกเรื่องที่สำคัญ เพราะ ผู้สูงอายุที่ใช้ความพยายามและความสามารถในการเรียนรู้เรื่องใหม่น้อยลง

3) ปัญหาด้านเศรษฐกิจ: เรื่องของ infrastructure ที่รัฐบาลจะต้องลงทุนเข้ามาในเขตพื้นที่ เช่น ระบบอินเทอร์เน็ต คอมพิวเตอร์ในครัวเรือน หรือโครงการคอมพิวเตอร์ราคาถูก

4. ผลการวิจัยพบว่าผู้สูงอายุในเขตชนบท มีความต้องการให้ส่งเสริมการใช้ประโยชน์เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารเพื่อการจัดสวัสดิการสังคมของผู้สูงอายุในเขตชนบทในด้านต่างๆ ดังนี้

1) สวัสดิการสังคมด้านการศึกษา ผลการทดสอบOne-way ANOVAแสดงให้เห็นว่าผู้สูงอายุมีความต้องการใช้ E-Learningมากกว่าเทคโนโลยีอื่นในการเข้าถึงสิทธิสวัสดิการด้านการศึกษาของผู้สูงอายุในเขตชนบทและจากการลงพื้นที่สัมภาษณ์ผู้เชี่ยวชาญให้เหตุผลว่า ผู้สูงอายุในชนบทบางส่วนก็มีความสนใจที่จะเรียนรู้เพิ่มเติม โดยพบว่าเสียงตอบรับจากการเข้ามาเรียนในโรงเรียนผู้สูงอายุ แต่เหตุผลหลักที่ผู้สูงอายุส่วนใหญ่ต้องการ E-learning จะมาจากข้อดีของE-learning เมื่อเทียบกับเทคโนโลยีอื่นๆ(Google Search, YouTube, Facebook,Line) นอกจากความยืดหยุ่นและความสะดวกที่ผู้เรียนสามารถ เข้าถึงเนื้อหาหลักสูตร ณ เวลาและสถานที่ใดก็ได้ตามแต่ความสะดวกในสภาพการเรียนการสอนผ่านเว็บ ผู้เรียนจะมีเสรีภาพในการค้นคว้าและเรียนรู้สิ่งที่ตนสนใจ ซึ่งบางครั้งอาจเป็นสิ่งที่อยู่นอกเหนือความคาดหวังของผู้สอน ผู้เรียนสามารถตัดสินใจเรื่องจังหวะการเรียนและประเด็นสำคัญของเนื้อหาการเรียน จึงทำให้เส้นทางของการเรียนแบบ E-Learning ของนักเรียนแต่ละคนมีความแตกต่างกันตามความต้องการของตน ถ้าผู้เรียนมีวินัยในตนเอง มีเป้าหมายและความเข้าใจเกี่ยวกับสภาพแวดล้อมของเว็บ จึงจะทำให้ผู้เรียนควบคุมการเรียนรู้ผ่านเว็บได้อย่างมีประสิทธิภาพ

2) สวัสดิการสังคมด้านสุขภาพอนามัย ผลการทดสอบOne-way ANOVAแสดงให้เห็นว่าผู้สูงอายุในเขตชนบทมีความต้องการใช้ สายรัดข้อมูลแจ้งเตือนสุขภาพมากกว่าเทคโนโลยีอื่น(Application ในมือถือ, Web Site, Google Search) ในการเข้าถึงสิทธิสวัสดิการด้านสุขภาพผู้เชี่ยวชาญเขตในพื้นที่ให้เหตุผลสนับสนุน ดังนี้ ปัจจุบันผู้สูงอายุอาศัยอยู่อย่างลำพังโดยไม่มีลูกหลาน มีหลายรายเป็นผู้ป่วย ต้องมีคนดูแลตลอดเวลา การนำเทคโนโลยี IoT (Internet of Things) มาใช้จะสามารถช่วยให้ผู้สูงอายุสามารถดูแลตัวเองได้ดียิ่งขึ้นหรือลูกหลานก็สามารถติดตามความเคลื่อนไหวของผู้สูงอายุได้ตลอดเวลาในช่วงเวลาที่ต้องออกไปทำงาน โดยใช้อุปกรณ์ที่พกพาง่ายและกะทัดรัดเป็นเครื่องตรวจวัดร่างกายของผู้สูงอายุที่ชื่อว่า “สายรัดข้อมือวัดสุขภาพ” ในยามฉุกเฉินหากมีการใช้สายรัดข้อมือสุขภาพเพื่อตรวจจับความเคลื่อนไหว สัญญาณชีพก็จะทำให้ทางหน่วยงาน องค์กรบริหารส่วนตำบล โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบล อาสาสมัคร เข้าให้การช่วยเหลือได้ทันที

3) สวัสดิการสังคมด้านที่อยู่อาศัยผลการทดสอบ One-way ANOVA แสดงให้เห็นว่าผู้สูงอายุในเขตชนบทมีความต้องการใช้ Social map มากกว่าเทคโนโลยีอื่น (Web site, Facebook, และ Applicationในมือถือเรื่องที่อยู่อาศัย) ในการเข้าถึงสิทธิสวัสดิการด้านที่อยู่อาศัย เนื่องจาก Social Map เป็นการตอบโจทย์ 5 ประการ มีใคร อยู่ที่ไหน เดือดร้อนเรื่องอะไร อยากได้อะไร และเคยได้อะไรบ้างเมื่อไรที่เป็น นอกจากนี้ คำว่า Map ยังบอกพิกัด พื้นที่ สถานที่อยู่ และก็ต้องมีด้านการให้ความช่วยเหลือด้วย

4) สวัสดิการรายได้และการมีงานทำ ผลการทดสอบ One-way ANOVA แสดงให้เห็นว่าผู้สูงอายุในเขตชนบทไม่มีความต้องการใช้เทคโนโลยีใดในการเข้าถึงเรื่องการมีรายได้และการมีงานทำผู้เชี่ยวชาญในพื้นที่ให้เหตุผลเนื่องจากผู้สูงอายุในชนบทส่วนใหญ่อยู่ตามลำพัง ไม่ได้ประกอบอาชีพ เพราะสุขภาพร่างกายไม่เอื้ออำนวย จึงไม่มีความจำเป็นต้องใช้เทคโนโลยีในการทำงานและรายได้ หรือถ้าประกอบอาชีพก็ประกอบอาชีพเกษตรกรรม ซึ่งไม่มีความจำเป็นต้องใช้เทคโนโลยีอยู่แล้ว ถ้าต้องใช้เทคโนโลยีในการให้ผู้สูงอายุมีงานทำและรายได้สำหรับผู้สูงอายุในชนบทควรเป็นเทคโนโลยีในการเพิ่มผลผลิตทางการเกษตรหรือ

การเรียนรู้เพื่อใช้ในการทำเกษตรกรรม ควรมีลักษณะและรูปแบบที่ใช้งานง่าย ไม่ซับซ้อน โดยมีผู้สอนและฝึกปฏิบัติ

5) สวัสดิการด้านนันทนาการ ผลการทดสอบ One-way ANOVA แสดงให้เห็นว่าผู้สูงอายุต้องการใช้ช่องทาง YouTube มากกว่าช่องทางอื่นในการเข้าถึงสิทธิสวัสดิการด้านนันทนาการ การสัมภาษณ์ได้เหตุผลอธิบายดังนี้ YouTube เป็นช่องทางนันทนาการที่ใช้งานง่ายค้นหาสะดวกเพื่อให้เกิดการเข้าถึงที่มากขึ้น YouTube ควรออกแบบเฉพาะให้กลุ่มผู้สูงอายุ เช่น ต้องมีตัวหนังสือขนาดใหญ่ เสียงชัดเจน และไม่ซับซ้อนในการค้นหา และมีแหล่งที่มาของข้อมูลและผู้ดำเนินรายการที่มีความน่าเชื่อถือ มีองค์กรรับรองได้

6) สวัสดิการความยุติธรรม ผลการทดสอบ One-way ANOVA แสดงให้เห็นว่าผู้สูงอายุไม่มีความต้องการใช้เทคโนโลยีทั้ง 4 ช่องทาง (Website, Google search, Application ในมือถือ เรื่องกฎหมาย และสิทธิ และ Facebook) ในการเข้าถึงสิทธิสวัสดิการด้านยุติธรรมของผู้สูงอายุ เนื่องจากผู้สูงอายุในชนบทส่วนใหญ่มักปรึกษาปัญหาหรือกฎหมายกับครอบครัว ญาติพี่น้อง หรือ เพื่อนๆ มากกว่า เนื่องจากสามารถที่จะพูดคุยสอบถามได้อย่างละเอียด และเลือกบุคคลที่น่าเชื่อถือในการให้คำปรึกษาได้ด้วย จึงเห็นว่าผู้สูงอายุไม่มีความจำเป็นที่จะใช้เทคโนโลยีสารสนเทศทางด้านกฎหมาย

7) สิทธิสวัสดิการด้านการบริการทางสังคมทั่วไป ผลการทดสอบ One-way ANOVA แสดงให้เห็นว่าความต้องการใช้บัตรสวัสดิการแห่งรัฐในการเข้าถึงสิทธิสวัสดิการด้านการบริการทางสังคมทั่วไปมีค่าสูงที่สุด เนื่องจากการสร้างแรงจูงใจในการใช้รูปแบบของเงิน 300 บาท ผู้สูงอายุในชนบทต้องการมีรายได้เพิ่มขึ้น เพื่อนำมาใช้จ่ายในครอบครัว

5. ผลการศึกษาวิจัยได้นำไปสู่การจัดทำแบบจำลองการส่งเสริมการใช้ประโยชน์เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารเพื่อการจัดสวัสดิการสังคมให้กับผู้สูงอายุในเขตชนบท ดังแบบต่อไปนี้

1) Module 1: สวัสดิการด้านการศึกษา ควรเป็นระบบ E-learning ที่ออกแบบเฉพาะสำหรับผู้สูงอายุ มีเนื้อหาที่เฉพาะเจาะจงและผ่านการตรวจสอบจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เพื่อไม่ให้ผู้สูงอายุถูกล่อลวง ความเสื่อมสภาพทางด้านร่างกาย อาทิ การมองเห็นและการได้ยินและความสามารถทางสมอง (Billipp, 2001) เป็นส่วนสำคัญที่ต้องคำนึงในการออกแบบระบบ E-learning เฉพาะสำหรับผู้สูงอายุ

2) Module 2: สวัสดิการด้านสุขภาพ ควรจะเป็นรูปแบบสายรัดข้อมืออัจฉริยะเพื่อสุขภาพสามารถบอกอัตราการเต้นหัวใจ ชีพจร รวมทั้งอาจเพิ่ม function เตือนให้กินยาตามเวลาและอุปกรณ์ sensor แจ้งเตือนเวลาผู้สูงอายุเกิดเหตุฉุกเฉินหกล้ม เป็นต้น

3) Module 3: สวัสดิการด้านที่อยู่อาศัย ผู้สูงอายุไม่ยากได้ Application ในมือถือที่ช่วยให้การอยู่อาศัยในบ้านสบายขึ้น หรือ Smart Home Application แต่ผู้สูงอายุมีความต้องการ Social map ที่สามารถตอบโจทย์ 5 ประการ มีใคร อยู่ที่ไหน เตือนเรื่องอะไร อยากทำอะไร และเคยทำอะไรบ้างเมื่อไรที่เป็น นอกจากนี้ คำว่า Map บอกยังบอกพิกัด พื้นที่ สถานที่อยู่ เพื่อช่วยเหลือได้ทันทีเวลาเกิดเหตุฉุกเฉิน

4) Module 4: สวัสดิการด้านนันทนาการ อีกหนึ่ง module ที่ควรที่จะเพิ่มคือ Online Video Platform Application ลักษณะคล้าย YouTube เพื่อความนันทนาการของผู้สูงวัย ซึ่งจะช่วยลดความรู้สึกเหงา หดหู่ และอาการ ซึมเศร้าลง และเพิ่มความมั่นใจในตนเองมากขึ้น จะช่วยให้มีจิตใจกระปรี้กระเปร่าขึ้น โดยตัว Application ต้องมีตัวหนังสือขนาดใหญ่ เสียงชัดเจน และไม่ซับซ้อนในการค้นหา

5) Module 5: สวัสดิการด้านบริการทางสังคมทั่วไป บัตรสวัสดิการแห่งรัฐในการเข้าถึงสิทธิสวัสดิการด้านบริการทางสังคมทั่วไป เป็นอีกหนึ่งตัวอย่างในการสร้างแรงจูงใจในการใช้ระบบ IT โดยใช้เงินเป็นตัวกระตุ้น

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

1. กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ ควรมีแนวทางการส่งเสริมสนับสนุนให้ศูนย์พัฒนาคุณภาพชีวิตและส่งเสริมอาชีพผู้สูงอายุในแต่ละพื้นที่มีบริการให้ความรู้แก่ผู้สูงอายุในการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศ เพื่อสร้างแรงจูงใจในการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศให้เกิดประโยชน์แก่ผู้สูงอายุ
2. องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ควรบรรจุแผนการส่งเสริมสนับสนุนให้มีการจัดการเรียนการสอนเกี่ยวกับเทคโนโลยีสารสนเทศให้แก่ผู้สูงอายุในพื้นที่

ข้อเสนอแนะเชิงปฏิบัติ

1. หน่วยงานภาครัฐ ภาคเอกชน และภาคประชาสังคม ควรมีการจัดทำและออกแบบแอปพลิเคชันสำหรับผู้สูงอายุโดยเฉพาะ ร่วมกันเพื่ออำนวยความสะดวกในการเข้าถึงแอปพลิเคชันให้แก่ผู้สูงอายุ
2. กรมกิจการผู้สูงอายุ ควรมีการจัดทำหลักสูตรการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศผู้สูงอายุให้แก่เครือข่ายพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ เพื่อนำไปสอนให้แก่ผู้สูงอายุในแต่ละพื้นที่

ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรมีการศึกษาวิจัย “รูปแบบแอปพลิเคชันที่เหมาะสมกับผู้สูงอายุเพื่อนำไปสู่ผู้สูงอายุ 4.0”
2. ควรมีการศึกษาวิจัย “การจัดทำสายรัดข้อมือเพื่อสุขภาพให้เหมาะสมและเกิดประโยชน์ในการนำไปใช้ของผู้สูงอายุ”

สารบัญ

	หน้า
คำนำ	ก
บทคัดย่อ	ข
บทสรุปผู้บริหาร	จ
สารบัญ	ณ
สารบัญตาราง	ฎ
สารบัญรูป	ฐ
สารบัญแผนภูมิ	ฑ
บทที่ 1 บทนำ	1
1.1 ความสำคัญและที่มาของปัญหา	1
1.2 วัตถุประสงค์ของการวิจัย	3
1.3 ขอบเขตการศึกษาโครงการ	3
1.4 นิยามศัพท์	4
1.5 ประโยชน์ที่ได้รับ	4
1.6 กรอบแนวคิดการวิจัย	5
บทที่ 2 การทบทวนวรรณกรรม	6
2.1 สถานการณ์และแนวนโยบายของผู้สูงอายุไทย	6
2.2 พ.ร.บ.ส่งเสริมการจัดสวัสดิการสังคม พ.ศ. 2546	13
2.3 แนวความคิดเกี่ยวกับเทคโนโลยีสารสนเทศ	16
2.4 แผนแม่บทเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร (ฉบับที่3) ของประเทศไทย พ.ศ. 2557-2561	21
2.5 การใช้เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารของผู้สูงอายุ	25
2.6 แนวทางการจัดทำเทคโนโลยีสารสนเทศของกรมกิจการผู้สูงอายุ	29
2.7 งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	34

บทที่ 3	วิธีการศึกษา	36
3.1	การคัดเลือกพื้นที่	36
3.2	การคัดเลือกกลุ่มตัวอย่าง	37
3.3	วิธีการเก็บข้อมูล	38
3.4	เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย	38
3.5	การวิเคราะห์	39
3.6	กระบวนการดำเนินงานวิจัย	40
3.7	การนำเสนอข้อมูล	42
3.8	ระยะเวลาที่ใช้ในการศึกษา	42
บทที่ 4	ผลการศึกษาข้อมูล	43
4.1	ข้อมูลเกี่ยวกับข้อมูลส่วนบุคคล	43
4.2	ข้อมูลช่องทางและความต้องการส่งเสริมการใช้ประโยชน์เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารเพื่อการจัดสวัสดิการผู้สูงอายุ	47
บทที่ 5	วิเคราะห์ผลการวิจัย	64
	วัตถุประสงค์ข้อที่ 1	64
	วัตถุประสงค์ข้อที่ 2	66
	วัตถุประสงค์ข้อที่ 3	67
บทที่ 6	สรุปผล และข้อเสนอแนะ	70
6.1	สรุปผลการศึกษา	70
6.2	ข้อเสนอแนะ	77
	บรรณานุกรม	78
	ภาคผนวก	81

สารบัญตาราง

ตารางที่	หน้า
ตารางที่ 4.1 เพศ สถานภาพ และศาสนาของกลุ่มตัวอย่างผู้สูงอายุ	43
ตารางที่ 4.2 ระดับการศึกษา	44
ตารางที่ 4.3 ช่วงอายุ	44
ตารางที่ 4.4 อาชีพ	45
ตารางที่ 4.5 รายได้	45
ตารางที่ 4.6 สวัสดิการที่ได้รับ	46
ตารางที่ 4.7 ร้อยละแสดงช่องทางการรับรู้เรื่องสิทธิสวัสดิการสังคมผู้สูงอายุของผู้สูงอายุ	47
ตารางที่ 4.8 ร้อยละแสดงเทคโนโลยีที่ผู้สูงอายุใช้ในการเข้าถึงสิทธิสวัสดิการสังคม ทั้ง 7 ด้าน	48
ตารางที่ 4.9 การเปรียบเทียบความต้องการใช้เทคโนโลยีในการเข้าถึงสิทธิสวัสดิการ ด้านการศึกษาของผู้สูงอายุในเขตพื้นที่ชนบท จำแนกตามเทคโนโลยี (n = 3796)	51
ตารางที่ 4.10 การเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยเป็นรายคู่ของความต้องการใช้เทคโนโลยีในการ เข้าถึงสิทธิด้านการศึกษาของผู้สูงอายุ	51
ตารางที่ 4.11 การเปรียบเทียบความต้องการใช้เทคโนโลยีในการเข้าถึงสิทธิสวัสดิการ ด้านสุขภาพของผู้สูงอายุจำแนกตามเทคโนโลยี (n = 3796)	53
ตารางที่ 4.12 การเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยเป็นรายคู่ความต้องการใช้เทคโนโลยีในการ เข้าถึงสิทธิสวัสดิการด้านสุขภาพของผู้สูงอายุ	53
ตารางที่ 4.13 การเปรียบเทียบความต้องการใช้เทคโนโลยีในการเข้าถึงสิทธิสวัสดิการ ด้านที่อยู่อาศัยของผู้สูงอายุจำแนกตามเทคโนโลยี (n = 3796)	55

สารบัญตาราง (ต่อ)

ตารางที่ 4.14	การเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยเป็นรายคู่ของความต้องการใช้เทคโนโลยีในการเข้าถึงสิทธิสวัสดิการด้านที่อยู่อาศัยของผู้สูงอายุ	56
ตารางที่ 4.15	การเปรียบเทียบความต้องการใช้เทคโนโลยีในการเข้าถึงสิทธิสวัสดิการด้านการมีงานทำและรายได้ของผู้สูงอายุ จำแนกตามเทคโนโลยี (n = 3796)	57
ตารางที่ 4.16	การเปรียบเทียบความต้องการใช้เทคโนโลยีในการเข้าถึงสิทธิสวัสดิการด้านนันทนาการของผู้สูงอายุ จำแนกตามเทคโนโลยี (n = 3796)	58
ตารางที่ 4.17	การเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยเป็นรายคู่ของความต้องการใช้เทคโนโลยีในการเข้าถึงสิทธิด้านนันทนาการของผู้สูงอายุ	59
ตารางที่ 4.18	การเปรียบเทียบความต้องการใช้เทคโนโลยีในการเข้าถึงสิทธิสวัสดิการด้านยุติธรรมของผู้สูงอายุจำแนกตามเทคโนโลยี (n = 3796)	60
ตารางที่ 4.19	การเปรียบเทียบความต้องการใช้เทคโนโลยีในการเข้าถึงสิทธิสวัสดิการด้านการบริการทางสังคมทั่วไปของผู้สูงอายุ จำแนกตามเทคโนโลยี (n = 3796)	61
ตารางที่ 4.20	การเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยเป็นรายคู่ของความต้องการใช้เทคโนโลยีในการเข้าถึงสิทธิการบริการสังคมทั่วไปของผู้สูงอายุ	62

สารบัญรูป

ภาพที่	หน้า
1.1 กรอบแนวคิด	5
1.2 Smart Thailand	21
1.3 ความเชื่อมโยงยุทธศาสตร์ชาติกับการทำงานกรมกิจการผู้สูงอายุ	29
1.4 แนวทางการประยุกต์ใช้เทคโนโลยีสารสนเทศของกรมกิจการผู้สูงอายุ	30
1.5 แผนผังการบูรณาการงานผู้สูงอายุ	31
1.6 เว็บไซต์ศูนย์ข้อมูลผู้สูงอายุ	32
1.7 ตัวอย่างรายงานข้อมูลสารสนเทศสำหรับผู้บริหาร	32
1.8 โครงการพัฒนาระบบงานเพื่อการบูรณาการฐานข้อมูลผู้สูงอายุ	33

สารบัญแผนภูมิ

แผนภูมิที่	หน้า
1.1 การกระจายตัวของผู้สูงอายุเชิงพื้นที่	7
1.2 อัตราการใช้อินเทอร์เน็ตของผู้สูงอายุ ปี 2551 – 2557	28

บทที่ 1 บทนำ

1. ความสำคัญและที่มาของปัญหา

ประเทศไทยได้เข้าสู่สังคมผู้สูงอายุ อย่างเห็นได้ชัดเจนตั้งแต่ปี พ.ศ. 2550 เป็นต้นมา จากผลสำรวจของสำนักงานสถิติแห่งชาติ 4 ครั้งที่ผ่านมาพบว่าประเทศไทยมีจำนวนและสัดส่วนของผู้สูงอายุเพิ่มขึ้นอย่างรวดเร็วและต่อเนื่องโดยในปี 2537 มีจำนวนผู้สูงอายุคิดเป็นร้อยละ 6.8 ของประชากรทั้งประเทศและเพิ่มขึ้นเป็นร้อยละ 9.4 ร้อยละ 10.7 ร้อยละ 12.2 ในปี 2545 2550 2554 ตามลำดับ โดยในเดือนธันวาคม พ.ศ. 2558 ประเทศไทยมีจำนวนผู้สูงอายุจำนวน 9,455,777 คนจากประชากรทั้งหมดจำนวน 65,729,098 คน คิดเป็นร้อยละ 14.39 (เดือนธันวาคม พ.ศ. 2558 ระบบสถิติทางการทะเบียน, กรมการปกครอง) ผู้เชี่ยวชาญด้านผู้สูงอายุได้ให้ข้อมูลที่ตรงกันในความรวดเร็วของการเปลี่ยนแปลงโครงสร้างประชากรไปสู่ผู้สูงอายุไทยใช้เวลาเพียง 20 ปีที่ผู้สูงอายุเพิ่มจาก 10% ในปี 2543 เป็น 20% ในปี 2564 เทียบกับประเทศอื่นการเพิ่มสัดส่วน 10% เป็น 20% ต้องใช้เวลาถึง 80 ปี(พ.ญ.ลัดดา ดำริการเลิศ เลขาธิการมูลนิธิสถาบันวิจัยและพัฒนาผู้สูงอายุไทย, จากหนังสือพิมพ์ฐานเศรษฐกิจปีที่ 35 ฉบับที่ 3,119 วันที่ 3 – 6 มกราคม พ.ศ. 2559)

นอกจากปัจจุบันประเทศไทยจะเป็นสังคมของผู้สูงอายุแล้ว ในปัจจุบันยังเป็นสังคมแห่งยุคเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารซึ่งจะเป็นเครื่องมือสำคัญที่จะทำให้ปัจเจกบุคคลสามารถนำมายุทธศาสตร์ใช้ในการดำรงชีวิตและการประกอบอาชีพมีอิสระที่จะเลือกและกระทำการใดๆโดยปัจเจกชนทั่วไปรวมถึงชุมชนและท้องถิ่นสามารถเข้าถึงข้อมูลและข่าวสารและมีส่วนร่วมในกิจกรรมต่างๆทางโลกออนไลน์ในการดำเนินชีวิตและปฏิบัติหน้าที่การงานรวมถึงความสามารถในการที่จะมีบทบาทสำคัญและมีส่วนร่วมในกระบวนการพัฒนามากขึ้น(ร่างแผนแม่บทเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร (ฉบับที่3) ของประเทศไทย พ.ศ.2557-2561,กระทรวงเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร) นอกจากนี้ในแผนแม่บทเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร (ฉบับที่3) ของประเทศไทย พ.ศ.2557-2561 ได้มีการกำหนดที่เกี่ยวข้องกับการสนับสนุนการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารแก่ผู้สูงอายุ ในประเด็นยุทธศาสตร์ที่1 พัฒนาทุนมนุษย์ให้เข้าถึงและรู้เท่าทัน ICT เพื่อการดำรงชีวิตและประกอบอาชีพอย่างพอเพียงด้วยแนวคิดสร้างสรรค์เชิงนวัตกรรมมีส่วนร่วมในการพัฒนาและใช้ประโยชน์จากบริการ ICT (Participatory People) ในเป้าหมายยุทธศาสตร์ที่1 ผู้ด้อยโอกาสผู้สูงอายุและผู้พิการสามารถเข้าถึงข้อมูลข่าวสารและบริการของรัฐทางช่องทางอิเล็กทรอนิกส์อย่างเสมอภาค

จากงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับปัญหาการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร และคอมพิวเตอร์ของผู้สูงอายุที่ผ่านมา พบว่า ผู้สูงอายุมีความกังวลว่าจะทำความเสียหายเนื่องจากคอมพิวเตอร์มีราคาค่อนข้างสูงส่วนใหญ่ผู้สูงอายุยังไม่มีประสบการณ์ในการใช้คอมพิวเตอร์ และไม่มีคอมพิวเตอร์เป็นของตนเอง(การศึกษาปัญหาการเรียนรู้เทคโนโลยีของผู้สูงอายุ อาจารย์ดร.กวีพงษ์ เลิศวีชรา และนายกาญจน์ศักดิ์ จารุ

ปาณ วิทยาลัยนวัตกรรมการบริหารธุรกิจ, 2555 และการศึกษาสภาพความต้องการการฝึกอบรมด้าน ICT ของผู้สูงอายุในเขตกรุงเทพฯ, มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลพระนคร, 2555)

แต่ในปัจจุบันสถานการณ์การใช้เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารของผู้สูงอายุได้เปลี่ยนแปลงไป จากการศึกษาของ Ericsson Consumer Lab ได้สำรวจกลุ่มผู้สูงอายุในสหรัฐอเมริกา มีการใช้เทคโนโลยีด้านการสื่อสารการได้รับข่าวสารต่างๆ มากขึ้น ตลอดจนมีการเข้าร่วมกลุ่มสร้างสัมพันธ์กับบุคคลอื่นๆ ในสังคมออนไลน์รอบตัวมากขึ้นนั้น ช่วยทำให้ผู้สูงอายุใช้ชีวิตได้อย่างมีความสุขมากขึ้น โดยผู้สูงอายุในขณะนี้เป็กลุ่มแรกที่สามารถเข้าถึงและใช้เทคโนโลยีด้านการสื่อสารที่หลากหลายในช่วงวัยที่อายุมาก โดยผู้สูงอายุรู้สึกมีวิถีชีวิตที่ดีขึ้น ได้รับข่าวสารต่างๆ มากขึ้น มีความรู้สึกว่าเด็กหลง และมีการเข้าร่วมกลุ่มกับบุคคลอื่นและสังคมรอบตัวมากขึ้น ตลอดจนได้รับรู้ว่ามื่ออะไรเกิดขึ้นบ้างในสังคมนี้ โดยสรุปรวมแล้วกล่าวได้ว่าเทคโนโลยีนั้นได้เข้ามามีส่วนช่วยพัฒนาคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุ(CONNECTING THE SENIOR GENERATION ICT usage habits among seniors in the US, An Ericsson Consumer Insight Summary Report , August 2014)

ทั้งนี้ประโยชน์ของการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารต่อผู้สูงอายุ ด้านคุณภาพชีวิตและสุขภาพได้แก่ ช่วยปรับปรุงและส่งเสริมคุณภาพชีวิต และช่วยแก้ปัญหาโดยจะช่วยให้สามารถเข้าถึงสารสนเทศได้รวดเร็วและได้งายยิ่งขึ้น อาทิสารสนเทศด้านการดูแลสุขภาพเป็นต้น ช่วยส่งเสริมให้ผู้สูงอายุมีความรู้สึว่าตนเองมีประสิทธิภาพซึ่งจะทำให้พึ่งพาผู้อื่นน้อยลง และการที่ผู้สูงอายุสามารถดูแลสุขภาพได้ด้วยตนเองอยู่ที่บ้านนอกจากจะช่วยให้ผู้สูงอายุมีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้นแล้ว ยังช่วยลดค่าใช้จ่ายของครอบครัวและรัฐในการดูแลสุขภาพผู้สูงอายุอีกด้วยทำให้โอกาสแก่ผู้สูงอายุที่มีข้อจำกัดในการเคลื่อนไหวร่างกายได้ทำกิจกรรมต่างๆ ได้ด้วยตนเอง เช่น การสื่อสารการใช้บริการต่างๆ ของรัฐ กิจกรรมพานิชย์อิเล็กทรอนิกส์ความบันเทิง และบริการอื่นๆ เป็นต้น และเป็นเครื่องมือเพื่อชดเชยความเสื่อมสภาพของร่างกาย(ผู้สูงอายุกับเทคโนโลยีสารสนเทศ The Elderly and Information Technology, ดร.สมานลอยฟ้ามหาวิทยาลัยขอนแก่น, 2554) ผวนกับข้อเสนอแนะเชิงนโยบายของรายงานสถานการณ์ผู้สูงอายุไทย พ.ศ. 2557 มูลนิธิสถาบันวิจัยและพัฒนาผู้สูงอายุไทย (มส.ผส.) มีข้อเสนอให้สนับสนุนให้ผู้สูงอายุดำรงชีวิตอยู่อย่างมั่นคงและมีศักดิ์ศรีสร้างภูมิคุ้มกันให้ผู้สูงอายุในการปกป้องตนเองจากภัยรอบด้านด้วยการให้ข่าวสารความรู้รวมทั้งพัฒนาเครื่องมือ/กลไก/เทคโนโลยีที่เหมาะสมกับการดำรงชีวิตอย่างปลอดภัยและมีศักดิ์ศรีสอดคล้องกับหลักการจัดสวัสดิการสังคม ตาม พ.ร.บ.ส่งเสริมการจัดสวัสดิการสังคม พ.ศ. 2546 ได้ให้ความหมายการจัดสวัสดิการสังคม คือ การมีระบบการจัดบริการทางสังคมซึ่งเกี่ยวกับการป้องกันการแก้ไขปัญหาการพัฒนาและการส่งเสริมความมั่นคงทางสังคมเพื่อตอบสนองความจำเป็นขั้นพื้นฐานของประชาชนให้มีคุณภาพชีวิตที่ดีและพึ่งตนเองได้อย่างทั่วถึงเหมาะสมเป็นธรรมและให้เป็นไปตามมาตรฐานทั้งทางด้านการศึกษาสุขภาพอนามัยที่อยู่อาศัยการทำงานและการมีรายได้มั่นคงหนาหนาการกระบวนกรยุติธรรมและบริการทางสังคมทั่วไปโดยคำนึงถึงศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ สิทธิที่ประชาชนจะต้องได้รับและการมีส่วนร่วมในการจัดสวัสดิการสังคมทุกระดับ

แต่การใช้เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารของผู้สูงอายุยังมีการกระจุกตัวในพื้นที่ต่างๆ ดังปรากฏจากการสำรวจการมีการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารในครัวเรือน พ.ศ. 2551 – 2557 โดย

สำนักงานสถิติแห่งชาติ พบว่า โครงสร้างทางประชากรของผู้สูงอายุที่ใช้อินเทอร์เน็ต เป็นผู้สูงอายุชายมากที่สุด ในช่วงอายุ 60 – 64 ปี และการใช้อินเทอร์เน็ตของผู้สูงอายุที่อยู่ในเขตเทศบาลมีมากกว่าผู้สูงอายุที่อยู่นอกเขตเทศบาล เนื่องจากผู้สูงอายุที่อยู่ในเขตเมืองมีปัจจัยด้านสังคม เศรษฐกิจและสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการใช้อินเทอร์เน็ต

จากสถานการณ์และปัญหาดังที่กล่าวไว้ข้างต้น ดังนั้นคณะวิจัยจึงมีความสนใจในการศึกษาแบบจำลองการส่งเสริมการใช้ประโยชน์เทคโนโลยีสารสนเทศ และการสื่อสารเพื่อการจัดสวัสดิการสังคมให้กับผู้สูงอายุในเขตชนบท เพื่อศึกษาช่องทางและความต้องการส่งเสริมการใช้ประโยชน์เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารของผู้สูงอายุในเขตชนบท และเพื่อจัดทำรูปแบบการส่งเสริมการใช้ประโยชน์เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารเพื่อการจัดสวัสดิการสังคมให้กับผู้สูงอายุในเขตชนบท ทั้งนี้จะสามารถทำให้ผู้สูงอายุสามารถเข้าถึงสารสนเทศได้ง่ายยิ่งขึ้น มีประสิทธิภาพซึ่งจะทำให้พึ่งพาผู้อื่นน้อยลง และมีช่องทางได้รับสวัสดิการสังคมในด้านต่างๆ เช่น ด้านการศึกษาสุขภาพอนามัยที่อยู่อาศัยการทำงานและการมีรายได้ นันทนาการกระบวนการยุติธรรมและบริการทางสังคมทั่วไป ตลอดจนทำให้ชุมชนที่อยู่ในเขตชนบทสามารถประยุกต์ใช้ประโยชน์จากเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารเพื่อการจัดสวัสดิการสังคมให้กับผู้สูงอายุและกลุ่มเป้าหมายอื่นๆ

2. วัตถุประสงค์โครงการวิจัย

2.1 เพื่อศึกษาช่องทางการใช้ประโยชน์เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารของผู้สูงอายุในเขตชนบท ที่มีในปัจจุบัน

2.2 เพื่อศึกษาความต้องการส่งเสริมการใช้ประโยชน์เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารเพื่อการจัดสวัสดิการสังคมของผู้สูงอายุในเขตชนบท

2.3. เพื่อจัดทำแบบจำลองการส่งเสริมการใช้ประโยชน์เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารเพื่อการจัดสวัสดิการสังคมให้กับผู้สูงอายุในเขตชนบท

3. ขอบเขตการศึกษาโครงการ

3.1 ขอบเขตเชิงพื้นที่

ศึกษาในพื้นที่ชนบท ซึ่งเป็นพื้นที่นอกเขตเทศบาลตำบล เทศบาลเมือง และเทศบาลนคร จำนวน 1 พื้นที่ ในแต่ละเขตสำนักงานส่งเสริมและสนับสนุนวิชาการ 1 – 12 และทำการคัดเลือกชมรมผู้สูงอายุตามเกณฑ์ที่กำหนดในพื้นที่ดังกล่าว จำนวน 1 องค์กร/กลุ่ม/ชมรม รวมทั้งสิ้นจำนวน 12 องค์กร/กลุ่ม/ชมรม

3.2 ขอบเขตประชากร

- 1) ผู้สูงอายุในพื้นที่
- 2) คณะกรรมการและสมาชิกชมรมผู้สูงอายุที่อยู่ในพื้นที่
- 3) กลุ่มองค์กรที่เกี่ยวข้องกับการส่งเสริมเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร และการจัดสวัสดิการผู้สูงอายุในพื้นที่

4) หน่วยงานภาครัฐที่เกี่ยวข้องกับการส่งเสริมเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร และการจัดสวัสดิการผู้สูงอายุในพื้นที่

5) ตัวแทนองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น และผู้นำชุมชน

6) ผู้เชี่ยวชาญที่เกี่ยวข้องกับการส่งเสริมเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร และการจัดสวัสดิการผู้สูงอายุระดับประเทศ

3.3 ขอบเขตเชิงเนื้อหา

เนื้อหาในการศึกษาจะครอบคลุมการทบทวนวรรณกรรมในเรื่องนโยบายและการจัดสวัสดิการผู้สูงอายุสถานการณ์ผู้สูงอายุไทย แผนแม่บทเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร (ฉบับที่3) ของประเทศไทยพ.ศ.2557-2561 พรบ.ส่งเสริมการจัดสวัสดิการสังคม สถิติเกี่ยวกับการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารของผู้สูงอายุ และงานวิจัย บทความทางวิชาการที่เกี่ยวข้องการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารของผู้สูงอายุทั้งภาครัฐ เอกชน และภาคีเครือข่ายที่เกี่ยวข้องในประเทศและต่างประเทศ เพื่อนำไปจัดทำแบบจำลองการส่งเสริมการใช้ประโยชน์เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารเพื่อการจัดสวัสดิการสังคมให้กับผู้สูงอายุในเขตชนบท

4. นิยามศัพท์

4.1 เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร หมายถึง เทคโนโลยีคอมพิวเตอร์ที่เกี่ยวข้องกับการสื่อสาร และการรับส่งข้อมูล รวมถึงการใช้เทคโนโลยีที่ทำให้คุณภาพชีวิตผู้สูงอายุดีขึ้น

4.2 ผู้สูงอายุในเขตชนบท หมายถึง ผู้ที่มีอายุตั้งแต่ 60 ปีขึ้นไป ที่อาศัยอยู่นอกเขตเทศบาล (มีสถานทางทะเบียนราษฎร)

4.3 การจัดสวัสดิการสังคม หมายถึง การมีระบบการจัดบริการทางสังคมซึ่งเกี่ยวกับการป้องกัน การแก้ไขปัญหา และการพัฒนา เพื่อตอบสนองความจำเป็นขั้นพื้นฐานของประชาชน ให้มีคุณภาพชีวิตที่ดี ได้แก่ ด้านการศึกษา สุขภาพอนามัย ที่อยู่อาศัย การทำงานและการมีรายได้ นันทนาการ กระบวนการยุติธรรม และบริการทางสังคมทั่วไป หรืออย่างใดอย่างหนึ่ง

4.4 แบบจำลองการส่งเสริมการใช้ประโยชน์เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารเพื่อการจัดสวัสดิการสังคมให้กับผู้สูงอายุในเขตชนบท หมายถึง แบบอย่างของการเป็นแนวทางการส่งเสริมช่องทางการใช้ประโยชน์จากข่าวสารข้อมูลและระบบการสื่อสาร เป็นการรับและส่งข้อมูลที่สอดคล้องกับความต้องการของผู้สูงอายุ และสามารถนำมาประยุกต์ใช้ในการพัฒนาคุณภาพชีวิตและการจัดสวัสดิการของผู้สูงอายุในเขตชนบท

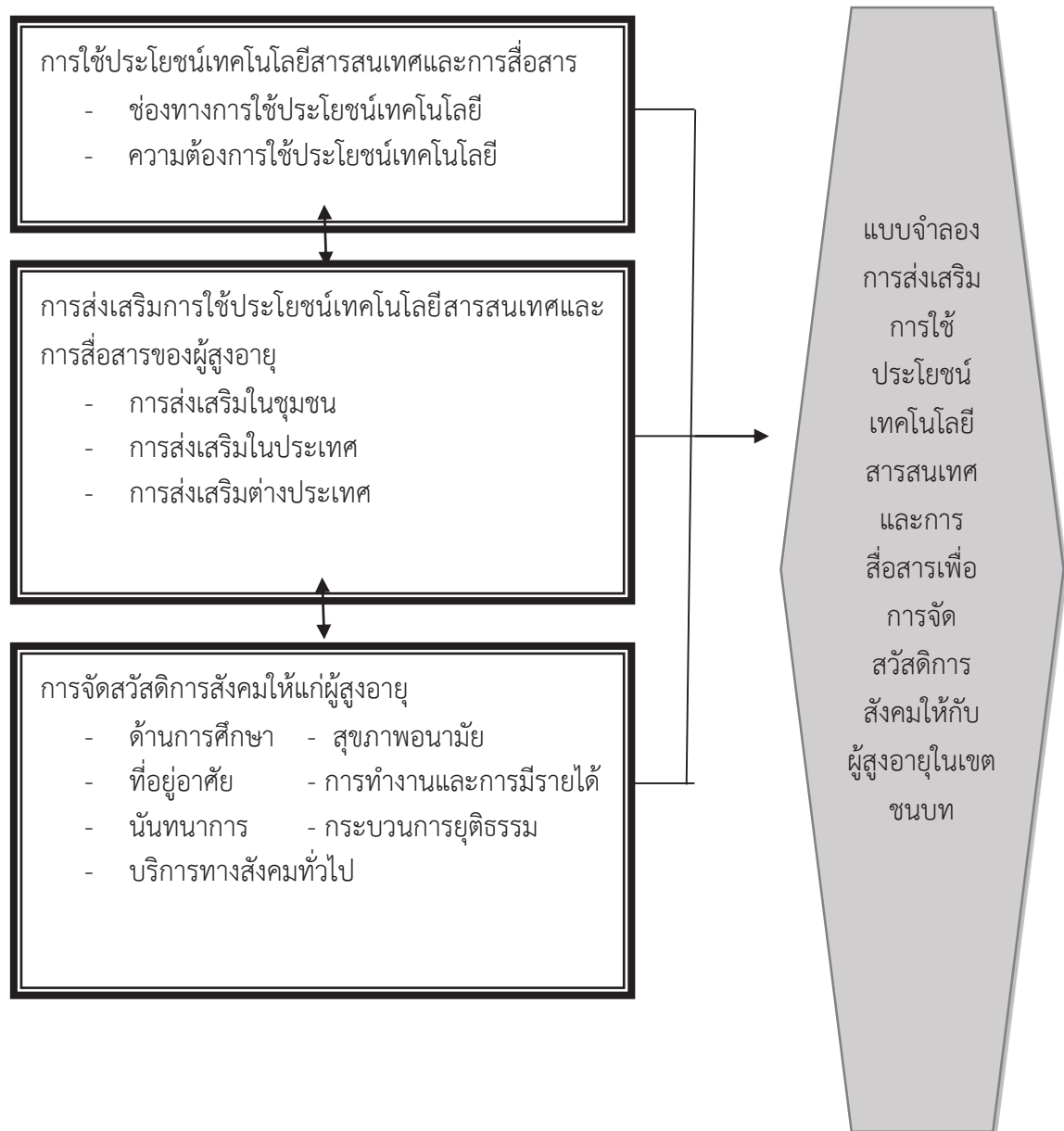
5. ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

5.1 ทำให้ทราบช่องทางการใช้ประโยชน์เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารของผู้สูงอายุในเขตชนบทที่มีในปัจจุบัน

5.2 ทำให้ทราบความต้องการส่งเสริมการใช้ประโยชน์เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารเพื่อการจัดสวัสดิการสังคมของผู้สูงอายุในเขตชนบท

5.3 ทำให้เกิดแบบจำลองการส่งเสริมการใช้ประโยชน์เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารเพื่อการจัดสวัสดิการสังคมให้กับผู้สูงอายุในเขตชนบท

6. กรอบแนวคิดการวิจัย

บทที่ 2

การทบทวนวรรณกรรม

การศึกษาแบบจำลองการส่งเสริมการใช้ประโยชน์เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารเพื่อการจัดสวัสดิการสังคมให้กับผู้สูงอายุในเขตชนบทครั้งนี้ ได้รวบรวมเอกสารวิชาการ งานวิจัย นโยบายและยุทธศาสตร์และแนวคิดที่เกี่ยวข้อง โดยมีรายละเอียดดังนี้

- 2.1 สถานการณ์และนโยบายผู้สูงอายุไทย
 - 2.2 พ.ร.บ.ส่งเสริมการจัดสวัสดิการสังคม พ.ศ. 2546
 - 2.3 แนวความคิดเกี่ยวกับเทคโนโลยีสารสนเทศ
 - 2.4 แผนแม่บทเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร (ฉบับที่ 3) ของประเทศไทย พ.ศ.2557-2561
 - 2.5 การใช้เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารของผู้สูงอายุ
 - 2.6 แนวทางการจัดทำเทคโนโลยีสารสนเทศของกรมกิจการผู้สูงอายุ
 - 2.7 งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง
- โดยมีรายละเอียดดังนี้

2.1 สถานการณ์และนโยบายผู้สูงอายุไทย

2.1.1 สถานการณ์ผู้สูงอายุไทย

2.1.1.1 การสำรวจประชากรสูงอายุในประเทศไทย (สำนักงานสถิติแห่งชาติ)

1) ลักษณะทางประชากรของผู้สูงอายุ

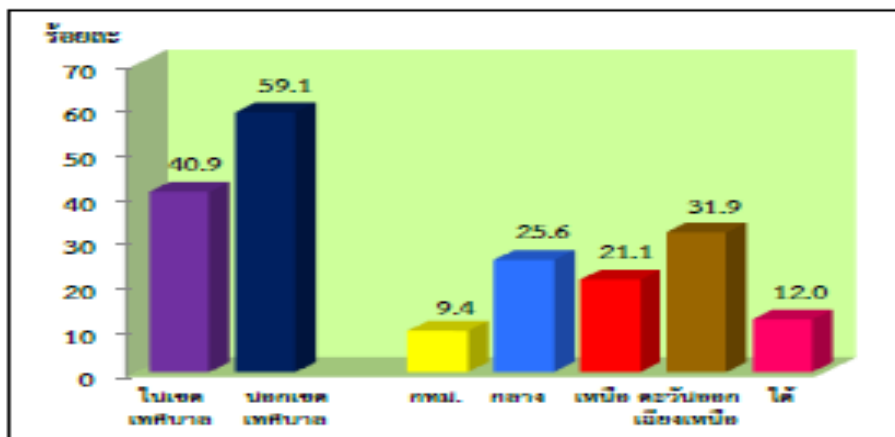
1.1) จำนวนผู้สูงอายุ

ผู้สูงอายุหมายถึงผู้ที่มีอายุ 60 ปีบริบูรณ์ขึ้นไปจากผลสำรวจของสำนักงานสถิติแห่งชาติ 4 ครั้งที่ผ่านมา พบว่าประเทศไทยมีจำนวนและสัดส่วนของผู้สูงอายุเพิ่มขึ้นอย่างรวดเร็วและต่อเนื่องโดยในปี 2537 มีจำนวนผู้สูงอายุคิดเป็นร้อยละ 6.8 ของประชากรทั้งประเทศและเพิ่มขึ้นเป็นร้อยละ 9.4 ร้อยละ 10.7 ร้อยละ 12.2 ในปี 2545 2550 2554 ตามลำดับผลการสำรวจครั้งนี้พบว่ามีจำนวนผู้สูงอายุคิดเป็นร้อยละ 14.9 ของประชากรทั้งหมด (ชายร้อยละ 13.8 และหญิงร้อยละ 16.1) จากจำนวนผู้สูงอายุทั้งสิ้น 10,014,705 คน เป็นชาย 4,514,815 คน และหญิง 5,499,890 คนหรือคิดเป็นชายร้อยละ 45.1 และหญิงร้อยละ 54.9 ของผู้สูงอายุทั้งหมด

การแบ่งช่วงอายุของผู้สูงอายุสามารถแบ่งออกได้เป็น 3 ช่วงคือวัยต้น (อายุ 60-69 ปี) วัยกลาง (อายุ 70-79 ปี) และวัยปลาย (อายุ 80 ปีขึ้นไป) จากการสำรวจพบว่าโดยส่วนใหญ่แล้วผู้สูงอายุของประเทศไทยจะมีอายุอยู่ในช่วงวัยต้นถึงร้อยละ 56.5 ของผู้สูงอายุทั้งหมด

1.2) การกระจายตัวของผู้สูงอายุเชิงพื้นที่

ในปี 2557 ผู้สูงอายุอาศัยอยู่ในเขตเทศบาลร้อยละ 40.9 และนอกเขตเทศบาลร้อยละ 59.1 ภาคตะวันออกเฉียงเหนือมีจำนวนผู้สูงอายุมากที่สุดประมาณร้อยละ 31.9 รองลงมาคือภาคกลาง ภาคเหนือ และภาคใต้ (ร้อยละ 25.6 ร้อยละ 21.1 และร้อยละ 12.0 ตามลำดับ) สำหรับกรุงเทพมหานคร มีผู้สูงอายุน้อยสุดคิดเป็นร้อยละ 9.4

1.3) แนวโน้มดัชนีการสูงอายุอัตราส่วนพึ่งพิงวัยสูงอายุและอัตราส่วนเกื้อหนุน

ดัชนีการสูงอายุของประเทศไทยมีแนวโน้มเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่องคืออัตราส่วนของผู้สูงอายุ (อายุ 60 ปีขึ้นไป) ต่อเด็ก (อายุต่ำกว่า 15 ปี) 100 คนจากร้อยละ 22.6 ในปี 2537 เป็นร้อยละ 82.6 ในปี 2557

อัตราส่วนพึ่งพิงวัยสูงอายุคืออัตราส่วนของผู้สูงอายุ (อายุ 60 ปีขึ้นไป) ต่อผู้ที่อยู่ในวัยทำงาน (อายุ 15 - 59 ปี) 100 คน ก็เพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่องเช่นเดียวกันจากร้อยละ 10.7 ในปี 2537 เป็นร้อยละ 18.1 ในปี 2554 และเพิ่มขึ้นเป็นร้อยละ 22.3 ในปี 2557 หมายความว่าประชากรวัยทำงาน 100 คน จะต้องรับภาระเลี้ยงดูผู้สูงอายุ 22 คน

อัตราส่วนเกื้อหนุนคืออัตราส่วนของคนวัยทำงานอายุ 15 - 59 ปีต่อผู้สูงอายุ 60 ปีขึ้นไป แสดงให้เห็นถึงศักยภาพของการเกื้อหนุนที่จำนวนคนในวัยทำงานจะสามารถดูแลเกื้อหนุนผู้สูงอายุหนึ่งคน พบว่าอัตราส่วนเกื้อหนุนมีแนวโน้มลดต่ำลงอย่างต่อเนื่องจากร้อยละ 9.3 ในปี 2537 เป็นร้อยละ 7.0 ร้อยละ 6.3 และร้อยละ 5.5 (ในปี 2545 2550 และ 2554 ตามลำดับ) และในปี 2557 ลดลงเหลือร้อยละ 4.5 ซึ่งหมายความว่ามีความสามารถที่จะสามารถเลี้ยงดูผู้สูงอายุได้ 1 คนอันเป็นผลมาจากจำนวนผู้สูงอายุที่เพิ่มขึ้นและจำนวนคนในวัยทำงานที่ลดลง

1.4) สถานภาพสมรส

ผู้สูงอายุส่วนใหญ่ (ร้อยละ 63.5) เป็นผู้ที่สมรสในจำนวนนี้ร้อยละ 61.0 เป็นผู้ที่มิคู่สมรสอยู่ด้วยกันในครัวเรือนมีเพียงร้อยละ 2.5 ที่ไม่มีคู่สมรสอยู่ด้วยกันมีผู้สูงอายุที่เป็นหม้ายหย่าแยกกันอยู่เคยสมรสแต่ไม่ทราบสถานภาพร้อยละ 32.6 และเป็นโสดร้อยละ 3.9

1.5) ระดับการศึกษาที่สำเร็จและการอ่านออกเขียนได้

ผู้สูงอายุส่วนใหญ่ (ร้อยละ 75.7) จบการศึกษาในระดับประถมศึกษาและต่ำกว่าประถมศึกษา มีเพียงร้อยละ 13.3 ที่จบสูงกว่าระดับประถมศึกษาผู้สูงอายุที่ไม่ได้รับการศึกษาหรือไม่เคยเรียนหนังสือมีร้อยละ 11.0 ผู้สูงอายุชายจบการศึกษาสูงกว่าระดับประถมศึกษามากกว่าผู้สูงอายุหญิง (ร้อยละ 17.9 และร้อยละ 9.7) ในขณะที่ผู้สูงอายุหญิงที่ไม่เคยเรียนหนังสือหรือไม่ได้รับการศึกษาสูงกว่าเพศชายถึง 2 เท่า (ร้อยละ 14.3 และร้อยละ 6.9 ตามลำดับ) ประมาณร้อยละ 84.5 ของผู้สูงอายุเป็นผู้ที่อ่านออกเขียนได้ร้อยละ 15.5 เป็นผู้ที่ไม่สามารถอ่านและเขียนหนังสือได้หรือเป็นผู้ที่ไม่รู้หนังสือผู้สูงอายุหญิงอ่านออกเขียนได้ต่ำกว่าชาย (ร้อยละ 79.9 และร้อยละ 90.1 ตามลำดับ) ซึ่งมีความสัมพันธ์กับการได้รับโอกาสทางการศึกษาดังกล่าวข้างต้น

2) ลักษณะทางเศรษฐกิจของผู้สูงอายุ

2.1) ภาวะการณมีงานทำ

จากข้อมูลการทำงานในระหว่าง 7 วันก่อนวันสัมภาษณ์ในปี 2557 พบว่าผู้สูงอายุร้อยละ 38.4 ยังคงทำงานอยู่สัดส่วนของผู้สูงอายุชายที่ทำงานสูงกว่าผู้สูงอายุหญิง (ร้อยละ 49.4) และร้อยละ 29.4 ตามลำดับ) นอกเขตเทศบาลมีสัดส่วนของผู้สูงอายุที่ทำงานสูงกว่าในเขตเทศบาล (ร้อยละ 42.7 และร้อยละ 32.3 ตามลำดับ)

2.2) แหล่งรายได้หลัก

แหล่งรายได้ที่สำคัญหรือแหล่งรายได้หลักในการดำรงชีวิตของผู้สูงอายุส่วนใหญ่ได้รับจากบุตร (ร้อยละ 36.7) รองลงมาคือรายได้จากการทำงานของผู้สูงอายุเอง (ร้อยละ 33.9) จากเบี้ยยังชีพจากทางราชการ (ร้อยละ 14.8) จากเงินบำเหน็จบำนาญ (ร้อยละ 4.9) จากคู่สมรส (ร้อยละ 4.3) และจากดอกเบี้ยเงินออมที่ผู้สูงอายุได้เก็บออมเงินออมการขายทรัพย์สินที่มีอยู่ (ร้อยละ 3.9) สำหรับผู้สูงอายุชายแหล่งรายได้หลักที่สำคัญคือ รายได้จากการทำงานจากบุตรและเบี้ยยังชีพจากทางราชการ ในขณะที่ผู้สูงอายุหญิงมีรายได้จากบุตรเป็นรายได้หลักในการดำรงชีวิตรองลงมาคือ รายได้จากการทำงานและเบี้ยยังชีพจากทางราชการ

3) ภาวะสุขภาพโดยรวม

ผลจากการที่ผู้สูงอายุประเมินภาวะสุขภาพร่างกาย โดยรวมของตนเองในระหว่าง 7 วันก่อนวันสัมภาษณ์พบว่า ผู้สูงอายุส่วนใหญ่ประเมินว่าตนเองมีสุขภาพดีร้อยละ 42.4 มีสุขภาพปานกลางร้อยละ 38.3 มีสุขภาพดีมากร้อยละ 3.3 ผู้สูงอายุที่ประเมินตนเองว่ามีสุขภาพไม่ดีและไม่ดีมากมีเพียงร้อยละ 13.9 และร้อยละ 2.1 ตามลำดับ

4) ลักษณะการอยู่อาศัยของผู้สูงอายุ

สัดส่วนของผู้สูงอายุที่อยู่คนเดียวตามลำพังในครัวเรือนมีแนวโน้มเพิ่มขึ้นโดยปี 2537 มีผู้สูงอายุที่อยู่คนเดียวร้อยละ 3.6 และเพิ่มขึ้นเป็นร้อยละ 6.3 ร้อยละ 7.7 ร้อยละ 8.6 ในปี 2545 2550 และ 2554 ตามลำดับ จากผลการสำรวจปี 2557 มีผู้สูงอายุอยู่คนเดียวตามลำพังเพิ่มขึ้นเป็นร้อยละ 8.7 และไม่ได้อยู่คนเดียวตามลำพังร้อยละ 91.3

2.1.2 นโยบายผู้สูงอายุไทย

2.1.2.1 พระราชบัญญัติผู้สูงอายุ พ.ศ. 2546

จากทั้งรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยพ.ศ.2540 มาตรา 54 บัญญัติว่า บุคคลซึ่งมีอายุเกินหกสิบปีบริบูรณ์และไม่มีรายได้เพียงพอและการยังชีพ มีสิทธิได้รับความช่วยเหลือจากรัฐ ทั้งนี้ ตามที่กฎหมายบัญญัติ และมาตรา 80 วรรคสอง บัญญัติว่า รัฐต้องสงเคราะห์คนชราและด้อยโอกาส ผู้พิการหรือทุพพลภาพและผู้ด้อยโอกาสให้มีคุณภาพชีวิตที่ดีและพึ่งตนเองได้ และหลักองค์การสหประชาชาติว่าด้วยเรื่องผู้สูงอายุ ปฏิญญาผู้สูงอายุไทย พ.ศ.2542 แนวนโยบายผู้สูงอายุของประเทศไทย ที่ให้ความสำคัญกับผู้สูงอายุข้างต้น ส่งผลให้เกิดการผลักดันพระราชบัญญัติผู้สูงอายุ พ.ศ.2546 ซึ่งพระราชบัญญัตินี้ดังกล่าวกำหนดแนวนโยบายการดำเนินการเกี่ยวกับการคุ้มครอง การส่งเสริมและการสนับสนุนที่เกี่ยวข้องกับผู้สูงอายุเป็นสำคัญ โดยการกำหนดให้มีการสร้างระบบการดูแลผู้สูงอายุในชุมชน การส่งเสริมกองทุนผู้สูงอายุเพื่อให้เกิดประโยชน์ต่อการดำเนินกิจกรรมของผู้สูงอายุในชุมชนมากขึ้น ซึ่งพระราชบัญญัตินี้เป็นกฎหมายที่เอื้อให้เกิดโครงสร้างองค์กรและระบบบริหารจัดการที่ดีที่จะรองรับการดำเนินการงานที่เกี่ยวกับผู้สูงอายุของประเทศเพื่อรองรับสิทธิสำหรับผู้สูงอายุเพิ่มมากขึ้นโดยมีสาระสำคัญที่เกี่ยวข้องในมาตรา 11 โดยสิทธิผู้สูงอายุตาม

พระราชบัญญัติผู้สูงอายุ พ.ศ.2546 ได้เพิ่มเติมสิทธิได้รับการคุ้มครอง การส่งเสริมและการสนับสนุนในด้านต่างๆ ดังนี้

- 1) การบริการทางแพทย์และการสาธารณสุขที่จัดไว้โดยให้ความสะดวกและรวดเร็วแก่ผู้สูงอายุ เป็นกรณีพิเศษ
- 2) การศึกษา การศาสนา และข้อมูลข่าวสารที่เป็นประโยชน์ต่อการดำเนินชีวิต
- 3) การประกอบอาชีพหรือฝึกอาชีพที่เหมาะสม
- 4) การพัฒนาตนเองและการมีส่วนร่วมในกิจกรรมทางสังคม การรวมกลุ่มในลักษณะเครือข่าย หรือชุมชน
- 5) การอำนวยความสะดวกและความปลอดภัยโดยตรงแก่ผู้สูงอายุในอาคารสถานที่ ยานพาหนะหรือการบริการสาธารณะอื่น
- 6) การช่วยเหลือด้านค่าโดยสารยานพาหนะตามความเหมาะสม
- 7) การยกเว้นค่าเข้าชมสถานที่ของรัฐ
- 8) การช่วยเหลือผู้สูงอายุซึ่งได้รับอันตรายจากการถูกละเมิดกรรมสิทธิ์หรือถูกแสวงหาประโยชน์ โดยมีขอบด้วยกฎหมายหรือกฎหมายท้องถิ่น
- 9) การให้คำแนะนำ ปรีกษา ดำเนินการอื่นที่เกี่ยวข้องในทางคดีหรือในทางการแก้ไขปัญหาคอรัปชั่น
- 10) การจัดที่พักอาศัย อาหารและเครื่องนุ่งห่มให้ตามความจำเป็นอย่างทั่วถึง
- 11) การสงเคราะห์เบี้ยยังชีพตามความจำเป็นอย่างทั่วถึงและเป็นธรรม
- 12) การสงเคราะห์ในการจัดการศพตามประเพณี

ผลจากพระราชบัญญัติผู้สูงอายุ พ.ศ.2546 ส่งผลให้ภาครัฐที่เป็นกลไกที่จะนำไปสู่การปฏิบัติ ต้องให้ความสำคัญของสิทธิของผู้สูงอายุที่เพิ่มขึ้นเพื่อการมีคุณภาพชีวิตที่ดีของผู้สูงอายุ ซึ่งหน่วยงานที่มีความเกี่ยวข้องหรือปฏิบัติงานเพื่อผู้สูงอายุจะต้องให้ความสำคัญถึงสิทธิของผู้สูงอายุข้างต้นด้วย

2.1.2.2 พระราชบัญญัติผู้สูงอายุ (ฉบับที่ 2) พ.ศ.2553

มาตรา 3 ให้ยกเลิกความใน(5) ของมาตรา 9 แห่งพระราชบัญญัติผู้สูงอายุ พ.ศ.2546 และให้ใช้ความต่อไปนี้แทน

“(5) กำหนดระเบียบเกี่ยวกับการพิจารณาอนุมัติการจ่ายเงินเพื่อการคุ้มครอง การส่งเสริม การสนับสนุน และการจัดสวัสดิการแก่ผู้สูงอายุตามมาตรา 20 (2)”

มาตรา 4 ให้ยกเลิกความใน(11) ของมาตรา 11 แห่งพระราชบัญญัติผู้สูงอายุ พ.ศ. 2546 และให้ใช้ความต่อไปนี้แทน

“(11) การจ่ายเงินเบี้ยยังชีพเป็นรายเดือนอย่างทั่วถึงและเป็นธรรม”

มาตรา 5 ให้ยกเลิกความใน(2) ของมาตรา 20 แห่งพระราชบัญญัติผู้สูงอายุ พ.ศ.2546 และให้ใช้ความต่อไปนี้แทน

“(2) พิจารณาอนุมัติการจ่ายเงิน เพื่อการคุ้มครอง การส่งเสริม การสนับสนุน และการจัดสวัสดิการแก่ผู้สูงอายุทั้งนี้ตามระเบียบที่คณะกรรมการกำหนด”

2.1.2.3 พระราชบัญญัติผู้สูงอายุ (ฉบับที่ 3) พ.ศ.2560

มาตรา 3 ให้เพิ่มความต่อไปนี้เป็น (11/1) ของมาตรา 11 แห่งพระราชบัญญัติผู้สูงอายุ พ.ศ. 2556

“(11/1) การจ่ายเงินสงเคราะห์เพื่อการยังชีพแก่ผู้สูงอายุที่มีรายได้น้อยตามมาตรา 15/3”

2.1.2.4 แผนผู้สูงอายุแห่งชาติ ฉบับที่ 2 (พ.ศ. 2545-2564) ฉบับปรับปรุง พ.ศ. 2552 (สำนักส่งเสริมและพิทักษ์ผู้สูงอายุ , 2554)

แผนผู้สูงอายุฯ ฉบับปรับปรุงนี้แบ่งยุทธศาสตร์ออกเป็น 5 ยุทธศาสตร์ ดังนี้

- 1) ยุทธศาสตร์ด้านการเตรียมความพร้อมของประชากรเพื่อวัยสูงอายุที่มีคุณภาพ
- 2) ยุทธศาสตร์ด้านการส่งเสริมและพัฒนาผู้สูงอายุ
- 3) ยุทธศาสตร์ด้านระบบคุ้มครองทางสังคมสำหรับผู้สูงอายุ
- 4) ยุทธศาสตร์ด้านการบริหารจัดการเพื่อการพัฒนาทางด้านผู้สูงอายุอย่างบูรณาการระดับชาติและการพัฒนาบุคลากรด้านผู้สูงอายุ
- 5) ยุทธศาสตร์ด้านการประมวล พัฒนา และเผยแพร่องค์ความรู้ด้านผู้สูงอายุและการติดตามประเมินผลการดำเนินการตามแผนผู้สูงอายุแห่งชาติโดยรายละเอียดมีดังนี้

ยุทธศาสตร์ที่ 1 ยุทธศาสตร์ด้านการเตรียมความพร้อมของประชากรเพื่อวัยสูงอายุที่มีคุณภาพ

1) มาตรการ หลักประกันด้านรายได้เพื่อวัยสูงอายุ

- 1.1 ขยายหลักประกันสุขภาพให้ครอบคลุมถ้วนหน้า
- 1.2 ส่งเสริมและสร้างวินัยการออมทุกช่วงวัย

2) มาตรการ การให้การศึกษาและการเรียนรู้ตลอดชีวิต

2.1 ส่งเสริมการเข้าถึง และพัฒนาการจัดบริการการศึกษา และการเรียนรู้ต่อเนื่องตลอดชีวิตทั้งการศึกษาในระบบ นอกระบบ และการศึกษาตามอัธยาศัย เพื่อความเข้าใจชีวิตและ พัฒนาการในแต่ละวัย และเพื่อเตรียมตัวเข้าสู่วัยสูงอายุที่เหมาะสม

2.2 รมรณรงค์ให้สังคมตระหนักถึงความจำเป็นของการเตรียมการเข้าสู่การเป็นผู้สูงอายุ

3) มาตรการ การปลูกจิตสำนึกให้คนในสังคมตระหนักถึงคุณค่าและศักดิ์ศรีของผู้สูงอายุ

3.1 ส่งเสริมให้ประชาชนทุกวัยเรียนรู้และมีส่วนร่วมในการดูแลรับผิดชอบผู้สูงอายุในครอบครัวและชุมชน

3.2 ส่งเสริมให้มีกิจกรรมสัมพันธ์ระหว่างผู้สูงอายุกับคนทุกวัย โดยเป็นส่วนหนึ่งของกิจกรรมการศึกษา ศาสนา วัฒนธรรม และการกีฬา

3.3 รมรณรงค์ให้สังคมมีจิตสำนึกและตระหนักถึงคุณค่าและศักดิ์ศรีของผู้สูงอายุ

ยุทธศาสตร์ที่ 2 ยุทธศาสตร์ด้านการส่งเสริมและพัฒนาผู้สูงอายุ

1) มาตรการ ส่งเสริมสุขภาพ ป้องกันการเจ็บป่วย และดูแลตนเองเบื้องต้น

1.1 จัดกิจกรรมส่งเสริมสุขภาพในรูปแบบที่หลากหลายและเหมาะสมแก่ผู้สูงอายุ และครอบครัว

2) มาตรการ ส่งเสริมการรวมกลุ่มและสร้างความเข้มแข็งขององค์กรผู้สูงอายุ

2.1 ส่งเสริมการจัดตั้งและดำเนินงานชมรมผู้สูงอายุและเครือข่าย

2.2 สนับสนุนกิจกรรมขององค์กรเครือข่ายผู้สูงอายุ

3) มาตรการ ส่งเสริมด้านการทำงานและการหารายได้ของผู้สูงอายุ

- 3.1 ส่งเสริมการทำงานทั้งเต็มเวลาและไม่เต็มเวลา ทั้งในระบบและนอกระบบ
- 3.2 ส่งเสริมการฝึกอาชีพและจัดหางานให้เหมาะสมกับวัย และความสามารถ
- 3.3 ส่งเสริมการรวมกลุ่มในชุมชนเพื่อจัดทำกิจกรรมเสริมรายได้โดยให้ผู้สูงอายุสามารถมีส่วนร่วม

4) มาตรการ สนับสนุนผู้สูงอายุที่มีศักยภาพ

- 4.1 ประกาศเกียรติคุณผู้สูงอายุที่เป็นตัวอย่างที่ดีของสังคม
- 4.2 ส่งเสริมให้เกิดคลังปัญญากลางของผู้สูงอายุเพื่อรวบรวมภูมิปัญญาในสังคม
- 4.3 ส่งเสริมและเปิดโอกาสให้มีการเผยแพร่ภูมิปัญญาของผู้สูงอายุและให้มีส่วนร่วมในกิจกรรมด้านต่างๆ ในสังคม

5) มาตรการ ส่งเสริมสนับสนุนสื่อทุกประเภทให้มีรายการเพื่อผู้สูงอายุและสนับสนุนให้ผู้สูงอายุได้รับความรู้และสามารถเข้าถึงข่าวสารและสื่อ

- 5.1 ส่งเสริมสนับสนุนสื่อทุกประเภทให้มีรายการเกี่ยวกับผู้สูงอายุ
- 5.2 ส่งเสริมการผลิต การเข้าถึงสื่อ และการเผยแพร่ข่าวสารสำหรับผู้สูงอายุ
- 5.3 ดำเนินการให้ผู้สูงอายุสามารถเข้าถึงข้อมูลข่าวสารจากสิ่งต่างๆ ได้อย่างต่อเนื่อง

6) มาตรการ ส่งเสริมและสนับสนุนให้ผู้สูงอายุมีที่อยู่อาศัยและสภาพแวดล้อมที่เหมาะสม

- 6.1 สนับสนุนส่งเสริมให้ความรู้แก่ครอบครัวและผู้สูงอายุในการปรับปรุงที่อยู่อาศัยเพื่อรองรับความต้องการในวัยสูงอายุ
- 6.2 กำหนดมาตรการแหล่งเงินกู้ดอกเบี้ยต่ำเพื่อสร้าง/ปรับปรุงที่อยู่อาศัย และระบบสาธารณูปโภคสำหรับผู้สูงอายุ
- 6.3 มีการออกกฎหมายให้สิทธิพิเศษแก่ภาคเอกชนที่จัดบริการด้านที่พักอาศัยที่ได้มาตรฐานสำหรับผู้สูงอายุ

ยุทธศาสตร์ที่ 3 ยุทธศาสตร์ด้านระบบคุ้มครองทางสังคมสำหรับผู้สูงอายุ

1) มาตรการ คุ้มครองด้านรายได้

- 1.1 ส่งเสริมให้ผู้สูงอายุทุกคนได้รับสวัสดิการด้านรายได้พื้นฐานที่รัฐจัดให้
- 1.2 ส่งเสริมการจัดตั้งกองทุนในชุมชนสำหรับผู้สูงอายุ

2) มาตรการ หลักประกันด้านสุขภาพ

- 2.1 พัฒนาและส่งเสริมระบบประกันสุขภาพที่มีคุณภาพเพื่อผู้สูงอายุทุกคน
- 2.2 ส่งเสริมการเข้าถึงบริการทางสุขภาพ และการตรวจสุขภาพประจำปีอย่างทั่วถึง
- 2.3 ให้อำนาจที่จำเป็นตามมาตรฐาน การป้องกันและส่งเสริมสุขภาพแก่ผู้สูงอายุ
- 2.4 รัฐต้องให้อุปกรณ์ช่วยในการดำรงชีวิตประจำวันตามที่จำเป็น เช่น แวนตา ไม่เท้า รถเข็น ฟันเทียมแก่ผู้สูงอายุ

3) มาตรการ ด้านครอบครัว ผู้ดูแลและการคุ้มครอง

- 3.1 ส่งเสริมให้ผู้สูงอายุได้อยู่กับครอบครัวให้นานที่สุด โดยการส่งเสริมค่านิยมในการอยู่ร่วมกับผู้สูงอายุ
- 3.2 ส่งเสริมสมาชิกในครอบครัวและผู้ดูแลให้มีศักยภาพในการดูแลผู้สูงอายุ โดยการให้ความรู้และข้อมูลแก่สมาชิกในครอบครัวและผู้ดูแลเกี่ยวกับการบริการต่างๆ ที่เป็นประโยชน์

4) มาตรการ ระบบบริการและเครือข่ายการเกื้อหนุน

4.1 ปรับปรุงบริการสาธารณสุขทุกระบบให้สามารถอำนวยความสะดวกแก่ผู้สูงอายุในการดำรงชีวิตและติดต่อสัมพันธ์กับสังคม กลุ่ม และบุคคล

4.1.1 ดำเนินการประชาสัมพันธ์ให้ผู้สูงอายุทราบถึงอัตราค่าโดยสารของระบบขนส่งสาธารณะ และระบบขนส่งมวลชนต่างๆที่ลดหย่อนให้แก่ผู้สูงอายุ

4.1.2 ส่งเสริมให้มีการปรับปรุงบริการระบบขนส่งสาธารณะทุกประเภทให้ผู้สูงอายุเข้าถึงและได้ใช้อย่างสะดวกเหมาะสมกับผู้สูงอายุตลอดเวลาให้บริการ โดย มีการประกาศเกียรติคุณแก่หน่วยบริการที่มีผลงานดีเด่น

4.1.3 ส่งเสริมให้ภาพรัฐและเอกชนที่รับผิดชอบสถานที่สาธารณะ ปฏิบัติตามมาตรฐานสถานที่สาธารณะสำหรับผู้สูงอายุ

4.1.4 จัดสิ่งอำนวยความสะดวกที่ใช้ได้จริงในสถานที่สาธารณะแก่ผู้สูงอายุ เช่น ถนนทางเดินสาธารณะในเขตชุมชน สะดวก เหมาะสมแก่ผู้สูงอายุ และผู้พิการ

4.1.5 จัดให้มีสวนสาธารณะและพื้นที่ออกกำลังกายที่เพียงพอและเหมาะสมปลอดภัยสำหรับผู้สูงอายุ

4.2 จัดตั้งและพัฒนาบริการทางสุขภาพและทางสังคม รวมทั้งระบบการดูแลผู้สูงอายุในระยะยาวในชุมชนที่สามารถเข้าถึงผู้สูงอายุมากที่สุด โดยเน้นบริการถึงบ้านและมีการสอดประสานกันระหว่างบริการทางสุขภาพและทางสังคม โดยควรครอบคลุมบริการดังต่อไปนี้

4.2.1 สนับสนุนการดูแลระยะยาว

4.2.2 ระบบประกันสังคม

4.2.3 ดูแลโรคเรื้อรังที่สำคัญ ได้แก่ ความดันโลหิตสูงเบาหวานและโรคหลอดเลือดในสมอง

4.2.4 อาสาสมัครในชุมชน

4.2.5 สนับสนุนให้ผู้ดูแลมีความรู้ความสามารถในการดูแลผู้สูงอายุ

4.3 ส่งเสริมให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น องค์กรทางศาสนา องค์กรเอกชน และองค์กรสาธารณประโยชน์มีส่วนร่วมในการดูแลจัดสวัสดิการสำหรับผู้สูงอายุ โดยกระบวนการประชาคม

4.4 เกื้อหนุนให้เอกชน และองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจัดบริการด้านสุขภาพและสังคมให้แก่ผู้สูงอายุที่สามารถซื้อบริการได้ โดยมีการดูแลและกำกับมาตรฐานและค่าบริการที่เป็นธรรมร่วมด้วย

4.5 รัฐมีระบบและแผนเพื่อให้ความช่วยเหลือผู้สูงอายุเมื่อเกิดภัยพิบัติ

4.6 ส่งเสริมให้โรงพยาบาลของรัฐ และเอกชนมีบริการแพทย์ทางเลือก

4.7 จัดตั้งคลินิกผู้สูงอายุในโรงพยาบาลของรัฐที่มีจำนวนเตียงตั้งแต่ 120 เตียงขึ้นไป

ยุทธศาสตร์ที่ 4 ยุทธศาสตร์ด้านการบริหารจัดการเพื่อการพัฒนางานด้านผู้สูงอายุอย่างบูรณาการระดับชาติ และการพัฒนาบุคลากรด้านผู้สูงอายุ

1) มาตรการ การบริหารจัดการเพื่อการพัฒนางานด้านผู้สูงอายุอย่างบูรณาการระดับชาติ

1.1 เสริมสร้างความเข้มแข็งคณะกรรมการผู้สูงอายุแห่งชาติให้สามารถผลักดันนโยบายและภารกิจที่สำคัญด้านผู้สูงอายุสู่การปฏิบัติ

1.2 ให้คณะกรรมการส่งเสริมการจัดสวัสดิการสังคมด้านผู้สูงอายุจังหวัด ในคณะกรรมการส่งเสริมการจัดสวัสดิการสังคมจังหวัด เป็นเครือข่ายการบริหารและพัฒนาผู้สูงอายุในระดับจังหวัดท้องถิ่น

1.3 การพัฒนาศักยภาพของเครือข่ายในระดับจังหวัดและท้องถิ่น

1.4 คณะกรรมการผู้สูงอายุแห่งชาติวางแผนและดำเนินการให้มีการติดตามประเมินผลแผนผู้สูงอายุแห่งชาติ ปรับแผน และแปลงแผนไปสู่การปฏิบัติที่ทันกำหนดเวลา

2) มาตรการ ส่งเสริมและสนับสนุนการพัฒนาบุคลากรด้านผู้สูงอายุ

2.1 ส่งเสริมและสนับสนุนให้มีการผลิตหรือฝึกอบรมบุคลากรด้านผู้สูงอายุ ในระดับวิชาชีพอย่างเพียงพอและมีมาตรฐาน

2.2 ส่งเสริมและสนับสนุนให้มีการผลิตหรือฝึกอบรมผู้ดูแลผู้สูงอายุอย่างเพียงพอและมีมาตรฐาน

2.3 กำหนดแผนการผลิตบุคลากรด้านผู้สูงอายุให้เหมาะสมและเพียงพอต่อความต้องการของประเทศและดำเนินการติดตามอย่างต่อเนื่อง

ยุทธศาสตร์ที่ 5 ยุทธศาสตร์ด้านการประมวล พัฒนา และเผยแพร่องค์ความรู้ด้านผู้สูงอายุ และการติดตามประเมินผลการดำเนินการตามแผนผู้สูงอายุแห่งชาติ

1) มาตรการสนับสนุนและส่งเสริมการวิจัย และพัฒนาองค์ความรู้ด้านผู้สูงอายุสำหรับการกำหนดนโยบาย และการพัฒนาการบริการหรือการดำเนินการที่เป็นประโยชน์แก่ผู้สูงอายุ

2) มาตรการ ดำเนินการให้มีการติดตามประเมินผลการดำเนินงานตามแผนผู้สูงอายุแห่งชาติที่มีมาตรฐานอย่างต่อเนื่อง

3) มาตรการพัฒนาระบบข้อมูลทางด้านการผู้สูงอายุให้ถูกต้องและทันสมัย โดยมีระบบฐานข้อมูลที่สำคัญด้านผู้สูงอายุที่ง่ายต่อการเข้าถึงและสืบค้น

2.2 พ.ร.บ.ส่งเสริมการจัดสวัสดิการสังคม พ.ศ. 2546

พระราชบัญญัติส่งเสริมการจัดสวัสดิการสังคม พ.ศ. 2546 มีสาระสำคัญ ดังต่อไปนี้

2.2.1 กำหนดความหมายของคำว่า “สวัสดิการสังคม” (มาตรา 3) ให้มีความหมายว่า ระบบการจัดบริการทางสังคมซึ่งเกี่ยวกับการป้องกัน การแก้ไขปัญหา การพัฒนา และการส่งเสริมความมั่นคงทางสังคม เพื่อตอบสนองความจำเป็นขั้นพื้นฐานของประชาชน ให้มีคุณภาพชีวิตที่ดีและพึ่งตนเองได้อย่างทั่วถึงเหมาะสมเป็นธรรม และให้เป็นไปตามมาตรฐาน ทั้งทางด้านการศึกษา สุขภาพอนามัย ที่อยู่อาศัย การทำงาน และการมีรายได้ นั้นหนา การกระบวนกรยุติธรรม และบริการทางสังคมทั่วไป โดยคำนึงถึงศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ สิทธิที่ประชาชนจะต้องได้รับ และการมีส่วนร่วมในการจัดสวัสดิการสังคมทุกระดับ

2.2.2 กำหนดแนวทางการจัดสวัสดิการสังคมขององค์การสวัสดิการสังคมให้แก่ผู้รับบริการสวัสดิการสังคม(มาตรา 5) โดยต้องคำนึงถึงเรื่องดังต่อไปนี้ คือ ต้องคำนึงถึงสาขาต่างๆ ที่จะดำเนินการตามความจำเป็นและเหมาะสม เช่น การบริการทางสังคม การศึกษา สุขภาพอนามัย เป็นต้น หรือการกำหนดลักษณะหรือรูปแบบและวิธีการในการดำเนินการ เช่น การส่งเสริมการพัฒนา การป้องกัน หรือการบำบัดฟื้นฟู เป็นต้น โดยให้ครอบครัว ชุมชน องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น และองค์กรอื่นๆ ได้มีส่วนร่วมด้วย

2.2.3 กำหนดให้มีคณะกรรมการส่งเสริมการจัดสวัสดิการสังคมแห่งชาติ เรียกโดยย่อว่า “ก.ส.ค.” ซึ่งเป็นองค์กรระดับประเทศ มีอำนาจหน้าที่ในการเสนอแนะและให้ความเห็นต่อคณะรัฐมนตรีเกี่ยวกับนโยบายการจัดสวัสดิการสังคมและการส่งเสริมให้มีการจัดสวัสดิการสังคมอย่างเป็นระบบ เสนอแนะต่อคณะรัฐมนตรีให้มีหรือแก้ไขกฎหมายหรือมติคณะรัฐมนตรีที่เกี่ยวกับการจัดสวัสดิการสังคม เสนอแผนพัฒนางานสวัสดิการสังคมต่อคณะรัฐมนตรีเพื่ออนุมัติเป็นแผนแม่บท กำหนดมาตรฐานการจัดสวัสดิการสังคม วางระเบียบเกี่ยวกับการควบคุมดูแลการใช้จ่ายเงินของกองทุนส่งเสริมการจัดสวัสดิการสังคมให้เป็นไปตามพระราชบัญญัตินี้ เป็นต้น (มาตรา 7 ประกอบกับมาตรา 13) โดยมีสำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมการจัดสวัสดิการสังคมแห่งชาติ เรียกโดยย่อว่า “สำนักงาน ก.ส.ค.” ในสำนักงานปลัดกระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์เป็นหน่วยงานธุรการ (มาตรา 15)

สำหรับองค์กรในระดับจังหวัดนั้น กำหนดให้มีคณะกรรมการส่งเสริมการจัดสวัสดิการสังคมจังหวัด เรียกโดยย่อว่า “ก.ส.จ.” มีอำนาจหน้าที่ในการเสนอนโยบาย มาตรการ และแผนการจัดสวัสดิการสังคมของจังหวัดต่อ ก.ส.ค. วางระเบียบเกี่ยวกับการจัดสวัสดิการสังคมของจังหวัดให้สอดคล้องกับระเบียบที่ ก.ส.ค. กำหนด รวมถึงกำกับดูแลหรือส่งเสริมและให้ความเห็นชอบแผนงานและโครงการเกี่ยวกับการจัดสวัสดิการสังคมในเขตพื้นที่ของจังหวัดเพื่อให้เป็นไปตามแผนการจัดสวัสดิการสังคม (มาตรา 17 ประกอบกับ มาตรา 19) โดยมีสำนักงานพัฒนาสังคมและสวัสดิการจังหวัดรับผิดชอบในงานธุรการของ ก.ส.จ. (มาตรา 20)

ในส่วนกรุงเทพมหานครนั้น กำหนดให้มีคณะกรรมการส่งเสริมการจัดสวัสดิการสังคมกรุงเทพมหานคร เรียกโดยย่อว่า “ก.ส.ก.” โดยมีอำนาจหน้าที่เช่นเดียวกับ ก.ส.จ. และให้สำนักสวัสดิการสังคมกรุงเทพมหานคร มีหน้าที่รับผิดชอบในงานธุรการของ ก.ส.ก. ทั้งนี้ ภายในเขตกรุงเทพมหานคร (มาตรา 21 ประกอบกับมาตรา 23)

2.2.4 จัดตั้งกองทุนส่งเสริมการจัดสวัสดิการสังคมในสำนักงานปลัดกระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ เพื่อเป็นทุนใช้จ่ายในการส่งเสริมการจัดสวัสดิการสังคมตามพระราชบัญญัตินี้ (มาตรา 24) โดยมีคณะกรรมการบริหารกองทุนทำหน้าที่บริหารกองทุน พิจารณาอนุมัติการจ่ายเงินเพื่อสนับสนุนองค์การสวัสดิการสังคมในการจัดสวัสดิการสังคมหรือการปฏิบัติงานด้านการจัดสวัสดิการสังคมตามระเบียบที่ ก.ส.ค. กำหนด รายงานสถานะการเงินและการบริหารกองทุนต่อ ก.ส.ค. (มาตรา 27 ประกอบกับมาตรา 29)

โดยมีคณะกรรมการติดตามและประเมินผลการดำเนินงานของกองทุนประกอบด้วยผู้ซึ่งมีความรู้ความสามารถและประสบการณ์ด้านการเงิน การจัดสวัสดิการสังคม และการประเมินผล ทำหน้าที่ติดตามตรวจสอบ และประเมินผลการดำเนินงานของกองทุน (มาตรา 31 ประกอบกับมาตรา 32)

2.2.5 องค์กรสาธารณประโยชน์ กำหนดให้มูลนิธิ หรือสมาคมที่มีวัตถุประสงค์ในการจัดสวัสดิการสังคมหรือองค์กรภาคเอกชนที่มีผลงานเกี่ยวกับการจัดสวัสดิการสังคมตามมาตราฐานที่ ก.ส.ค. กำหนดอาจยื่นคำขอต่อ ก.ส.ค. ให้รับรองเป็นองค์กรสาธารณประโยชน์ได้ (มาตรา 34) เพื่อให้ได้รับการสนับสนุนในการจัดสวัสดิการสังคม เช่น เงินอุดหนุน หรือการช่วยเหลือในด้านวิชาการและการพัฒนาบุคลากร เป็นต้น (มาตรา 35)

อย่างไรก็ตาม องค์กรสาธารณประโยชน์อาจถูก ก.ส.ค. เพิกถอนการรับรององค์กรสาธารณประโยชน์ได้ ในกรณีดังนี้ (1) กรณีที่ปรากฏว่าองค์กรสาธารณประโยชน์ใดมีพฤติกรรมในการจัดสวัสดิการสังคมที่ไม่สุจริต หรือไม่ปฏิบัติตามระเบียบที่ ก.ส.ค. กำหนด หรือไม่มีผลงานตามมาตรฐานที่ ก.ส.ค. กำหนด และพนักงานเจ้าหน้าที่ได้สอบสวนพฤติกรรมดังกล่าวแล้วปรากฏว่าองค์กรสาธารณประโยชน์นั้นได้กระทำการโดยไม่สุจริตหรือจงใจไม่ปฏิบัติตามระเบียบที่ ก.ส.ค. กำหนด หรือไม่มีผลงานตามมาตรฐานที่ ก.ส.ค. กำหนด หรือ (2) กรณีที่องค์กรสาธารณประโยชน์ใดได้รับแจ้งจากพนักงานเจ้าหน้าที่ให้ชี้แจงข้อเท็จจริงหรือความเห็นในการปฏิบัติงาน หรือส่งผู้แทนมาชี้แจงหรือให้ถ้อยคำ หรือส่งเอกสารหรือพยานหลักฐานอื่นมาประกอบการพิจารณา แล้วไม่ปฏิบัติตามโดยไม่มีเหตุอันสมควร ให้ ก.ส.ค. มีอำนาจเพิกถอนการรับรององค์กรสาธารณประโยชน์นั้นได้ (มาตรา 38 ประกอบกับมาตรา 39)

มาตรการในการส่งเสริมการจัดสวัสดิการสังคม

มาตรการที่ 1. กำหนดให้คำถึงสาขาลักษณะหรือรูปแบบและวิธีการในการดำเนินการ การส่งเสริมและสนับสนุนให้ทุกภาคส่วนได้มีส่วนร่วมในการจัดสวัสดิการสังคม

มาตรการที่ 2. กำหนดมาตรฐานในการจัดสวัสดิการสังคม

มาตรการที่ 3. กำหนดให้มีคณะกรรมการส่งเสริมการจัดสวัสดิการสังคมใน 3. ระดับ คือ คณะกรรมการส่งเสริมการจัดสวัสดิการสังคมแห่งชาติ คณะกรรมการส่งเสริมการจัดสวัสดิการสังคมจังหวัด และคณะกรรมการส่งเสริมการจัดสวัสดิการสังคมกรุงเทพมหานคร

มาตรการที่ 4. กำหนดให้มีคณะกรรมการที่มาจากผู้แทนองค์กรสาธารณประโยชน์ และกรรมการที่เป็นผู้ทรงคุณวุฒิที่มีความรู้ความเชี่ยวชาญมีผลงานและ ประสบการณ์เกี่ยวกับการจัดสวัสดิการสังคม

มาตรการที่ 5. กำหนดอำนาจหน้าที่ของคณะกรรมการในแต่ละระดับไว้อย่างชัดเจน

มาตรการที่ 6. กำหนดให้สำนักงานพัฒนาสังคมและความ มั่นคงของมนุษย์จังหวัดรับผิดชอบในงานธุรการของคณะกรรมการส่งเสริมการจัดสวัสดิการสังคมจังหวัด และกำหนดให้มีอำนาจหน้าที่ภายในเขตพื้นที่จังหวัดนั้น เช่น จัดทำแผนการจัดสวัสดิการสังคมเสนอต่อคณะกรรมการส่งเสริมการจัดสวัสดิการสังคมจังหวัด รวบรวมข้อมูล สถิติ แผนงาน และโครงการเกี่ยวกับการจัดสวัสดิการสังคม เป็นศูนย์กลาง ประสานงาน เผยแพร่และประชาสัมพันธ์ ร่วมมือและประสานงานกับทุกภาคส่วน ติดตามและประเมินผล การปฏิบัติงานตามแผนการจัดสวัสดิการสังคม ส่งเสริมและสนับสนุน กำกับดูแล และตรวจสอบการดำเนินงานขององค์กรสาธารณประโยชน์ จัดทำทะเบียนเกี่ยวกับองค์กรสวัสดิการสังคม นักสังคมสงเคราะห์ อาสาสมัครและ ผู้รับบริการสวัสดิการสังคม เป็นต้น

มาตรการที่ 7. กำหนดให้มีกองทุนส่งเสริมการจัดสวัสดิการสังคม เพื่อเป็นทุนใช้จ่ายในการส่งเสริมการจัดสวัสดิการสังคม โดยกองทุนประกอบด้วย เงินทุนประเดิมที่รัฐบาลจัดสรรให้ เงินที่ได้รับจากงบประมาณรายจ่ายประจำปี เงินหรือทรัพย์สินที่มีผู้บริจาคหรือมอบให้ เงินอุดหนุนจากต่างประเทศหรือ องค์กรระหว่างประเทศ เงินหรือทรัพย์สินที่ตกเป็นของกองทุนหรือที่กองทุนได้รับตามกฎหมายหรือโดย นิติกรรมอื่น ดอกผลที่เกิดจากเงินหรือทรัพย์สินของกองทุน ทั้งนี้ไม่ต้องนำส่งกระทรวงการคลัง

มาตรการที่ 8. กำหนดให้มีคณะกรรมการบริหารกองทุนโดยมีปลัดกระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ เป็นประธานกรรมการ มีคณะกรรมการที่เป็นผู้แทนองค์กรสาธารณประโยชน์และ กำหนดให้ผู้อำนวยการสำนัก งานคณะกรรมการส่งเสริมการจัดสวัสดิการสังคมแห่งชาติเป็นกรรมการและเลขานุการ

มาตรการที่ 9. กำหนดอำนาจหน้าที่ของคณะกรรมการบริหารกองทุน เช่น บริหารกองทุนให้เป็นไปตามระเบียบที่คณะกรรมการกำหนด พิจารณาอนุมัติการจ่ายเงิน รายงานสถานะการเงิน การบริหารกองทุนต่อคณะกรรมการ จัดทำงบดุลและบัญชีทำการส่งผู้สอบบัญชีตรวจสอบภายในหนึ่งร้อยยี่สิบวันนับแต่วันสิ้นปีบัญชีทุกปี เป็นต้น

มาตรการที่ 10. กำหนดให้มีคณะกรรมการติดตามและประเมินผลการดำเนินงานของกองทุน โดยมีอำนาจหน้าที่ เช่น ติดตามตรวจสอบและประเมินผลการดำเนินงานของกองทุน รายงานผลการปฏิบัติงานพร้อมทั้งเสนอแนะต่อคณะกรรมการ เรียกเอกสารหรือบุคคลใดมาชี้แจงข้อเท็จจริง เป็นต้น

มาตรการที่ 11. กำหนดให้มีการรับรองเป็นองค์กรสาธารณประโยชน์ โดยมูลนิธิ สมาคม หรือองค์กรภาคเอกชนยื่นคำขอต่อคณะกรรมการ

มาตรการที่ 12. กำหนดให้การสนับสนุนแก่องค์กรสาธารณประโยชน์ในการจัดสวัสดิการสังคม เช่น ให้เงินอุดหนุนจากกองทุน ให้การช่วยเหลือในด้านวิชาการและการพัฒนาบุคลากรที่ปฏิบัติงานในองค์กรสาธารณประโยชน์ตามความจำเป็นและเหมาะสม เป็นต้น

มาตรการที่ 13. กำหนดลักษณะของโครงการที่จะขอรับเงินอุดหนุนจากกองทุน เช่น เป็นโครงการด้านการจัดสวัสดิการสังคมที่มีผลต่อการป้องกันการแก้ไขปัญหาและ การพัฒนาสังคม เป็นโครงการที่ไม่ขัดต่อ

นโยบายของรัฐบาลและแผนพัฒนางานสวัสดิการสังคม และเป็นโครงการที่มีการดำเนินงานมาแล้วโดยมีทุนอยู่แล้วบางส่วน หรือเป็นโครงการใหม่ เป็นต้น

มาตรการที่ 14. กำหนดมาตรการควบคุมองค์กรสาธารณประโยชน์ที่มีพฤติการณ์ในการจัดสวัสดิการสังคมที่ไม่สุจริต หรือไม่ปฏิบัติตามระเบียบที่คณะกรรมการกำหนด หรือไม่มีผลงานตามมาตรฐานที่คณะกรรมการกำหนด โดยให้พนักงานเจ้าหน้าที่มีอำนาจหน้าที่ดำเนินการ เช่น มีหนังสือแจ้งให้องค์กรสาธารณประโยชน์ชี้แจงข้อเท็จจริงหรือความเห็นในการ ปฏิบัติงาน มีหนังสือแจ้งให้บุคคลที่เกี่ยวข้องมาให้ถ้อยคำ หรือมีหนังสือชี้แจงข้อเท็จจริง หรือให้ส่งวัตถุ เอกสาร หรือพยานหลักฐานประกอบการพิจารณา เป็นต้น

มาตรการที่ 15. กำหนดให้คณะกรรมการมีอำนาจเพิกถอนการรับรององค์กรสาธารณประโยชน์เมื่อพนักงานเจ้าหน้าที่รายงานว่าองค์กรสาธารณประโยชน์ใดมีพฤติการณ์ไม่สุจริต ไม่ปฏิบัติตามระเบียบที่คณะกรรมการกำหนด หรือไม่มีผลงานตามมาตรฐานโดยพนักงานเจ้าหน้าที่ได้สอบสวนพฤติการณ์ดังกล่าว นั้นแล้ว หรือในกรณีองค์กรสาธารณประโยชน์ได้รับแจ้งเป็นหนังสือจากพนักงานเจ้าหน้าที่ ให้ชี้แจงข้อเท็จจริงหรือความเห็นในการปฏิบัติงาน หรือให้ส่งผู้แทนมาชี้แจงหรือให้ถ้อยคำ หรือส่งเอกสารหรือพยานหลักฐานอื่นมาประกอบการพิจารณา แล้วไม่ปฏิบัติตามโดยไม่มีเหตุอันสมควร

มาตรการที่ 16. กำหนดให้สำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมการจัดสวัสดิการสังคมแห่งชาติ ประกาศรายชื่อองค์กรสาธารณประโยชน์ที่ถูกเพิกถอนการรับรองเป็นองค์กรสาธารณ ประโยชน์ในราชกิจจานุเบกษา และเรียกคืนเงินอุดหนุนที่องค์กรสาธารณประโยชน์รับไปตามระเบียบที่คณะกรรมการกำหนด

2.3 แนวความคิดเกี่ยวกับเทคโนโลยีสารสนเทศ

2.3.1 ความหมายของเทคโนโลยีสารสนเทศ

ชุมพล ศฤงคารศิริ (2539, หน้า 167) ได้ให้ความหมายของคำว่าเทคโนโลยีสารสนเทศหมายถึงเทคโนโลยีทางคอมพิวเตอร์และเทคโนโลยีและการสื่อสารซึ่งเป็นส่วนประกอบสำคัญที่ช่วยให้นักวิเคราะห์ระบบสามารถสร้างระบบสารสนเทศที่ทันสมัยและลบล้างข้อได้

สุชาติ กิระนันท์ (2541, หน้า 23) ได้ให้ความหมายของคำว่าเทคโนโลยีสารสนเทศ (information technology) หมายถึงเทคโนโลยีทุกด้านที่เข้ามาร่วมกันในกระบวนการจัดเก็บสร้างและสื่อสารสารสนเทศดังนั้นจึงครอบคลุมเทคโนโลยีต่างๆที่ใช้ในกระบวนการข้างต้นเช่นคอมพิวเตอร์อุปกรณ์จัดเก็บข้อมูลบันทึกและค้นคืนเครือข่ายสื่อสารข้อมูลอุปกรณ์สื่อสารและโทรคมนาคม เป็นต้น

ครุฑิต มาลัยวงศ์ (2540, หน้า 25) ได้ให้ความหมายของเทคโนโลยีสารสนเทศคือเทคโนโลยีที่เกี่ยวข้องกับการจัดเก็บประมวลผลและเผยแพร่สารสนเทศซึ่งรวมถึงเทคโนโลยีคอมพิวเตอร์และเทคโนโลยีสื่อสารโทรคมนาคมหรือ computer & communication ที่นิยมเรียกย่อๆ ว่า c&c อย่างไรก็ตามมีแนวโน้มที่จะนับเทคโนโลยีอื่นๆ ที่เป็นองค์ประกอบของ c&c และที่เกี่ยวข้องเข้ามาเป็นเทคโนโลยีสารสนเทศด้วยเช่นเทคโนโลยีไมโครอิเล็กทรอนิกส์ เทคโนโลยีระบบอัตโนมัติ เทคโนโลยีการพิมพ์ เทคโนโลยีสำนักงานอัตโนมัติ เป็นต้น

ไพรัช รัชพงษ์ (2539, หน้า 55 - 60) ได้ให้ความหมายของเทคโนโลยีสารสนเทศว่าเป็นการประยุกต์เครื่องมืออุปกรณ์ต่างๆ (ซึ่งได้แก่เครื่องคอมพิวเตอร์เครื่องใช้สำนักงานและอุปกรณ์โทรคมนาคมทั้งหลาย) โดยมีคอมพิวเตอร์เป็นเครื่องมือที่ช่วยในการเก็บและบันทึกข้อมูล เพื่อนำมาใช้ในการประมวลผลให้เกิดเป็นสารสนเทศสำหรับจัดส่งไปให้ผู้บริหารและผู้ปฏิบัติงานใช้ ซึ่งการจัดส่งนั้นอาจจะใช้ระบบโทรคมนาคม เช่น ระบบโทรสาร ระบบไปรษณีย์อิเล็กทรอนิกส์ หรือระบบอื่นในหน่วยงาน หรือในธุรกิจต่างๆ มุ่งไปที่การ

คิดค้นวิธีการจัดเก็บข้อมูลจากแหล่งข้อมูลการจัดระบบข้อมูลให้ผู้ใช้สามารถร่วมกันใช้ข้อมูลได้อย่างสะดวก การจัดทำรายงานตลอดจนผลลัพธ์ในรูปกราฟฟิกที่ผู้ใช้เข้าใจง่ายการจัดทำระบบต่างๆ เพื่อช่วยสนับสนุนการบริหารจัดการของผู้บริหารเลยไปจนถึง การสนับสนุนการจัดทำกลยุทธ์ธุรกิจเทคโนโลยีสารสนเทศหมายถึง เทคโนโลยีหลายกลุ่มรวมกันเพื่อก่อให้เกิดการติดต่อเชื่อมโยงหรือการจัดหาการวิเคราะห์ประมวลผลการจัดเก็บและจัดการเผยแพร่และการใช้สารสนเทศ (ซึ่งครอบคลุมตั้งแต่ข่าวสารและข้อมูลดิบจนถึงความรู้วิชาการ) ให้เกิดประโยชน์ในรูปแบบของสื่อต่างๆ ทั้งเสียงภาพและตัวอักษรด้วยวิธีการทางอิเล็กทรอนิกส์ (ศูนย์เทคโนโลยีอิเล็กทรอนิกส์และคอมพิวเตอร์แห่งชาติ, 2539, หน้า 19)

กล่าวโดยสรุปเทคโนโลยีสารสนเทศคือ เทคโนโลยีที่เกี่ยวข้องกับการจัดทำสารสนเทศเริ่มจากการจัดเก็บประมวลผล แสดงผล และเผยแพร่สารสนเทศทั้งการส่งผ่านและรับสารสนเทศด้วยวิธีการอันรวดเร็ว องค์ประกอบของเทคโนโลยีสารสนเทศที่สำคัญได้แก่ เทคโนโลยีคอมพิวเตอร์, เทคโนโลยีการสื่อสารข้อมูลและระบบการจัดการข้อมูลเทคโนโลยีคอมพิวเตอร์นั้น จะใช้สำหรับการจัดการระบบสารสนเทศเพื่อให้ได้สารสนเทศตามที่ต้องการอย่างถูกต้องรวดเร็วและมีประสิทธิภาพ ไม่ว่าจะเป็นการคัดเลือกการจัดหา การวิเคราะห์เนื้อหา หรือการค้นคืนสารสนเทศเทคโนโลยีการสื่อสารข้อมูลจะช่วยให้การสื่อสาร หรือเผยแพร่สารสนเทศไปยังผู้ใช้ในที่ต่างๆ เป็นไปอย่างสะดวกรวดเร็วถูกต้องครบถ้วนและทันต่อเหตุการณ์เช่น ข้อมูลซึ่งอาจอยู่ในรูปของตัวเลขตัวอักษรภาพและเสียง โดยเทคโนโลยีที่ใช้ในการสื่อสารหรือเผยแพร่สารสนเทศได้แก่ เทคโนโลยีที่ใช้ในระบบสื่อสารข้อมูลเช่น ระบบโทรศัพท์ โทรเลข วิทยุโทรทัศน์ และเทคโนโลยีเครือข่ายคอมพิวเตอร์ การสร้างสารสนเทศให้ผู้ใช้ซึ่งไม่สามารถกระทำได้หากยังขาดข้อมูลที่เป็นวัตถุดิบ ในการสร้างสารสนเทศสิ่งที่สำคัญตามมาก็คือการนำข้อมูลเข้าระบบที่จะจัดระเบียบข้อมูล จัดเก็บข้อมูลในรูปแบบที่เหมาะสม เพื่อประโยชน์ในการค้นคืนบำรุงรักษาปรับปรุงเพิ่มเติมข้อมูล รวมทั้งการดูแลความปลอดภัยของข้อมูลถือว่าเป็นสิ่งสำคัญอย่างหนึ่งในการพัฒนาระบบสารสนเทศ

2.3.2 เทคโนโลยีคอมพิวเตอร์

คอมพิวเตอร์ในยุคแรกนั้นมีขนาดใหญ่และราคาสูงทำงานได้เฉพาะอย่างแต่ในปัจจุบันความก้าวหน้าของเทคโนโลยีด้านอิเล็กทรอนิกส์ทำให้การผลิตอุปกรณ์อิเล็กทรอนิกส์ที่ใช้ประกอบเป็นเครื่องคอมพิวเตอร์มีราคาถูกลงทำให้คอมพิวเตอร์มีราคาถูกอีกทั้งการพัฒนาด้านคอมพิวเตอร์ที่ก้าวหน้าอยู่ตลอดเวลาทำให้เครื่องคอมพิวเตอร์สามารถทำงานได้อย่างมีประสิทธิภาพสูงขึ้นในขณะที่ขนาดของเครื่องเล็กลงระบบคอมพิวเตอร์ประกอบด้วยส่วนประกอบสำคัญๆ 5 ประการคือ (ครรชิตมาลัยวงศ์, 2540, หน้า 78 – 80)

2.3.2.1 ฮาร์ดแวร์ (hardware) ได้แก่ ตัวเครื่องคอมพิวเตอร์อันประกอบด้วยอุปกรณ์ต่างๆ เช่น หน่วยประมวลผล

2.3.2.2 ซอฟต์แวร์ (software) ได้แก่ ชุดคำสั่งหรือโปรแกรมต่างๆ ที่ใช้สำหรับควบคุมให้ฮาร์ดแวร์ทำงานตามที่ต้องการซึ่งซอฟต์แวร์นั้นยังแบ่งออกเป็น 2 ประเภทใหญ่ๆ คือซอฟต์แวร์ระบบสำหรับใช้เป็นตัวกลางระหว่างฮาร์ดแวร์กับผู้ใช้ทำหน้าที่ควบคุมฮาร์ดแวร์และช่วยให้สามารถใช้คอมพิวเตอร์ได้สะดวกขึ้นส่วนซอฟต์แวร์ประยุกต์ได้แก่โปรแกรมต่างๆ ที่ใช้สำหรับสั่งให้คอมพิวเตอร์ทำงานตามที่ต้องการเช่นงานประมวลผลสถิติงานทำบัญชี

2.3.2.3 ข้อมูล (data) ได้แก่ ข้อเท็จจริงต่างๆ เกี่ยวกับการดำเนินงานและการปฏิบัติการที่ต้องเก็บรวบรวมไว้เพื่อใช้ในการตัดสินใจการทำงานปัจจุบันนี้ถือได้ว่าข้อมูลเป็นองค์ประกอบที่สำคัญที่สุดของระบบคอมพิวเตอร์

2.3.2.4 บุคลากร (peopleware) ได้แก่ บุคลากรตำแหน่งต่างๆ ที่จำเป็นสำหรับการพัฒนาระบบงานซอฟต์แวร์ปฏิบัติงานกับเครื่องคอมพิวเตอร์และข้อมูลรวมทั้งผู้ใช้งาน (user) ระบบคอมพิวเตอร์

2.3.2.5 ระเบียบปฏิบัติ (procedure) ได้แก่ กฎระเบียบต่างๆ ที่ตราขึ้นเพื่อควบคุมการใช้งานคอมพิวเตอร์เป็นไปอย่างราบรื่นไม่ประสบปัญหาที่จะทำให้ฮาร์ดแวร์ซอฟต์แวร์และข้อมูลต้องเสียหายการแบ่งเครื่องคอมพิวเตอร์ออกตามขนาดและประสิทธิภาพในการใช้งานนั้นสามารถแบ่งได้ 5 แบบ ดังนี้ (ครุฑิตมาลัยวงศ์, 2540, หน้า 81 - 84)

1) ซูเปอร์คอมพิวเตอร์ (supercomputer) เป็นเครื่องคอมพิวเตอร์ที่มีสมรรถนะสูงมากสามารถทำงานคำนวณเลขคณิตมีจุดทศนิยมได้ตั้งแต่หลายร้อยล้านคำสั่งต่อวินาทีจนถึงหลายพันล้านซึ่งก็คือการคำนวณเลขที่มีจุดทศนิยมจำนวนล้านครั้งต่อวินาทีซูเปอร์คอมพิวเตอร์นิยมใช้ในงานวิจัยวิทยาศาสตร์วิศวกรรมศาสตร์และการทหารซึ่งเป็นงานที่ต้องมีการคำนวณมาก

2) เครื่องเมนเฟรม (mainframe) เป็นคอมพิวเตอร์ที่มีสมรรถนะรองลงมาจากเครื่องซูเปอร์คอมพิวเตอร์แต่สามารถพ่วงต่อกับอุปกรณ์รอบนอกเช่น จอภาพพร้อมแป้นพิมพ์ได้เป็นจำนวนมากเครื่องประเภทนี้นิยมใช้ในงานประมวลผลข้อมูลและงานฐานข้อมูลขนาดใหญ่

3) มินิคอมพิวเตอร์ (minicomputer) เป็นคอมพิวเตอร์ที่มีสมรรถนะน้อยกว่าเมนเฟรม และพ่วงต่อกับอุปกรณ์รอบนอกได้น้อยกว่าเมนเฟรม ด้วยเครื่องระดับนี้นิยมใช้ในหน่วยงานราชการและรัฐวิสาหกิจเพราะมีราคาถูกกว่าเมนเฟรม

4) สถานีงานวิศวกรรม (engineering workstation) เป็นคอมพิวเตอร์ที่มีสมรรถนะใกล้เคียงกับมินิคอมพิวเตอร์แต่ไม่ค่อยนิยมพ่วงต่อกับอุปกรณ์รอบนอกมากนักปกตินิยมใช้งานออกแบบทางวิศวกรรม หรืองานจัดทำสิ่งพิมพ์ (Publishing)

5) คอมพิวเตอร์ส่วนบุคคล (personal computer) หรือเครื่องพีซีเป็นเครื่องขนาดเล็กที่นิยมใช้คนเดียวหรือทีละคนมีอุปกรณ์รอบนอกค่อนข้างจำกัดคือ มีเครื่องพิมพ์จอภาพแป้นพิมพ์และเมาส์เป็นส่วนใหญ่คอมพิวเตอร์ส่วนบุคคลมีใช้ในหน่วยงานเกือบทุกแห่งลักษณะของงานที่ควรนำมาใช้กับเครื่องคอมพิวเตอร์นั้นเนื่องจากเครื่องคอมพิวเตอร์สามารถที่จะประมวลผลได้อย่างมีประสิทธิภาพและเก็บข้อมูลได้เป็นปริมาณมากอีกทั้งยังทำงานที่สลับซับซ้อนได้อย่างรวดเร็วดังนั้นงานที่เหมาะสมที่จะนำมาใช้กับคอมพิวเตอร์ควรเป็นดังนี้ (ประสพสุขศรีสว่างวงศ์, 2537, หน้า 9)

(1) งานคำนวณที่สลับซับซ้อนมากๆ เช่น การคำนวณทางวิทยาศาสตร์และการคำนวณทางคณิตศาสตร์ที่มีสูตรซับซ้อน

(2) งานที่จะต้องทำเป็นประจำซ้ำๆ กัน เช่น การจัดทำบัญชีการออกใบเสร็จการเก็บประวัติการฝากถอนเงินของธนาคาร เป็นต้น

(3) งานที่มีปริมาณข้อมูลมากๆ เช่น การจัดเก็บประวัติข้าราชการพนักงานรัฐวิสาหกิจพนักงานบริษัทเอกชน

(4) งานที่ต้องการความถูกต้องสูง เช่น การคำนวณภาษีเครื่องคอมพิวเตอร์จะทำงานตามชุดคำสั่งหรือโปรแกรมที่วางไว้อย่างเคร่งครัดและถูกต้องเสมอโดยไม่มีความเอนเอียงซึ่งถ้าใช้คนทำหากมีปริมาณมากอาจทำให้เกิดข้อผิดพลาดขึ้นได้ง่ายและมีความเอนเอียง

2.3.3 เทคโนโลยีการสื่อสารข้อมูล

การพัฒนาเทคโนโลยีคอมพิวเตอร์ตลอดห้าทศวรรษที่ผ่านมามีความก้าวหน้าเป็นอย่างมาก อีกทั้งความก้าวหน้าของเทคโนโลยีการสื่อสารข้อมูลทั้งสองอย่างเป็นแรงเสริม ที่สำคัญให้เทคโนโลยีสารสนเทศมีบทบาทที่สำคัญ ในปัจจุบันเนื่องจากเทคโนโลยีคอมพิวเตอร์และเทคโนโลยีการสื่อสารข้อมูลได้ทำให้การติดต่อเชื่อมโยงกันระหว่างเครื่องคอมพิวเตอร์ที่อยู่ ณ ที่ต่างๆ เกิดขึ้นได้เป็นเครือข่ายการสื่อสารข้อมูล (data communication network) ทำให้ผู้คนในส่วนหนึ่งของโลกรับทราบข้อมูลที่เกิดขึ้นในส่วนอื่นๆ ของโลกได้พร้อมกันในเวลาเดียวกัน องค์ประกอบพื้นฐานของระบบสื่อสารข้อมูลนั้นประกอบด้วยองค์ประกอบพื้นฐานหลัก 4 อย่างได้แก่ (สันติยกายาผาด, ไซยาภาบุตรและว่าที่ร.ต.สุรศิลป์มูลสิน, 2542, หน้า 131 - 132)

1) ผู้ส่งหรืออุปกรณ์ส่งข้อมูล (sender) และผู้รับหรืออุปกรณ์รับข้อมูล (receiver) ผู้ส่งหรืออุปกรณ์ส่งข้อมูลเป็นต้นทางของการสื่อสารข้อมูลมีหน้าที่เตรียมสร้างข้อมูลส่วนผู้รับหรืออุปกรณ์รับข้อมูลเป็นปลายทางของการสื่อสารข้อมูลมีหน้าที่รับส่งข้อมูลที่ส่งมาให้

2) โพรโตคอล (protocol) และซอฟต์แวร์ (software) โพรโตคอลคือ วิธีการหรือกฎระเบียบที่ใช้ในการสื่อสารข้อมูลเพื่อให้ผู้รับและผู้ส่งสามารถเข้าใจกัน หรือคุยกันรู้เรื่องส่วนซอฟต์แวร์มีหน้าที่ทำให้การดำเนินงานในการสื่อสารข้อมูลเป็นไปตามโปรแกรมที่กำหนดไว้

3) ข่าวสาร (message) สัญญาณอิเล็กทรอนิกส์ที่ส่งผ่านไปในระบบสื่อสารเรียกว่า ข่าวสาร บางทีก็เรียกว่าสารสนเทศ (information) รูปแบบของข่าวสารในการสื่อสารข้อมูลมี 3 รูปแบบคือเสียง (voice), ข้อมูล (data), ข้อความ (text), ภาพ (image)

4) สื่อกลาง (medium) เป็นเส้นทางการสื่อสารเพื่อนำข้อมูลจากต้นทางไปยังปลายทาง สื่อกลางการสื่อสารอาจจะเป็นเส้นลวดสายไฟสายเคเบิลสายใยแก้วนำแสง (fiber optic) หรือคลื่นที่ส่งผ่านทางอากาศเช่นคลื่นไมโครเวฟ คลื่นดาวเทียม หรือคลื่นวิทยุ

สุชาติ กิระนันท์ (2541, หน้า 34 - 35) กล่าวว่าความต้องการเครือข่ายการสื่อสารข้อมูลเกิดจากสาเหตุหลายประการคือ

1) ความต้องการในการใช้ทรัพยากรร่วมกันโดยเฉพาะเมื่อทรัพยากรนั้นเป็นสิ่งจำเป็นแต่หายาก หรือมีราคาแพงการจัดทำเครือข่ายภายในองค์กรเชื่อมโยงคอมพิวเตอร์แต่ละเครื่องเข้าด้วยกัน จัดทำให้สามารถใช้อุปกรณ์บางอย่างร่วมกันได้เช่น การใช้เครื่องพิมพ์ร่วมกัน

2) การใช้ข้อมูลร่วมกันข้อมูลที่ดีเป็นสิ่งที่หายาก และใช้ต้นทุนสูงในการเก็บรวบรวมและสร้างฐานข้อมูล

3) พัฒนาการด้านคอมพิวเตอร์ทำให้สามารถใช้ระบบการประมวลผลข้อมูล

4) การประมวลผลแบบกระจาย (distributed data processing) ซึ่งเป็นระบบที่กระจายการประมวลผลไปยังคอมพิวเตอร์ที่ตั้งอยู่ในสถานที่ต่างกัน และเชื่อมโยงกันด้วยระบบเครือข่ายสื่อสารโทรคมนาคม ทำให้สามารถทำการบันทึกและตรวจสอบปรับปรุงข้อมูล ณ สถานที่เกิดข้อมูลก่อนส่งข้อมูลต่อมายังศูนย์กลางได้การจัดเครือข่าย (networking) คือ การเชื่อมต่อเชิงอิเล็กทรอนิกส์ที่ทำให้เกิดการสื่อสารทางไกลหรือโทรคมนาคม เครือข่ายโทรคมนาคมจะทำหน้าที่ในการส่งข้อมูลเสียงหรือภาพจากที่หนึ่งไปยังอีกที่หนึ่ง โดยอาศัยเครือข่ายและอุปกรณ์อื่นๆ ที่มีอยู่ในระบบทำการดำเนินงานเพื่อให้แน่ใจว่าสารสนเทศที่ต้องการเดินทางไปยังจุดหมายปลายทางได้อย่างถูกต้อง ประเภทของเครือข่ายแบ่งได้ดังต่อไปนี้

1.1) เครือข่ายโทรคมนาคมคอมพิวเตอร์ (computer telecommunications network) โดยระบบเครือข่ายนี้มีคอมพิวเตอร์กลางเป็นตัวควบคุมระบบและอุปกรณ์อื่นๆ

1.2) ระบบเครือข่ายท้องถิ่น (local area network หรือ Lan) ระบบนี้เป็นระบบที่มีขอบเขตการดำเนินงานในพื้นที่แคบๆ เช่น ภายในอาคารหรือภายในหน่วยงานเดียวกัน

1.3) ระบบเครือข่ายวงกว้าง (wide area network หรือ Wan) ซึ่งครอบคลุมพื้นที่วงกว้างกว่าระบบ Lan มากและต้องใช้ระบบการสื่อสารที่อาศัยระบบเครือข่ายโทรศัพท์หรือระบบสายเช่า(leased line) จากหน่วยงานที่รับผิดชอบด้านการสื่อสารเช่นการสื่อสารแห่งประเทศไทยองค์การโทรศัพท์ เป็นต้น

1.4) ระบบเครือข่ายมูลค่าเพิ่ม (value added networks) เป็นกรณีที่ผู้ใช้ระบบเครือข่ายไม่ต้องจัดการด้านโทรคมนาคมด้วยตนเอง แต่ให้หน่วยงานอื่นเป็นผู้ทำหน้าที่จัดการด้านโทรคมนาคมแทนผู้ใช้จะมีฐานะเป็นสมาชิกผู้รับบริการจากหน่วยงานนั้น

2.3.4 สื่อสังคมออนไลน์ (พิชิต วิจิตรบุญรักษ์, 2555)

มนุษย์เป็นสังคมที่ต้องมีการสื่อสารข้อมูลถึงกันและกันซึ่งในสมัยโบราณมนุษย์สื่อสารข้อมูลด้วยวิธีการที่ไม่ซับซ้อนนักเช่น ปากเปล่า ม้าเร็ว และนกพิราบสื่อสาร ต่อมาได้มีการปรับเปลี่ยนการสื่อสารข้อมูลเป็นจดหมาย โทรเลข โทรศัพท์ วิทยุจากนั้นเมื่อเข้าสู่ยุคที่มีเครือข่ายคอมพิวเตอร์และอินเทอร์เน็ตเข้ามาเกี่ยวข้องการสื่อสารข้อมูลของมนุษย์ มีการปรับเปลี่ยนเป็นสื่อที่เกี่ยวข้องกับอิเล็กทรอนิกส์มากขึ้นเช่น บริการ IRC(Internet Relay Chat) โปรแกรมพูดคุย (Chat programs) จดหมายอิเล็กทรอนิกส์ (Electronic mail หรือEmail) และเว็บบอร์ด (Webboard) จวบจนถึงปัจจุบันมนุษย์เริ่มมีการสื่อสารข้อมูลในชีวิตประจำวันถึงกันและกันด้วยการใช้สื่อสังคมออนไลน์ สื่อสังคมออนไลน์คือ สื่อที่ผู้ส่งสารแบ่งปันสารซึ่งอยู่ในรูปแบบต่างๆ ไปยังผู้รับสาร ผ่านเครือข่ายออนไลน์โดยสามารถโต้ตอบกันระหว่างผู้ส่งสารและผู้รับสาร หรือผู้รับสารด้วยกันเองซึ่งสามารถแบ่งสื่อสังคมออนไลน์ออกเป็นประเภทต่างๆ ที่ใช้กันบ่อยๆ คือ บล็อก (Blogging) ทวิตเตอร์ และไมโครบล็อก (Twitter and Microblogging) เครือข่ายสังคมออนไลน์ (Social Networking) และการแบ่งปันสื่อทางออนไลน์ (Media Sharing)

1) บล็อก (Blogging)

บล็อกมาจาก Web + Log แล้วย่อเหลือ Blog คือประเภทของระบบการจัดการเนื้อหาที่อำนวยความสะดวกให้ผู้เขียนบล็อกเผยแพร่และแบ่งปันบทความของตนเองโดยบทความที่โพสต์ลงบล็อกเป็นการแสดงความคิดเห็นส่วนตัวของผู้เขียนบล็อกซึ่งจุดเด่นของบล็อกคือ การสื่อสารถึงกันอย่างเป็นกันเองระหว่างผู้เขียนและผู้อ่านบล็อกผ่านการแสดงความคิดเห็น (Comment) ซึ่ง Blogger (<http://www.blogger.com>) และWordPress (<http://wordpress.com>) เป็นสองเว็บไซต์ที่ผู้คนนิยมเข้าไปสร้างบล็อกของตนเอง

2) ทวิตเตอร์และไมโครบล็อก (Twitter and Microblogging)

ไมโครบล็อกคือ รูปแบบหนึ่งของบล็อกที่มีการจำกัดขนาดของการโพสต์ในแต่ละครั้งซึ่งทวิตเตอร์เป็นไมโครบล็อกที่จำกัดการโพสต์แต่ละครั้งพิมพ์ได้ไม่เกิน 140 ตัวอักษร ในปัจจุบันทวิตเตอร์เป็นที่นิยมใช้งานของผู้คนเพราะใช้งานง่ายและใช้เวลาไม่มากนัก รวมทั้งเป็นที่นิยมขององค์กรต่างๆ ที่ใช้ทวิตเตอร์ในการแจ้งกิจกรรมต่างๆ และความเคลื่อนไหวของธุรกิจเพื่อไม่ให้เกิดการติดต่อกับสังคมซึ่งหากต้องการมีเลขที่บัญชี (Account) สำหรับทวิตเตอร์สามารถเข้าไปสมัครได้ที่เว็บไซต์ของ Twitter (<http://twitter.com>)

3) เครือข่ายสังคมออนไลน์ (Social Networking)

เครือข่ายสังคมออนไลน์คือ เว็บไซต์ที่ผู้คนสามารถติดต่อสื่อสารกับเพื่อนทั้งที่รู้จักมาก่อนหรือรู้จักภายหลังทางออนไลน์ซึ่งเว็บไซต์เครือข่ายสังคมออนไลน์แต่ละแห่งมีคุณลักษณะแตกต่างกันออกไปแต่ส่วนประกอบหลักที่มีเหมือนกันคือ โปรไฟล์ (Profiles - เพื่อแสดงข้อมูลส่วนตัวของเจ้าของบัญชี) การเชื่อมต่อ (Connecting - เพื่อสร้างเพื่อนกับคนที่รู้จักและไม่รู้จักทางออนไลน์) และการส่งข้อความ (Messaging - อาจ

เป็นข้อความส่วนตัวหรือข้อความสาธารณะ) เป็นต้น โดยมีเฟสบุ๊ก (<http://www.facebook.com>) เป็นเว็บไซต์เครือข่ายสังคมออนไลน์ที่ได้รับความนิยมสูงสุดในปัจจุบัน

4) การแบ่งปันสื่อทางออนไลน์ (Media Sharing)

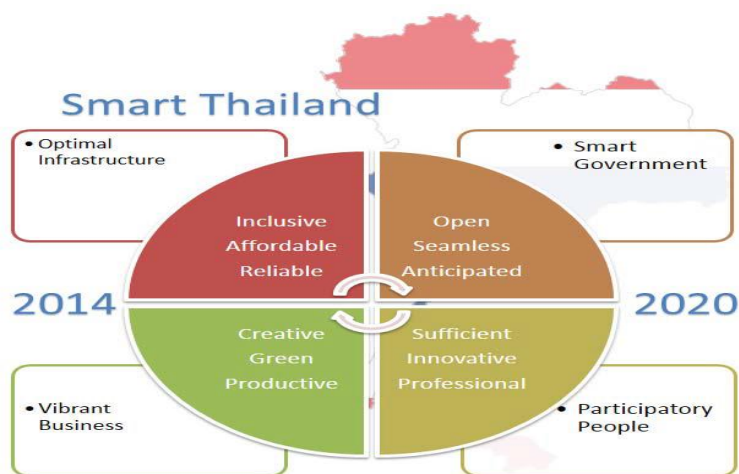
เว็บไซต์ที่เกี่ยวกับการแบ่งปันสื่อทางออนไลน์เป็นเว็บไซต์ที่ให้ผู้ใช้งานสามารถทำการอัปโหลด (Upload) ไฟล์สื่อผสม (Multimedia) ขึ้นสู่เว็บไซต์เพื่อแบ่งปันข้อมูลแก่ผู้ใช้งานทั่วไปซึ่งในปัจจุบันได้รับความนิยมมาก เพราะด้วยความที่เป็นสื่อผสมเองไม่ว่าจะเป็นรูปสไลด์หรือวิดีโอรวมทั้งการใช้งานง่ายของกล้องดิจิทัลและกล้องวิดีโอ ซึ่งเป็นเครื่องมือที่นำมาสู่การได้ไฟล์สื่อผสมแบบต่างๆ ออกมาเว็บไซต์ประเภทนี้ที่ได้รับความนิยม คือ YouTube (<http://www.youtube.com> - สำหรับแบ่งปันไฟล์วิดีโอ) flickr (<http://www.flickr.com> สำหรับแบ่งปันไฟล์รูป) และslide share (<http://www.slideshare.net> - สำหรับแบ่งปันไฟล์พรีเซนเทชัน)

2.4 แผนแม่บทเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร (ฉบับที่3) ของประเทศไทย พ.ศ.2557-2561

แผนภาพยุทธศาสตร์4ด้านของแผนแม่บทเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร (ฉบับที่3)

ของประเทศไทย พ.ศ. 2557-2561

- ☐ การพัฒนาทุนมนุษย์ให้เป็นการสำคัญในการพัฒนา ICT ของประเทศและมีความพร้อมในการมีส่วนร่วมในการพัฒนา (Participatory People)
- ☐ การพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานที่คุ้มค่าและพอเพียง (Optimal Infrastructure)
- ☐ การพัฒนาระบบบริการของภาครัฐอย่างฉลาด (Smart Government)
- ☐ การพัฒนาภาคธุรกิจและอุตสาหกรรม ICT ให้เติบโตสดใส (Vibrant Business)

ยุทธศาสตร์ที่ 1 : พัฒนาทุนมนุษย์ให้เข้าถึงและรู้เท่าทัน ICT เพื่อการดำรงชีวิตและประกอบอาชีพอย่างพอเพียง ด้วยแนวคิดสร้างสรรค์เชิงนวัตกรรมมีส่วนร่วมในการพัฒนาและใช้ประโยชน์จากบริการ ICT (Participatory People)

คำอธิบายยุทธศาสตร์ที่1

“ทุนมนุษย์ด้าน ICT มีขีดความสามารถในการเข้าถึงและรู้เท่าทันในการดำรงชีวิตและการประกอบอาชีพอย่างพอเพียง (Sufficient) ด้วยแนวคิดสร้างสรรค์เชิงนวัตกรรม (Innovative) มีความเป็นมืออาชีพใน

สายงาน ICT(Professional) และพร้อมที่จะมีส่วนร่วมในการพัฒนาบริการ ICT ที่หลากหลายในสังคมยุคดิจิทัล(Participatory People)”

เป้าหมายยุทธศาสตร์ที่1

- ประชาชนทุกกลุ่มในทุกภาคส่วนรู้เท่าทัน ICT เพื่อการศึกษาเรียนรู้การดำรงชีวิตและการประกอบอาชีพสามารถใช้เครื่องมือ ICT ผ่านช่องทาง ICT ที่หลากหลายในการเข้าถึงอินเทอร์เน็ตเพื่อใช้ประโยชน์ในเชิงสร้างสรรค์ตระหนักถึงความมั่นคงปลอดภัยและพร้อมมีส่วนร่วมในการพัฒนาระบบการให้บริการและการบริหารราชการแผ่นดิน

- เด็กและเยาวชนในวัยเรียนสามารถเข้าถึงเนื้อหาสาระเชิงสร้างสรรค์ด้วย ICT เพื่อให้เกิดการเรียนรู้และมีทักษะที่เพียงพอต่อการดำรงชีวิตในศตวรรษที่21

- บุคลากรสายอาชีพ ICT มีขีดความสามารถเทียบเท่ามาตรฐานสากลและมีปริมาณที่เพียงพอกับความต้องการ

- ผู้ด้อยโอกาสผู้สูงอายุและผู้พิการสามารถเข้าถึงข้อมูลข่าวสารและบริการของรัฐทางช่องทางอิเล็กทรอนิกส์อย่างเสมอภาค

1.1 กลยุทธ์

(1) พัฒนาเด็กและเยาวชนในระดับโรงเรียนจนถึงระดับมหาวิทยาลัยให้มีทักษะในการประยุกต์ใช้ ICT เป็นเครื่องมือในเชิงสร้างสรรค์ในรูปแบบของเนื้อหาสาระเพื่อการเรียนรู้และการบันเทิงที่เหมาะสมกับวัยศึกษาเรียนรู้

(2) พัฒนาให้ประชาชนสามารถเข้าถึงข้อมูลสารสนเทศและใช้ประโยชน์จาก ICT ได้นับแต่ระดับพื้นฐานเช่นการค้นหาข้อมูลการเผยแพร่ข้อมูลข่าวสารและความรู้การแสดงความคิดเห็นและการใช้บริการอิเล็กทรอนิกส์เป็นต้นเพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตในเชิงเศรษฐกิจครัวเรือนและด้านความอยู่ดีมีสุข

(3) พัฒนาบุคลากรสายอาชีพ ICT ให้มีศักยภาพในการพัฒนาอาชีพตามมาตรฐานวิชาชีพในระดับประเทศที่สอดคล้องกับระดับภูมิภาคและระดับสากล รวมไปถึงสนับสนุนนักวิจัยด้าน ICT ในการพัฒนาเทคโนโลยี ICT ขั้นสูงเพื่อเสริมสร้างความเข้มแข็งด้าน ICT ของประเทศ

(4) สนับสนุนการให้บริการอินเทอร์เน็ตในผู้ด้อยโอกาสผู้พิการและผู้สูงอายุเพื่อส่งเสริมการเข้าถึงข้อมูลข่าวสารและบริการอิเล็กทรอนิกส์อย่างเสมอภาค

ยุทธศาสตร์ที่ 2 : พัฒนาโครงสร้างพื้นฐานด้านเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารที่พอเพียง (Sufficient) และคุ้มค่า (Optimal Infrastructure)

คำอธิบายยุทธศาสตร์ที่2

“โครงสร้างพื้นฐานด้านเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารเข้าสู่ยุคการพัฒนาแบบพอเพียงคุ้มค่าต่อการลงทุนและอัตราค่าบริการที่เหมาะสม (Optimal Infrastructure) พร้อมด้วยระบบความมั่นคงปลอดภัยที่เหมาะสม (Security) กับความเป็นส่วนตัว (Privacy) และสิทธิขั้นพื้นฐานในการเข้าถึงข้อมูลข่าวสาร(Right to access) ประกอบด้วยโครงข่ายความเร็วสูงเข้าสู่ทุกชุมชนและท้องถิ่นโครงข่ายความเร็วสูงสำหรับภาคส่วนการพัฒนาที่สำคัญได้แก่ การศึกษา การสาธารณสุข การเกษตร บริการท่องเที่ยว แรงงาน และการประกอบธุรกิจเป็นสำคัญพร้อมทั้งจัดให้มีบริการอินเทอร์เน็ตไร้สายสาธารณะ (Public WiFi) เพื่อบริการชุมชนในที่สาธารณะและย่านธุรกิจที่เหมาะสม และการให้บริการในด้านความมั่นคงปลอดภัยให้แก่ผู้ใช้บริการและมีโครงข่ายเชื่อมโยงกับต่างประเทศที่มีศักยภาพเพียงพอในการเป็นศูนย์กลางการเชื่อมต่อกับประเทศในอาเซียนสู่ประเทศเศรษฐกิจชั้นนำของโลก”

เป้าหมายยุทธศาสตร์ที่ 2

- โครงสร้างพื้นฐานด้านเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร มีความเป็นเอกภาพมีความคุ้มค่า และมีความมั่นคงปลอดภัยที่เหมาะสมกับเสรีภาพและความเป็นส่วนตัว
- โครงข่ายสื่อสารความเร็วสูงมีความครอบคลุมถึงระดับชุมชน และท้องถิ่นโดยทั่วถึงทั่วประเทศเพื่อสร้างโอกาสทางดิจิทัลให้กับทุกภาคส่วน และลดความเหลื่อมล้ำทางดิจิทัลในเขตชนบท และพื้นที่ห่างไกล
- โครงข่ายสื่อสารระหว่างประเทศมีความพร้อมในการเป็นศูนย์กลางการเชื่อมต่อกับประเทศในอาเซียนและสากล
- โครงข่ายอินเทอร์เน็ตไร้สายสาธารณะ (Public WiFi) มีความพร้อมในการให้บริการในเขตพื้นที่สาธารณะ และพื้นที่ประกอบธุรกิจอย่างเหมาะสมพอเพียงและครอบคลุมทั่วประเทศ
- มีการดำเนินการปรับปรุงและแก้ไขกฎระเบียบและกฎหมายที่เกี่ยวข้อง รวมทั้งการกำหนดนโยบาย เพื่อให้การพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานด้านเทคโนโลยีสารสนเทศ และการสื่อสารทันต่อการเปลี่ยนแปลงของปัจจัยพื้นฐานที่เกี่ยวข้อง และเปิดโอกาสให้เอกชน และวิสาหกิจชุมชนมีส่วนร่วมในการพัฒนา

2.1 กลยุทธ์

- (1) วางแผนการติดตั้งโครงสร้างพื้นฐาน โครงข่ายความเร็วสูงให้สามารถรองรับ และอำนวยความสะดวกในการดำรงชีวิต และการประกอบอาชีพตามความต้องการของชุมชน และท้องถิ่นพร้อมทั้งผลักดันให้เกิดการลงทุนในโครงข่ายเชื่อมโยงกับต่างประเทศ(International backbone) เพื่อมุ่งสู่การเป็นศูนย์กลางการเชื่อมต่อในอาเซียน
- (2) สนับสนุนการพัฒนาและปรับปรุงโครงสร้างพื้นฐานด้านเทคโนโลยีสารสนเทศ และการสื่อสารของประเทศให้มีคุณภาพตามมาตรฐานสากลอย่างต่อเนื่อง และทันต่อการเปลี่ยนแปลงของเทคโนโลยีเพื่อให้สามารถรองรับเทคโนโลยีการสื่อสารยุคใหม่ รวมทั้งการหลอมรวมกันของเทคโนโลยีโทรคมนาคมการกระจายเสียง และโทรทัศน์เพื่อการให้บริการ Broadband Content
- (3) ปรับปรุง และแก้ไขกฎระเบียบ และกฎหมายที่มีความยุ่งยากซับซ้อน และล้าสมัยเพื่ออำนวยความสะดวกให้กับประชาชน ในการเข้าถึงข้อมูลอย่างปลอดภัยและสร้างสรรค์ และเอกชนในการดำเนินธุรกิจด้านโครงสร้างพื้นฐาน ICT และเพื่อยกระดับขีดความสามารถในการแข่งขันในระดับภูมิภาค
- (4) เสริมสร้างศักยภาพในการจัดการกับภัยคุกคาม จากการโจมตีโครงสร้างพื้นฐานด้านเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร และโครงสร้างพื้นฐานอื่นๆ ที่เกี่ยวข้อง และสำคัญต่อการดำรงชีวิต และการประกอบอาชีพของประชาชนรวมถึงทรัพยากรที่สำคัญของประเทศ

ยุทธศาสตร์ที่ 3 : ยกระดับบริการอิเล็กทรอนิกส์ของภาครัฐ โดยการมีส่วนร่วมของชุมชนและท้องถิ่น ในแนวทางนวัตกรรมบริการ และมีความมั่นคงปลอดภัยทั้งในระดับประเทศและภูมิภาค (Smart Government)

คำอธิบายยุทธศาสตร์ที่3

“บริการอิเล็กทรอนิกส์ของภาครัฐอยู่ภายใต้การดำเนินการของรัฐอย่างฉลาด (Smart Government) ที่ให้บริการแบบเปิด (Open) ไร้ตะเข็บรอยต่อระหว่างหน่วยงาน (Seamless) และอยู่บนพื้นฐานของความเข้าใจความต้องการของประชาชน (Anticipated) เน้นประโยชน์ของประชาชนเป็นที่ตั้งโดยยึดหลักการมีส่วนร่วมและความร่วมมือจากชุมชนและท้องถิ่น และความโปร่งใสในด้านข้อมูลข่าวสาร และบริการธุรกรรมทางอิเล็กทรอนิกส์พร้อมด้วยระบบบริหารจัดการเชิงบูรณาการ”

เป้าหมายยุทธศาสตร์ที่ 3

- บริการอิเล็กทรอนิกส์ของภาครัฐได้รับการยกระดับเชิงบูรณาการ ในการให้บริการตามความต้องการของชุมชนและท้องถิ่นด้วยความมั่นคงปลอดภัย เปิดโอกาสให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการพัฒนาในแนวทางนวัตกรรมบริการ และขยายขอบเขตการให้บริการสู่ระดับภูมิภาค
- หน่วยงานของรัฐเปิดเผยข้อมูลให้แก่ประชาชนและเอกชน ในวงกว้างภายใต้ขอบเขตของกฎหมาย ภาวะเปียบและข้อบังคับที่เกี่ยวข้อง เพื่อประโยชน์ในการดำรงชีวิตและการประกอบอาชีพโดยสุจริต และการใช้ประโยชน์จาก ICT และบริการต่างๆ ของรัฐ
- มีการปรับปรุง และแก้ไขกฎระเบียบ และกฎหมายที่เกี่ยวข้อง และเชื่อมโยงข้อมูลภายใต้กรอบแนวทางการเชื่อมโยงรัฐบาลอิเล็กทรอนิกส์แห่งชาติ เพื่อการบูรณาการข้อมูล และบริการระหว่างหน่วยงาน โดยให้บริการอิเล็กทรอนิกส์ เป็นไปตามหลักเกณฑ์ในการทำธุรกรรมทางอิเล็กทรอนิกส์ ที่กำหนดไว้ตามกฎหมาย พร้อมด้วยการยกระดับบุคลากร ในการพัฒนาบริการอิเล็กทรอนิกส์อย่างเป็นระบบ
- ระบบเทคโนโลยีสารสนเทศ และการสื่อสารของภาครัฐมีการบริหารจัดการด้วยเทคโนโลยี และวิธีการที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม ส่งเสริมการบูรณาการเป็นเครื่องมือในการตัดสินใจ และเผชิญภัยพิบัติมีความต่อเนื่องในการใช้งาน และสามารถพัฒนาต่อยอดในอนาคตภายใต้ภาวะผู้นำของผู้บริหารเทคโนโลยีสารสนเทศระดับสูงที่มีวิสัยทัศน์ และทักษะในการบริหารจัดการด้าน ICT ในแนวทางที่ก้าวหน้าและยั่งยืน

3.1 กลยุทธ์

- (1) ขยายและยกระดับการบริการอิเล็กทรอนิกส์ไปสู่ระดับชุมชน และท้องถิ่นโดยเฉพาะในส่วนภูมิภาคและชนบทห่างไกล เพื่อให้การพัฒนาสังคมดิจิทัลมีความเท่าเทียมและทั่วถึงทั้งประเทศ (Digital Inclusion) พร้อมกับสนับสนุนให้มีการเพิ่มช่องทางการมีส่วนร่วมจากภาคประชาชน รวมทั้งการนำข้อเสนอแนะและผลการวิเคราะห์และสังเคราะห์จากการมีส่วนร่วมของประชาชน มาผลักดันในเชิงนโยบายที่เกี่ยวข้องกับด้าน ICT เพื่อการดำรงชีวิตและประกอบอาชีพของประชาชน
- (2) เปิดเผยข้อมูลที่หน่วยงานของรัฐมีอยู่ ทั้งนี้การเปิดเผยข้อมูลให้อยู่ภายใต้ขอบเขตของกฎหมาย ภาวะเปียบและข้อบังคับที่เกี่ยวข้อง เพื่อให้ประชาชนและเอกชนสามารถนำข้อมูลดังกล่าวไปใช้ประโยชน์ภายใต้หลักธรรมาภิบาลและความโปร่งใส
- (3) บูรณาการและใช้ประโยชน์จากข้อมูล และเทคโนโลยีสารสนเทศในการยกระดับการดำเนินงานตามพันธกิจของหน่วยงานของรัฐ เพื่อประโยชน์ในการให้บริการและการมีส่วนร่วมของประชาชน การเสริมสร้างความเข้มแข็งให้ภาคธุรกิจรวมไปถึงการบริหารจัดการเหตุฉุกเฉินและภัยพิบัติ
- (4) ส่งเสริมบทบาทของผู้บริหารเทคโนโลยีสารสนเทศระดับสูง (Chief Information Office:CIO) ที่ทำหน้าที่กำกับดูแลงานด้านเทคโนโลยีสารสนเทศ และการสื่อสารโดยเฉพาะในทุกระดับของการพัฒนาในระดับกระทรวง ระดับกรม และระดับจังหวัดเพื่อเป็นผู้นำในการขับเคลื่อนการพัฒนาด้าน ICT ของประเทศในระดับต่างๆ ได้อย่างสัมฤทธิ์ผล

ยุทธศาสตร์ที่ 4 : ส่งเสริมและพัฒนาธุรกิจและอุตสาหกรรม ICT ให้เติบโตสดใสมีขีดความสามารถ และศักยภาพในการแข่งขันในตลาดระดับภูมิภาค และระดับสากลโดยเฉพาะอุตสาหกรรม ICT เชิงสร้างสรรค์ และการใช้ ICT ในธุรกิจ และอุตสาหกรรมขนาดกลางและขนาดย่อม (Vibrant Business)

คำอธิบายยุทธศาสตร์ที่4

“ภาคธุรกิจจะเติบโตสดใส (Vibrant Business) ด้วยพลังจากธุรกิจและอุตสาหกรรม ICT ในเชิงสร้างสรรค์ (Creative) และเป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม (Green) รวมทั้งประยุกต์ใช้ ICT เพื่อเพิ่มผลิตภาพ (Productive) ด้วยแนวคิดสร้างสรรค์เชิงนวัตกรรม ที่จะเพิ่มศักยภาพและขีดความสามารถในการแข่งขันใน

ตลาดระดับภูมิภาคโดยเฉพาะในภาคส่วนของ SME ซึ่งได้รับการสนับสนุนจากภาครัฐทั้งในด้านข้อมูลสารสนเทศ เพื่อการตัดสินใจที่ทันสมัยและทันการณ์ และกิจกรรมการส่งเสริมและพัฒนาที่สำคัญ การบริการและอำนวยความสะดวก และการบ่มเพาะผู้ประกอบการใหม่รวมทั้งการจัดหาแหล่งเงินทุนที่เหมาะสม”

เป้าหมายยุทธศาสตร์ที่ 4

- การผลิตและบริการด้าน ICT มีการยกระดับไปสู่มาตรฐานสากลมุ่งสู่อุตสาหกรรมเชิงสร้างสรรค์ในแนวทางนวัตกรรม พร้อมอนุรักษ์พลังงานและสิ่งแวดล้อมเพื่อการเติบโตอย่างยั่งยืน
- ธุรกิจและอุตสาหกรรมโดยเฉพาะ SME มีการประยุกต์ใช้ ICT ในการลดค่าใช้จ่ายเพิ่มผลผลิตภาพ และสร้างมูลค่าเพิ่มเพื่อเพิ่มศักยภาพในการประกอบธุรกิจ และมีความพร้อมในการแข่งขันในเวทีสากล
- ผู้ประกอบการใหม่ด้าน ICT ได้รับการอำนวยความสะดวก ในการจัดตั้งธุรกิจการบ่มเพาะให้มีขีดความสามารถรอบด้าน และได้รับการสนับสนุนจากมาตรการที่เหมาะสมทางการเงิน และในรูปแบบสิทธิประโยชน์จูงใจอื่นๆ ที่จำเป็นและเหมาะสมในแนวทางสากล
- มีการสร้างตำแหน่งงานใหม่ที่เกี่ยวข้องกับ ICT เพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่อง

4.1 กลยุทธ์

- (1) ส่งเสริมและสนับสนุนให้ภาคธุรกิจและอุตสาหกรรมนำ ICT มาประยุกต์ใช้ในการพัฒนานวัตกรรม เพื่อเพิ่มศักยภาพและขีดความสามารถในการแข่งขัน เพื่อการเติบโตอย่างยั่งยืนโดยเฉพาะในภาคการเกษตรและภาคการบริการ
- (2) สนับสนุนผู้ประกอบการด้าน ICT ให้มีความรู้ความเข้าใจเรื่องที่จำเป็นต่อการดำเนินธุรกิจเช่น การวิจัยตลาด (Marketing Research) ใช้ภาษาไทยการออกแบบการให้บริการ และการบริหารจัดการเป็นต้น
- (3) กระตุ้นให้ภาคธุรกิจและภาคประชาชนเชื่อมั่นในการใช้ผลิตภัณฑ์ ICT ที่ผลิตภายในประเทศรวมไปถึงการทำธุรกรรมออนไลน์เพื่อเพิ่มอุปสงค์ (Demand) ให้มากขึ้น
- (4) สร้างกลไกสนับสนุนด้านสิทธิประโยชน์ และการเงินเพื่อส่งเสริม และสนับสนุนกิจกรรม และโครงการ ICT ที่เป็นเป้าหมาย

2.5 การใช้เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารของผู้สูงอายุ

สมาน ลอยฟ้า ได้เขียนบทความทางวิชาการเรื่อง ผู้สูงอายุกับเทคโนโลยีสารสนเทศ The Elderly and Information Technology, 2554) สรุปได้ดังนี้

2.5.1 ความสำคัญของเทคโนโลยีคอมพิวเตอร์และอินเทอร์เน็ตต่อผู้สูงอายุ

ในศตวรรษนี้เทคโนโลยีเป็นสิ่งที่ทุกคนไม่อาจละเลยหรือไม่ใส่ใจได้ เนื่องจากเทคโนโลยีได้เข้าไปแทรกในทุกส่วนของชีวิต และเทคโนโลยียังถือว่าเป็นเรื่องสากลอีกด้วยเทคโนโลยีคอมพิวเตอร์และอินเทอร์เน็ตเอื้อประโยชน์ต่อผู้สูงอายุในหลายด้านดังนี้ (Mangan,2000; Opalinski, 2000; Selwyn, Gorard, Furlong andMadden, 2003; Selwyn, 2004 ; Eastman andlyer, 2004; Lam and Lee, 2005; Reisenwitz, Iyer,Kuhlmeier, and Eastman, 2007; Stark-Wroblewski,Edelblauum and Ryan, 2007; Wardt, Bandelow, Smith,2010; and Hogervorst, 2011)

1) ด้านคุณภาพชีวิตและสุขภาพ

- ช่วยปรับปรุงและส่งเสริมคุณภาพชีวิต และช่วยแก้ปัญหาโดยจะช่วยให้สามารถเข้าถึงสารสนเทศได้รวดเร็ว และได้ง่ายยิ่งขึ้นอาทิ สารสนเทศด้านการดูแลสุขภาพเป็นต้น ซึ่งผู้สูงอายุที่ไม่ใช้คอมพิวเตอร์และอินเทอร์เน็ต จะไม่ได้ใช้ทรัพยากรสารสนเทศเพื่อการพัฒนาคุณภาพชีวิตเฉกเช่นกับผู้ที่มีโอกาสใช้

- ช่วยส่งเสริมให้ผู้สูงอายุมีความรู้สึกว่าตนเองมีประสิทธิภาพ ซึ่งจะทำให้พึ่งพาผู้อื่นน้อยลงและการที่ผู้สูงอายุสามารถดูแลสุขภาพได้ด้วยตนเองอยู่ที่บ้าน นอกจากจะช่วยให้ผู้สูงอายุมีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้นแล้วยังช่วยลดค่าใช้จ่ายของครอบครัว และรัฐในการดูแลผู้สูงอายุอีกด้วย

- ให้ออกสื่อกแก่ผู้สูงอายุที่มีข้อจำกัดในการเคลื่อนไหวร่างกายได้ทำกิจกรรมต่างๆ ได้ด้วยตนเอง เช่น การสื่อสารการใช้บริการต่างๆ ของรัฐ กิจกรรมพาดิซียออิเล็กทรอนิกส์ ความบันเทิง และบริการอื่นๆ เป็นต้น

- ช่วยในการฟื้นฟูสมรรถนะของผู้สูงอายุโดยการเคลื่อนไหวมือ ในขณะที่ทำงานกับแป้นพิมพ์และเมาส์

- ช่วยให้ผู้สูงอายุยังคงรักษารูปแบบการดำรงชีวิตที่เป็นอิสระ

- เป็นเครื่องมือเพื่อชดเชยความเสื่อมสภาพของร่างกายและเงื่อนไขทางสังคม

2) ด้านการเรียนรู้

- ช่วยกระตุ้นความสามารถในการคิด การเรียนรู้ การอ่าน และการทำความเข้าใจกับสิ่งที่อ่าน ความจำและชะลออาการภาวะสมองเสื่อม

- ช่วยให้เป็นผู้ที่มีความสามารถในการเรียนรู้ตลอดชีวิต และเป็นการขยายโอกาสในการศึกษาและการใช้เวลาว่างให้เป็นประโยชน์

- ช่วยให้เห็นถึงคุณค่า และประโยชน์ของการใช้คอมพิวเตอร์

3) ด้านการติดต่อสื่อสารและสังคม

- ช่วยอำนวยความสะดวกในการสื่อสาร สามารถติดต่อสัมพันธ์กับครอบครัวญาติพี่น้องและเพื่อนๆ ที่อยู่ห่างไกลได้สะดวกและดีขึ้นเช่น โดยการใช้จดหมายอิเล็กทรอนิกส์ และการที่ผู้สูงอายุมีปฏิสัมพันธ์กับสังคมโดยมีโอกาสติดต่อกับโลกภายนอกใหม่อีกครั้งนั้น ช่วยให้เกิดความรู้สึกเพลิดเพลินและยังเป็นวิธีการเชื่อมช่องว่างระหว่างวัยอีกด้วย

- ช่วยส่งเสริมให้ผู้สูงอายุเป็นสมาชิกที่มีคุณค่าต่อสังคม เพิ่มระดับการทำกิจกรรมเพื่อสังคม ความเกี่ยวข้องกับชุมชน และความเป็นพลเมืองที่ดี และที่กระตือรือร้น

4) ด้านจิตวิทยาและสุขภาพจิต

- ช่วยให้ผู้สูงอายุมีความเข้าใจตนเองและสังคม

- ช่วยลดความรู้สึกเหงาหงุด และอาการซึมเศร้าลง และเพิ่มความมั่นใจในตนเองมากขึ้นเนื่องจากมีเพื่อน และติดต่อกับเพื่อนบนอินเทอร์เน็ตจะช่วยให้มีจิตใจกระปรี้กระเปร่าขึ้น ซึ่งอาจทำให้ลืมความเจ็บปวดจากการป่วยไข้ และรวมถึงการคิดฆ่าตัวตาย

- ช่วยเพิ่มประสิทธิภาพในการตัดสินใจ ส่งเสริมความมีอำนาจและความเป็นตัวของตัวเอง

5) การใช้เทคโนโลยีคอมพิวเตอร์และอินเทอร์เน็ตต่อผู้สูงอายุ

ในอดีตผู้สูงอายุถือว่าเป็นกลุ่มที่ใช้สื่่อมวลชนสูง โดยผู้สูงอายุจะใช้เวลาส่วนใหญ่เพื่อการดูโทรทัศน์มากกว่าการอ่านหนังสือพิมพ์ และถือว่าเป็นกลุ่มที่ดูโทรทัศน์มากกว่ากลุ่มอื่นๆ (Hilt and Lipschultz, 2004) ในปัจจุบันแม้ผู้ใช้อินเทอร์เน็ตที่เป็นผู้สูงอายุจะเป็นกลุ่มที่กำลังเติบโตแต่ก็ยังเป็นกลุ่มที่เข้าถึง และใช้คอมพิวเตอร์น้อยกว่ากลุ่มอายุอื่นๆ ซึ่ง Selwyn, Gorard, Furlong and Madden (2003) ได้ศึกษาพบว่า ผู้สูงอายุเพียงกลุ่มน้อยที่มีกิจกรรมการใช้คอมพิวเตอร์นอกจากนี้การใช้คอมพิวเตอร์ยังมีความแตกต่างกันในด้านเพศ อายุ สถานภาพการสมรส และพื้นฐานการศึกษาอีกด้วย และจากการศึกษา Smith (2010) พบว่า ผู้สูงอายุชาวอเมริกันที่มีอายุ 65 ปีขึ้นไปที่ใช้ถึงแหล่งข้อมูลออนไลน์มีเพียงร้อยละ 31.0

เท่านั้นทั้งที่อินเทอร์เน็ตเป็นแหล่งทรัพยากรที่สำคัญในการให้ข้อมูล เพื่อการตัดสินใจเกี่ยวกับสุขภาพและเป็นการเลือกในการดูแลสุขภาพสำหรับเหตุผล ที่ผู้สูงอายุใช้คอมพิวเตอร์มีแตกต่างกันอาทิ Selwyn (2004) พบว่า ผู้สูงอายุบางคนต้องการให้ตัวเองมีความเท่าทันกับเทคโนโลยีคอมพิวเตอร์ ส่วนบางคนมองถึงประโยชน์ของเทคโนโลยีนี้ต่อตนเองในอนาคต โดยเทคโนโลยีจะทำให้มีความเป็นอิสระสามารถพึ่งตนเองได้ แม้ความสามารถในการเคลื่อนไหวจะไม่คล่องตัวในอนาคตอันเนื่องจากอายุที่สูงขึ้น แต่ก็สามารถซื้อสินค้าผ่านระบบออนไลน์ หรือทำธุรกรรมการเงินกับธนาคารได้เป็นต้น ส่วนลักษณะการใช้คอมพิวเตอร์ และอินเทอร์เน็ตของผู้สูงอายุ พบว่ามีความแตกต่างกันเช่นเดียวกับกลุ่มอายุอื่น เนื่องจากความสนใจ ความสามารถ ประสบการณ์ และเงื่อนไขเกี่ยวกับสภาพแวดล้อมที่แตกต่างกัน ซึ่งจากผลการศึกษาผู้สูงอายุที่ใช้เทคโนโลยีสารสนเทศมีข้อสรุป บางประการดังนี้ เป็นผู้สูงอายุที่แต่งงานแล้ว เป็นผู้มีการศึกษาสูง เป็นผู้ที่มีรายได้สูงหลังการเกษียณอายุ เป็นผู้ที่มีคอมพิวเตอร์เป็นของตนเอง และผู้สูงอายุเพศชายใช้อินเทอร์เน็ตมากกว่าเพศหญิง (Stark-Wroblewski, Edelblum, & Ryan, 2007) ส่วนในแง่วัตถุประสงค์การใช้เทคโนโลยีคอมพิวเตอร์และอินเทอร์เน็ตพบว่าผู้สูงอายุมีวัตถุประสงค์การใช้ที่แตกต่างกันซึ่งสรุปได้ดังนี้ 1) เพื่อติดต่อสื่อสารกับครอบครัว ญาติและเพื่อนด้วยจดหมายอิเล็กทรอนิกส์ 2) เพื่อเข้าถึงข้อมูลและสารสนเทศต่างๆ ที่สนใจเช่น สภาพภูมิอากาศข้อมูลเกี่ยวกับการเดินทางท่องเที่ยว และข้อมูลเกี่ยวกับสุขภาพ และการแพทย์เป็นต้น 3) เพื่อซื้อสินค้าออนไลน์ และการประมูลสินค้า 4) เพื่อความบันเทิงเช่น เล่นเกม ดูหนัง ฟังเพลง 5) เพื่อการศึกษาและค้นคว้าวิจัยในประเด็นต่างๆ 6) เพื่อพิมพ์งาน 7) เพื่อจัดการเกี่ยวกับการเงินเช่น บันทึกรายงานการเงินภายในครอบครัวและ 8) เพื่อประโยชน์ในด้านการสังคมเช่น การทำงานอาสาสมัครให้กับหน่วยงานต่างๆ (Billipp 2001; Rickettes, 2002; Saunders, 2004; Hilt, & Lipschultz, 2004; Reisenwitz, Iyer, Kuhlmeier, & Eastman, 2007)

การเรียนรู้เทคโนโลยีคอมพิวเตอร์และอินเทอร์เน็ตของผู้สูงอายุ ในการพัฒนาทักษะด้านเทคโนโลยีสารสนเทศสำหรับผู้สูงอายุ จำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องเข้าใจถึงความต้องการที่แท้จริง และข้อจำกัดต่างๆ ของผู้สูงอายุ แม้ผู้สูงอายุมีความสามารถในการเรียนรู้ และมีความเต็มใจในการเรียนรู้แต่ผู้สูงอายุก็มีข้อจำกัดในการเรียนรู้เทคโนโลยีหลายประการดังนี้ (Rickettes, 2002; Saunders, 2004; Lam, & Lee, 2005; Abbey, & Hude, 2009)

1) ทักษะติดต่อเทคโนโลยีและการต่อต้านการเปลี่ยนแปลง ด้วยยังมีความเชื่อว่าคอมพิวเตอร์เป็นเรื่องของคนหนุ่มสาวเท่านั้น และคิดว่าตนเองแก่เกินที่จะเรียนรู้ดังกล่าวที่ว่า “เราไม่สามารถสอนเทคนิคใหม่ๆ ให้กับสุนัขแก่ได้ (You can't teach an old dog new tricks)” กล่าวว่ามันเองไม่มีความสามารถในการเรียนรู้ทักษะคอมพิวเตอร์ เนื่องจากผู้สูงอายุเป็นผู้ที่เกิด และเติบโตมาก่อนที่จะมีเทคโนโลยีคอมพิวเตอร์ ผู้สูงอายุเหล่านี้จึงไม่มีโอกาสสัมผัสกับเทคโนโลยีนี้ ทั้งในโรงเรียน และที่ทำงานดังนั้นจึงไม่กล้าที่จะเรียนรู้ รู้สึกลำบากใจในการเรียนกลัวการฝึกอบรม กลัวว่าจะทำผิดมีความเชื่อมั่นในตนเองต่ำ และมีทัศนคติในเชิงลบต่อเทคโนโลยี อย่างไรก็ตามจากการศึกษาวิจัยพบว่าความกลัวเทคโนโลยีของผู้สูงอายุลดลง ดังจะเห็นได้จากจำนวนผู้สูงอายุที่เป็นผู้ใช้คอมพิวเตอร์ และจำนวนผู้สูงอายุที่มีเครื่องคอมพิวเตอร์เป็นของตนเองมีเพิ่มมากขึ้น

2) สภาพทางกายภาพของผู้สูงอายุที่เสื่อมลงอาทิ ด้านการมองเห็น การได้ยิน ความไม่คล่องแคล่วว่องไวในการเคลื่อนไหวมือ เวลาในการตอบสนองช้า ความเจ็บป่วย และโรคประจำตัว และรวมถึงความจำคือ การสูญเสียความจำระยะสั้นซึ่งเป็นอุปสรรคของผู้สูงอายุส่วนใหญ่

3) ความเข้าใจและตระหนักถึงความสำคัญของคอมพิวเตอร์ และอินเทอร์เน็ตจากการที่ผู้สูงอายุมีชีวิตอยู่มานาน โดยไม่ได้เกี่ยวข้องกับคอมพิวเตอร์และอินเทอร์เน็ต และการที่มีโอกาสน้อยที่จะได้รับรู้ถึงความสำคัญของเทคโนโลยีสารสนเทศต่อการดำรงชีวิต จึงทำให้ผู้สูงอายุจำนวนมากมองไม่เห็นค่า

เทคโนโลยีสารสนเทศมีความเกี่ยวข้องและเป็นสิ่งจำเป็น ดังนั้นจึงต้องช่วยให้ผู้สูงอายุได้เข้าใจถึงประโยชน์ของการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศอย่างแท้จริง

4) ความสามารถทางภาษาและการรู้หนังสือเนื่องจากบริการต่างๆ จำนวนมาก และภาษาที่ใช้ในคอมพิวเตอร์ และอินเทอร์เน็ตเป็นภาษาอังกฤษดังนั้น จึงเป็นอุปสรรคต่อการเรียนรู้ และใช้เทคโนโลยีสารสนเทศสำหรับผู้สูงอายุที่มีพื้นฐานการศึกษาต่ำ

2.5.2 สำนักงานสถิติแห่งชาติ กระทรวงเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร, 2557

การศึกษาเรื่องปัจจัยที่มีผลต่อการใช้อินเทอร์เน็ตของผู้สูงอายุในครั้งนี้ มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างลักษณะทางประชากร เศรษฐกิจสังคม และสภาพแวดล้อมต่อการใช้อินเทอร์เน็ตของผู้สูงอายุ รวมทั้งศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อการใช้อินเทอร์เน็ตของผู้สูงอายุ โดยใช้ข้อมูลการสำรวจการมี การใช้เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารในครัวเรือน พ.ศ.2557 การวิเคราะห์ข้อมูลใช้สถิติทดสอบไคสแควร์ และการเปรียบเทียบแบบจำลองด้วยการวิเคราะห์การถดถอยโลจิสติกแบบสองกลุ่ม โดยตามตัวแปรตาม คือ การใช้อินเทอร์เน็ตของผู้สูงอายุ และตัวแปรอิสระประกอบด้วย อายุ เพศ สถานภาพสมรส เขตการปกครอง ระดับการศึกษา สถานภาพการทำงาน รายได้ของครัวเรือน การใช้คอมพิวเตอร์ การใช้แท็บเล็ตหรือสมาร์ทโฟน ความสามารถเข้าถึงอินเทอร์เน็ต และการอาศัยอยู่ของบุคคลที่ใช้อินเทอร์เน็ต

ผลการศึกษาพบว่า ผู้สูงอายุที่ใช้อินเทอร์เน็ตในประเทศไทย มีจำนวนทั้งสิ้น 320,791 คน หรือร้อยละ 3.3 ของผู้สูงอายุทั้งหมด ผู้สูงอายุที่ใช้อินเทอร์เน็ตส่วนใหญ่ ประมาณ 3 ใน 4 อาศัยอยู่ในเขตเทศบาล โดยจังหวัดที่มีอัตราการใช้อินเทอร์เน็ตมากที่สุดสามอันดับ ได้แก่ ภูเก็ต (ร้อยละ 22.5) ชลบุรี (ร้อยละ 11.4) กรุงเทพฯ (ร้อยละ 10.9) ตามลำดับ ส่วนจังหวัดที่มีอัตราการใช้อินเทอร์เน็ตน้อยที่สุดสามอันดับ ได้แก่ บุรีรัมย์ (ร้อยละ 0.08) สุรินทร์ (ร้อยละ 0.13) ศรีสะเกษ (ร้อยละ 0.26) ตามลำดับและจากผลการวิเคราะห์ดังกล่าวสามารถนำผลที่ได้ มาใช้ประกอบการวางแผนส่งเสริมให้ผู้สูงอายุใช้อินเทอร์เน็ตเพิ่มขึ้น โดยจัดเรียงลำดับความสำคัญได้ดังนี้

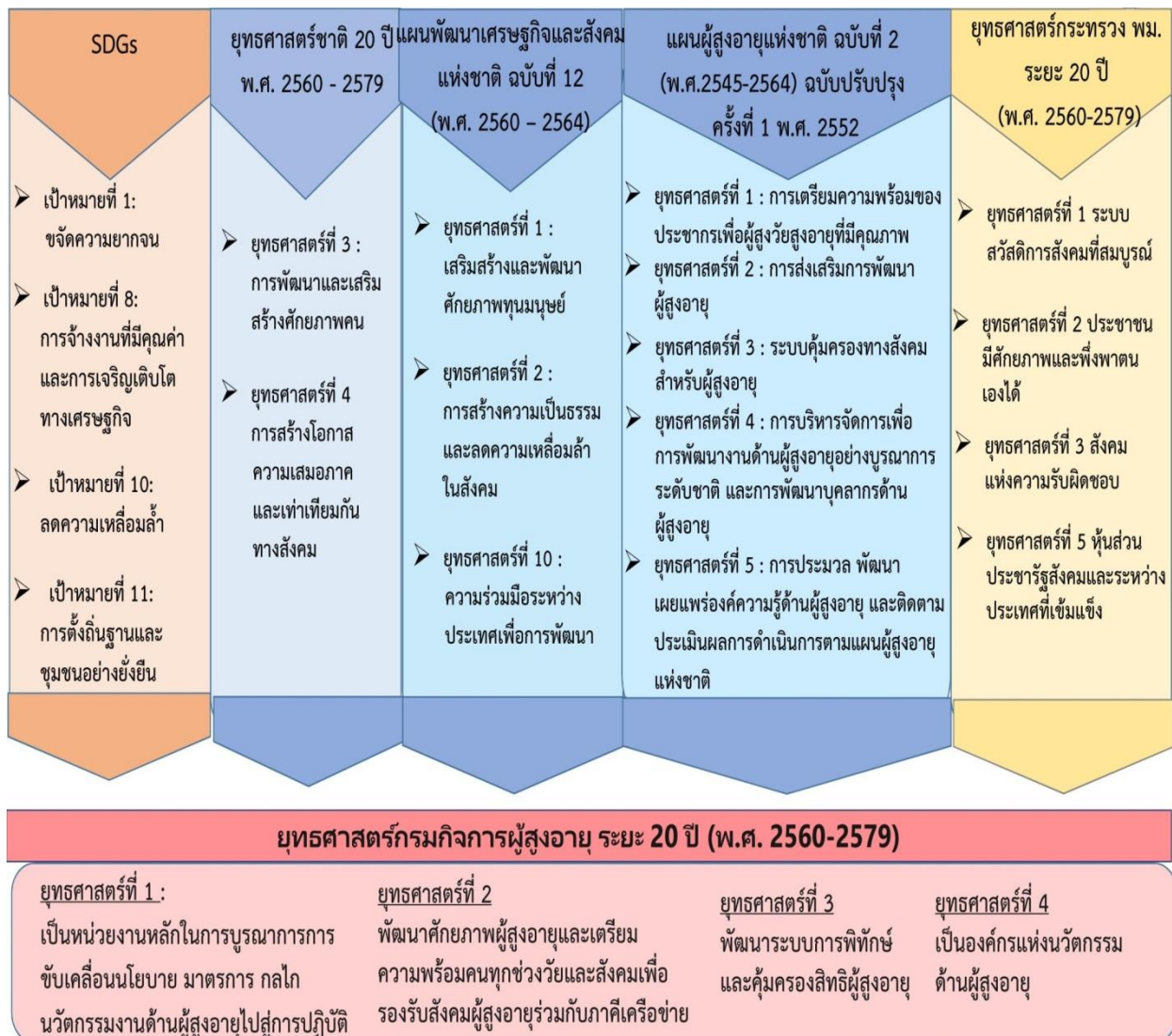
1) ส่งเสริมการให้ความรู้การใช้คอมพิวเตอร์แก่ผู้สูงอายุ เพราะผลจากการวิเคราะห์พบว่า ผู้สูงอายุที่เคยใช้คอมพิวเตอร์จะมีโอกาสในการใช้อินเทอร์เน็ตมากกว่าผู้สูงอายุที่ไม่เคยใช้คอมพิวเตอร์ถึง 90 เท่า

2) จัดหา/จัดให้มีแท็บเล็ตหรือโทรศัพท์สมาร์ทโฟนราคาถูก เพราะผู้สูงอายุที่มีการใช้อุปกรณ์ดังกล่าว จะมีโอกาสในการใช้อินเทอร์เน็ตเพิ่มขึ้น 5.5 เท่า

3) การขยายความครอบคลุมของโครงข่ายอินเทอร์เน็ต เพื่อให้ครัวเรือนสามารถเชื่อมต่ออินเทอร์เน็ตได้ ซึ่งจะส่งผลต่อการเข้าถึงอินเทอร์เน็ตของผู้สูงอายุ ในขณะที่เดียวกันควรมีการควบคุมอัตราค่าบริการอินเทอร์เน็ตให้อยู่ในราคาที่ประชาชนสามารถเข้าถึงได้

2.6 แนวทางการจัดทำเทคโนโลยีสารสนเทศของกรมกิจการผู้สูงอายุ

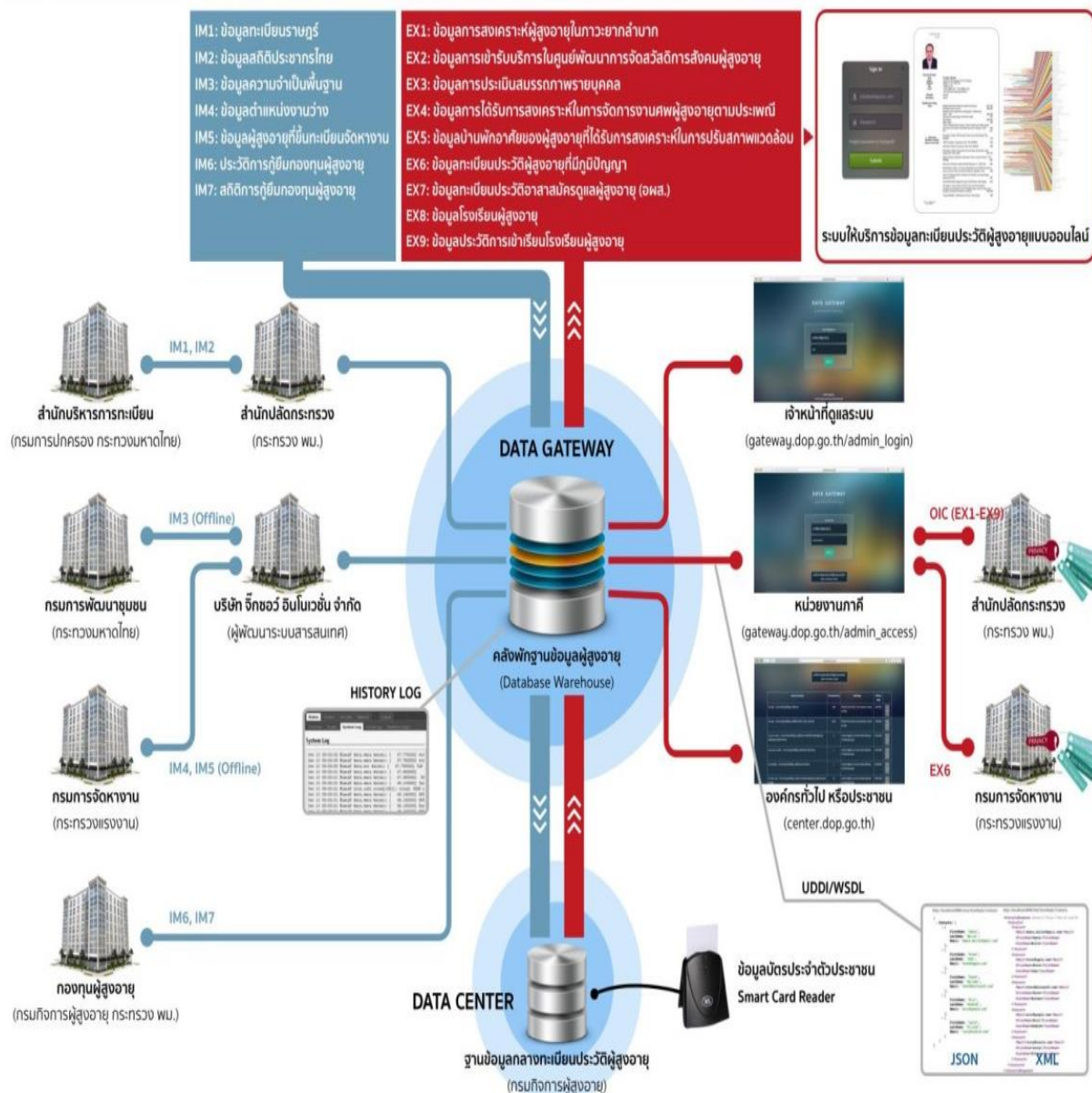
2.6.1 ความเชื่อมโยงยุทธศาสตร์ชาติกับการกิจการกรมกิจการผู้สูงอายุ

2.6.2 แนวทางการประยุกต์ใช้เทคโนโลยีสารสนเทศของกรมกิจการผู้สูงอายุ

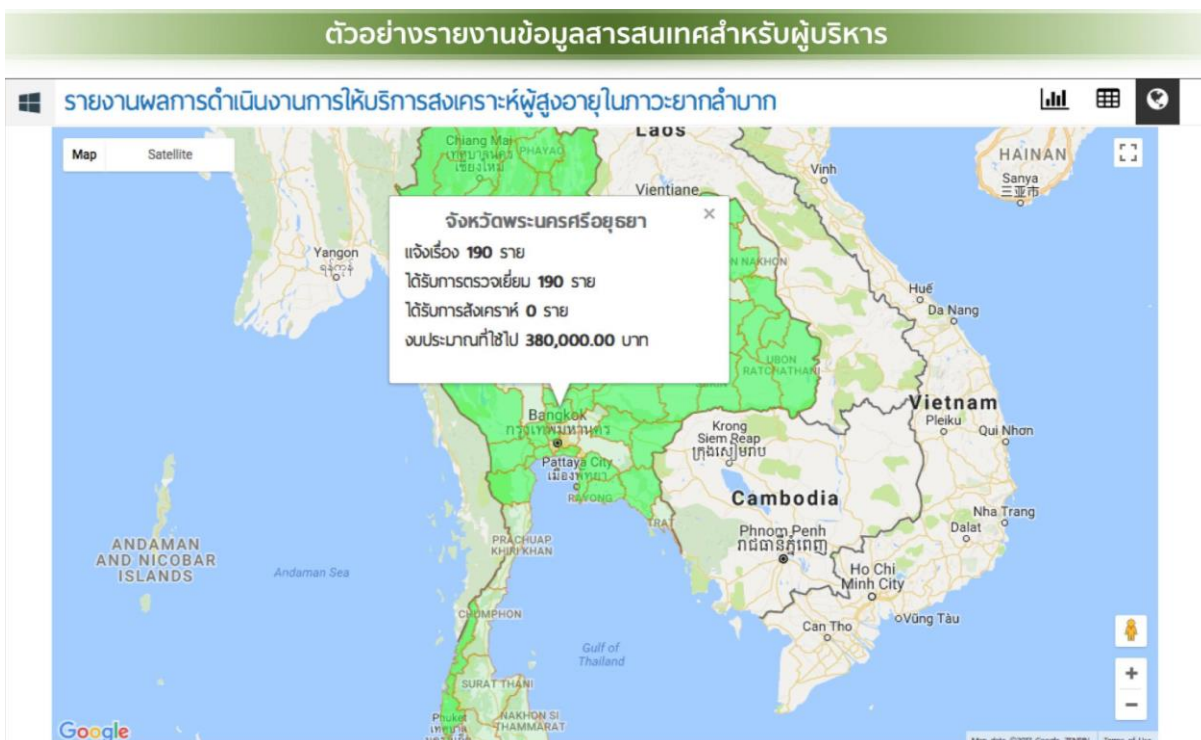
2.6.3 แผนผังการบูรณาการงานผู้สูงอายุ

2.6.4 เว็บไซต์ศูนย์ข้อมูลผู้สูงอายุ

2.6.5 ตัวอย่างรายงานข้อมูลสารสนเทศสำหรับผู้บริหาร

2.6.6 โครงการพัฒนาระบบงานเพื่อการบูรณาการฐานข้อมูลผู้สูงอายุ

2.7 งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

จากการศึกษาผลการวิจัยเกี่ยวกับการใช้เทคโนโลยีของผู้สูงอายุ พบผลการศึกษาในหลากหลายประเด็นที่เกี่ยวข้องกับการใช้เทคโนโลยี ดังนี้

ประเด็นพฤติกรรมการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศ

(1) การศึกษาวิจัย “พฤติกรรมการใช้อินเทอร์เน็ตของผู้ใหญ่ในชนบท” (สมาน ลอยฟ้า, 2557) โดยใช้รูปแบบการวิจัยเชิงปริมาณ ด้วยการเก็บแบบสอบถาม จำนวน 1,503 ชุด ให้กับผู้ที่มียุ 20-60 และอยู่ในพื้นที่ 4 ตำบล ของอำเภอพระยืน จังหวัดขอนแก่น คือ ตำบลพระบุ ตำบลบ้านไต้ ตำบลหนองแขว และตำบลขามป้อม

ผลการวิจัยพบว่า 1) ผู้ใหญ่ 2 ใน 3 เคยใช้อินเทอร์เน็ตมาก่อน แต่ผู้ใหญ่อีก 1 ใน 3 ที่ไม่เคยใช้อินเทอร์เน็ต ซึ่งส่วนใหญ่เป็นกลุ่มที่มีอายุ 31 ปีขึ้นไป มีโทรศัพท์มือถือแบบธรรมดา 2) ส่วนใหญ่ยังไม่มีเครื่องคอมพิวเตอร์เป็นของตนเอง 3) ผู้ใหญ่มีการติดตามและรับข่าวสารหลายวิธี และใช้วิธีดูโทรทัศน์มากที่สุด 4) ปัญหาการใช้อินเทอร์เน็ตที่อยู่ในระดับมาก เมื่อใช้คอมพิวเตอร์นานๆ จะปวดตาและแสบตา 5) ต้องการให้ราคาค่าใช้บริการอินเทอร์เน็ตที่ถูกลง 6) ปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับการไม่ใช้อินเทอร์เน็ตของผู้ใหญ่ คือ ไม่มีเวลาใช้เนื่องจากมีงานและกิจกรรมอื่นที่ต้องทำ ไม่คุ้นเคยและไม่มีความรู้ในการใช้แป้นพิมพ์ ไม่มีความรู้และทักษะในการใช้คอมพิวเตอร์และอินเทอร์เน็ต

(2) การศึกษาวิจัย “การพัฒนาสื่อเทคโนโลยีจัดการศึกษาเพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุจากการมีส่วนร่วมของชุมชน ในเขตชนเมือง เทศบาลเมืองลำปาง จังหวัดลำปาง” (พิสิส ฌอน บัวนก และเกษตรวงศ์อุปราช, 2560) โดยใช้รูปแบบการวิจัยแบบกึ่งทดลอง มีการทดลองแบบกลุ่มเดียววัดผลหลังทดลอง กลุ่มตัวอย่าง 100 คน แบ่งออกเป็น 2 กลุ่ม คือ กลุ่มตัวอย่างที่มีส่วนร่วมผลิตสื่อการจัดการศึกษาเพื่อพัฒนาคุณภาพของผู้สูงอายุ และกลุ่มตัวอย่างผู้ใช้สื่อ เป็นผู้ดูแลผู้สูงอายุ 50 คน

ผลการวิจัยพบว่า สื่อมีบทบาทและความจำเป็นต่อการจัดการศึกษาให้คนในชุมชนบ้านศรีหมวดเกล้า โดยชุมชนเห็นถึงบทบาทและความจำเป็นของสื่อ คือ การทำให้ได้รับทราบข้อมูล สร้างให้เกิดความตระหนัก ส่งเสริมทัศนคติ ค่านิยม ก่อให้เกิดความร่วมมือในการเรียนรู้ และเชื่อมโยงไปสู่การเปลี่ยนพฤติกรรม

(3) การศึกษาวิจัย “พฤติกรรมการใช้เทคโนโลยีที่มีผลต่อระดับความสุขของผู้สูงอายุในเขตกรุงเทพมหานคร” (ดร.วีรณัฐ โรจนประภา,) โดยรูปแบบการวิจัยเป็นการวิจัยผสมผสานระหว่างการวิจัยเชิงปริมาณ ด้วยการเก็บแบบสอบถามผู้สูงอายุในเขตกรุงเทพมหานคร จำนวน 480 ชุด และการวิจัยเอกสารโดยทำการวิเคราะห์หนังสือ ตำรา และเอกสาร

ผลการวิจัยพบว่า 1) กลุ่มผู้สูงอายุที่ใช้เทคโนโลยีวันละ 2-4 ชั่วโมง ต่อวันนั้นเป็นกลุ่มที่มีระดับความสุขสูงสุด 2) ผู้สูงอายุที่ใช้เทคโนโลยี 4-6 วันต่อสัปดาห์มีระดับความสุขที่สุด 3) ระยะเวลาห่างในการติดตามความเคลื่อนไหวที่มากกว่า 2 ชั่วโมงต่อครั้งให้ผลเป็นระดับความสุขที่สูงที่สุด 4) บ้านเป็นสถานที่ที่ใช้เทคโนโลยีที่ให้ระดับความสุขที่สุด 5) การใช้เทคโนโลยีเพื่อการทำงานนั้นมีระดับความสุขที่ต่ำที่สุด 6) อุปกรณ์ที่ใช้ในการเข้าถึงเทคโนโลยี คือ แทปเล็ต เนื่องจากหน้าจอแสดงผลที่ใหญ่กว่าสมาร์ตโฟน รองมาคือสมาร์ตโฟน เนื่องจากความสะดวกในการเคลื่อนย้ายกว่าคอมพิวเตอร์ และคอมพิวเตอร์โน้ตบุ๊ก

(4) การศึกษาวิจัย “พฤติกรรม การเข้าถึง และการใช้งานอินเทอร์เน็ตของกลุ่มผู้สูงอายุอำเภอบางแพ จังหวัดราชบุรี” (นลินี ศรีวิลาศ ปริญา หรุ่นโพธิ์, 2560) รูปแบบการวิจัยเชิงคุณภาพ โดยผู้วิจัยเป็นเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูลโดยการสัมภาษณ์แบบเจาะลึก กลุ่มตัวอย่าง 17 ชุด

ผลการวิจัยพบว่า 1) ด้านการเข้าถึงอินเทอร์เน็ต พบว่าผู้สูงอายุใช้อินเทอร์เน็ตในการติดต่อสื่อสารกับคนในครอบครัว 2) ด้านการใช้งานอินเทอร์เน็ต พบว่าผู้สูงอายุใช้งานอินเทอร์เน็ต ด้านติดต่อสื่อสาร ด้านสุขภาพ ด้านความบันเทิงท่องเที่ยว ด้านนวัตกรรมเทคโนโลยี ด้านการศึกษาธุรกิจการทำงาน ตามลำดับ

บทที่ 3 วิธีการศึกษา

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยทั้งเชิงปริมาณ และการศึกษาเชิงคุณภาพและนำเสนอข้อมูลแบบพรรณนา ทั้งนี้คณะวิจัยแบ่งวิธีการศึกษาตามหัวข้อดังต่อไปนี้

1. การคัดเลือกพื้นที่

ขั้นตอนที่ 1 คัดเลือกพื้นที่ในเขตชนบท คือ พื้นที่นอกเขตเทศบาลตำบล นอกเขตเทศบาลเมือง และนอกเขตเทศบาลนคร จำนวน 1 พื้นที่ ในแต่ละเขตสำนักงานส่งเสริมและสนับสนุนวิชาการ 1 – 12 รวม 13 พื้นที่

ขั้นตอนที่ 2 คัดเลือกชมรม/กลุ่มผู้สูงอายุ จำนวน 1 กลุ่ม โดยมีเกณฑ์ที่กำหนดดังนี้

(พื้นที่ที่คัดเลือกศึกษาต้องมีคุณสมบัติครบ 3 ใน 5 ข้อ)

1. มีผลงานอย่างใดอย่างหนึ่งในการส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิต การใช้เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร การใช้คอมพิวเตอร์ การใช้อินเทอร์เน็ต
2. เป็นศูนย์การเรียนรู้ด้านเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร (IT) ในพื้นที่
3. มีผลงานไม่เกิน 5 ปี นับจากปัจจุบัน
4. ได้รับความร่วมมือจากองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเป็นอย่างดี
5. ได้รับความร่วมมือจากคณะกรรมการและสมาชิกกลุ่ม มีส่วนร่วมในการดำเนินงานของชมรมเป็นอย่างดี

โดยรวมพื้นที่การศึกษาทั้งสิ้น 13 ชมรม โดยสามารถสรุปตัวอย่างของพื้นที่ที่ใช้ในการดำเนินงานโครงการวิจัยได้ดังตารางนี้

เขต พื้นที่	พื้นที่ศึกษา	จำนวน ประชากร ผู้สูงอายุ (คน)	กลุ่ม ตัวอย่าง ผู้สูงอายุ (คน)	กลุ่ม ตัวอย่าง ชมรม ผู้สูงอายุ
สสว.1	1.มหาวิทยาลัยชุมชนบ้านกระแซงสาสุข อบต.บ้านกระแซง อำเภอมือง จังหวัดปทุมธานี	621	243	20-30
สสว.2	2.ชมรมผู้สูงอายุ อบต.หนองแสง อำเภอกาฬสินธุ์ จังหวัดนครนายก	825	275	20-30
สสว.3	3.อบต.สำนักท้อน อ.บ้านฉาง จ.ระยอง	1,107	294	20-30
	4.อบต.ด่านชุมพล อ.บ่อไร่ จ.ตราด	726	258	20-30
สสว.4	5.อบต.บางเลน อ.สองพี่น้อง จ.สุพรรณบุรี	1,220	301	20-30
สสว.5	6.ศูนย์ดิจิทัลชุมชน กศน.เขวาสินรินทร์อบต.เขวาสินรินทร์อำเภอกิ่งเขวาสินรินทร์จังหวัดสุรินทร์	1,990	333	20-30

เขต พื้นที่	พื้นที่ศึกษา	จำนวน ประชากร ผู้สูงอายุ (คน)	กลุ่ม ตัวอย่าง ผู้สูงอายุ (คน)	กลุ่ม ตัวอย่าง ชมรม ผู้สูงอายุ
สสว.6	7.โรงเรียนผู้สูงอายุตำบลนาพู่ อบต.นาพู่อำเภอเพ็ญ จังหวัดอุดรธานี	1,500	316	20-30
สสว.7	8.อบต.นางาม อำเภอเรณูนคร จังหวัดนครพนม	1,273	304	20-30
สสว.8	9.โรงเรียนผู้สูงอายุตำบลราชสถิตย์อบต.ราชสถิตย์ อำเภอไชโย จังหวัดอ่างทอง	444	210	20-30
สสว.9	10.อบต.ไกรนอก อ.กงไกรลาศ. จ.สุโขทัย	937	280	20-30
สสว.10	11.โรงเรียนผู้สูงอายุบ้านหัวฝาย ต.สันกลาง อ.พาน จ. เชียงราย	1,891	330	20-30
สสว.11	12.อบต.ท่าศาลา อ.ท่าศาลา จ.นครศรีธรรมราช	3,942	363	20-30
สสว.12	13.อบต.ทับช้าง อ.นาทวี จ.สงขลา	1,044	289	20-30
รวม		17,520	3,796	390

(ข้อมูลจากกรมการปกครอง/stat.bora.dopa.go.th/stat/statnew/statTDD, เดือนธันวาคม พ.ศ.2560)

2. การคัดเลือกกลุ่มตัวอย่าง

2.1 กลุ่มตัวอย่างในการศึกษาเชิงปริมาณ

ขั้นที่ 1 การคำนวณสัดส่วนของผู้สูงอายุในพื้นที่ ฐานข้อมูลในเดือนธันวาคม พ.ศ.2560 ของกรมการปกครอง กระทรวงมหาดไทย

ขั้นที่ 2 คัดเลือกพื้นที่ในเขตชนบทของประเทศไทย ซึ่งเป็นพื้นที่นอกเขตเทศบาลตำบล นอกเขตเทศบาลเมือง และนอกเขตเทศบาลนคร จำนวน 1 พื้นที่ รวม 13 พื้นที่ซึ่งมีจำนวนประชากรผู้สูงอายุประมาณ 17,520 คน

ขั้นที่ 3 กำหนดกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ศึกษาโดยการใช้ตารางสำเร็จรูปของ Taro Yamane (Yamane, 1967) สำหรับการประมาณสัดส่วนที่ระดับความเชื่อมั่น 95% และความคลาดเคลื่อนไม่เกิน $\pm 5\%$ ของแต่ละพื้นที่ที่คัดเลือก ได้จำนวนกลุ่มตัวอย่างรวม 3,796 คน โดยมีสูตรการคำนวณ ดังนี้

$$n = \frac{N}{1 + Ne^2}$$

โดย n = ขนาดตัวอย่างที่คำนวณได้

N = จำนวนประชากร

E = ค่าความคลาดเคลื่อนที่ยอมรับได้

2.2 กลุ่มตัวอย่างในการศึกษาเชิงคุณภาพ

2.2.1 การคัดเลือกผู้เข้าร่วมสนทนา (Focus Group) โดยเลือกตัวแทนในพื้นที่รวม 13 พื้นที่ รวมประชากรทั้งสิ้น 390 คน ประกอบด้วย

- 1) คณะกรรมการและสมาชิกชมรมผู้สูงอายุที่อยู่ในพื้นที่ จำนวน 20 คน
- 2) ตัวแทนกลุ่มองค์กรที่เกี่ยวข้องกับการส่งเสริมเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร และการจัดสวัสดิการผู้สูงอายุในพื้นที่จำนวน 2-3 คน
- 3) ตัวแทนหน่วยงานภาครัฐที่เกี่ยวข้องกับการส่งเสริมเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร และการจัดสวัสดิการผู้สูงอายุในพื้นที่ จำนวน 2-3 คน
- 4) ตัวแทนองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น และผู้นำชุมชน จำนวน 4-5 คน

2.2.2 การคัดเลือกสัมภาษณ์เชิงลึก ผู้เชี่ยวชาญที่เกี่ยวข้องกับการส่งเสริมเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร และการจัดสวัสดิการผู้สูงอายุระดับประเทศจำนวน จำนวน 10 คน

รวมกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาทั้งสิ้น จำนวน 4,186 คน

3. วิธีการเก็บข้อมูล

3.1 การเก็บข้อมูลเชิงปริมาณ ใช้แบบสอบถามเก็บข้อมูลกับผู้สูงอายุ จำนวน 13 พื้นที่ โดยการติดต่อประสานงานในพื้นที่ที่รู้จักและมีความเข้าใจรายละเอียดของโครงการวิจัย และมีส่วนร่วมในการเก็บข้อมูลเชิงคุณภาพ ให้แจกแบบสอบถามร่วมกับนักวิจัยชุมชนตามบ้านต่างๆ ที่สุ่มตัวอย่างได้ จำนวน 3,796 ชุด

3.2 การเก็บข้อมูลเชิงคุณภาพ เป็นการสนทนากลุ่ม (Focus Group) กับผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องในพื้นที่ จำนวน 390 คน และสัมภาษณ์เชิงลึกผู้เชี่ยวชาญที่เกี่ยวข้อง 10 คน

4. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

4.1 เครื่องมือเชิงปริมาณ แบบสอบถามเก็บข้อมูลกับผู้สูงอายุ แบ่งออกเป็น 2 ส่วน ดังนี้

- 4.1.1 ส่วนที่ 1 ข้อมูลพื้นฐานของผู้สูงอายุ
- 4.1.2 ส่วนที่ 2 ช่องทางและความต้องการส่งเสริมการใช้ประโยชน์เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารเพื่อการจัดสวัสดิการสังคมผู้สูงอายุ ในส่วนของข้อมูลทั่วไปของผู้สูงอายุ ข้อมูลช่องทางการใช้ประโยชน์เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารของผู้สูงอายุในเขตชนบทที่มีในปัจจุบัน และข้อมูลความต้องการส่งเสริมการใช้ประโยชน์เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารเพื่อการจัดสวัสดิการสังคมของผู้สูงอายุในเขตชนบท จำนวน 13 พื้นที่ แบ่งออกเป็น 2 ส่วน ดังนี้

- 1) ช่องทางในการรับรู้สิทธิ สวัสดิการสังคมที่เป็นประโยชน์ต่อผู้สูงอายุผ่านช่องทางต่างๆ
- 2) ซอฟต์แวร์ แอปพลิเคชัน ที่ใช้เป็นช่องทางเข้าถึงและความต้องการส่งเสริมการใช้ประโยชน์เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารเพื่อการจัดสวัสดิการสังคม

4.2 เครื่องมือในการสนทนากลุ่ม การสนทนากลุ่ม แบ่งออกเป็น 2 กลุ่มเป้าหมาย ได้แก่

- 1) สัมภาษณ์ผู้แทนที่เกี่ยวข้องในชุมชน 4 กลุ่มหลัก ได้แก่ คณะกรรมการและสมาชิกชมรมผู้สูงอายุที่อยู่ในพื้นที่ ตัวแทนกลุ่มองค์กรและตัวแทนหน่วยงานภาครัฐที่เกี่ยวข้องกับการส่งเสริมเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารและการจัดสวัสดิการผู้สูงอายุในพื้นที่ ตัวแทนองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

และผู้นำชุมชน จำนวน 13 พื้นที่ เพื่อจัดทำแบบจำลองการส่งเสริมการใช้ประโยชน์เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารเพื่อการจัดสวัสดิการสังคมให้กับผู้สูงอายุในเขตชนบท

2) สัมภาษณ์เชิงลึกผู้เชี่ยวชาญด้านการจัดสวัสดิการสังคมให้แก่ผู้สูงอายุ และผู้เชี่ยวชาญด้านเทคโนโลยีสารสนเทศ จำนวน 12 คน

5. การวิเคราะห์

การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณ โดยการใช้โปรแกรมสำเร็จรูปและใช้สถิติในการวิเคราะห์ ได้แก่ สถิติเชิงพรรณนา ได้แก่ การแจกแจงความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานและการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพจะเป็นการวิเคราะห์เชิงเนื้อหา (Content Analysis) พรรณนารายละเอียด ดีความ โดยวิธีการสัมภาษณ์เชิงลึก จากการสนทนากลุ่ม (Focus Group) กับผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องในพื้นที่ จำนวน 390 คน และสัมภาษณ์เชิงลึกผู้เชี่ยวชาญที่เกี่ยวข้อง 10 คน การสังเกต และการค้นหาเอกสารที่เกี่ยวข้อง ดังนี้

5.1 ข้อมูลทั่วไปของกลุ่มตัวอย่าง ใช้สถิติเชิงพรรณนา ได้แก่ การแจกแจงความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

5.2 ข้อมูลช่องทางการและความต้องการส่งเสริมการใช้ประโยชน์เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารเพื่อการจัดสวัสดิการสังคม แบ่งเป็น 2 ส่วน ดังนี้

5.2.1 ช่องทางการรับรู้สิทธิ สวัสดิการสังคมที่เป็นประโยชน์ต่อผู้สูงอายุ วิเคราะห์โดยใช้สถิติเชิงพรรณนา ได้แก่ การแจกแจงความถี่ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย และค่าส่วนเบี่ยงเบน โดยตอบว่าเคยคือ 1 หรือไม่เคยคือ 0 ถ้าตอบว่าเคย ให้ตอบว่ากี่ครั้งต่อเดือน ใช้ระยะเวลากี่นาทีต่อครั้ง ช่วงเวลาในการใช้ (Check list) ให้เลือกตอบ 4 ระดับ โดยกำหนดเกณฑ์การให้คะแนน ดังนี้

- 1) ค่าคะแนน 1 หมายถึง ช่วงเวลาเช้า เวลา 04.00 – 09.00 น.
- 2) ค่าคะแนน 2 หมายถึง ช่วงเวลากลางวัน เวลา 10.00 – 15.00 น.
- 3) ค่าคะแนน 3 หมายถึง ช่วงเวลาเย็น เวลา 16.00 – 19.00 น.
- 4) ค่าคะแนน 4 หมายถึง ช่วงเวลาค่ำ เวลา 20.00 เป็นต้นไป

5.2.2 ซอฟต์แวร์ แอปพลิเคชัน หรือโปรแกรมที่ท่านใช้ช่องทางเข้าถึงสิทธิสวัสดิการและความต้องการส่งเสริมการใช้ประโยชน์เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารเพื่อการจัดสวัสดิการสังคมผู้สูงอายุ ๗ ด้าน ได้แก่ ด้านการศึกษา ด้านสุขภาพ ด้านที่อยู่อาศัย ด้านการทำงานและรายได้ ด้านนันทนาการ ด้านกระบวนการยุติธรรม และด้านบริการสังคมทั่วไป โดยแบ่งออกเป็น 2 ข้อ ดังนี้

5.2.2.1 โปรแกรม ซอฟต์แวร์ และแอปพลิเคชันที่ใช้เป็นช่องทางเข้าถึงสิทธิสวัสดิการวิเคราะห์โดยใช้สถิติเชิงพรรณนา ได้แก่การแจกแจงความถี่ ค่าร้อยละ กำหนดค่าคะแนน กรณีตอบเคย คือ 1 ไม่เคย คือ 2 จำนวนครั้งต่อเดือนในการเข้าถึงสิทธิสวัสดิการ ระยะเวลาในการใช้ในแต่ละครั้งโดยใส่เป็นจำนวนนาที และช่วงเวลาในการใช้(Check list) ให้เลือกตอบ 4 ระดับ โดยกำหนดเกณฑ์การให้คะแนน ดังนี้

- 1) ค่าคะแนน 1 หมายถึง ช่วงเวลาเช้า เวลา 04.00 – 09.00 น.
- 2) ค่าคะแนน 2 หมายถึง ช่วงเวลากลางวัน เวลา 10.00 – 15.00 น.
- 3) ค่าคะแนน 3 หมายถึง ช่วงเวลาเย็น เวลา 16.00 – 19.00 น.
- 4) ค่าคะแนน 4 หมายถึง ช่วงเวลาค่ำ เวลา 20.00 เป็นต้นไป

5.2.2.2 ข้อมูลระดับความต้องการใช้โปรแกรม ซอฟต์แวร์ แอปพลิเคชัน ในการเข้าถึงสวัสดิการ (Check list) ให้เลือกตอบ 5 ระดับ โดยกำหนดเกณฑ์การให้คะแนน ดังนี้

- 1) ค่าคะแนน 1 หมายถึง มีความต้องการใช้น้อยที่สุด
- 2) ค่าคะแนน 2 หมายถึง มีความต้องการใช้น้อย
- 3) ค่าคะแนน 3 หมายถึง มีความต้องการใช้ปานกลาง
- 4) ค่าคะแนน 4 หมายถึง มีความต้องการใช้มาก
- 5) ค่าคะแนน 5 หมายถึง มีความต้องการใช้มากที่สุด

6. กระบวนการดำเนินงานวิจัย

ลำดับ	กิจกรรม	วิธีการดำเนินงาน	ผู้เกี่ยวข้อง
1	จัดเวทีกำหนดแนวทาง “การจัดทำโครงการและวางแผนการดำเนินงาน คัดเลือกพื้นที่ และสร้างเครื่องมือในการเก็บข้อมูล”	- จัดเวทีชี้แจงโครงการ - สร้างแบบสอบถามเชิงปริมาณ	สสว.1-12 อาจารย์ที่ปรึกษา
2	ทดสอบเครื่องมือ	- แจกแบบสอบถามให้แก่ผู้สูงอายุ	ผู้สูงอายุ สสว. ละ 3 คน รวมเป็น 36 คน
3	คณะวิจัยลงพื้นที่สัมภาษณ์กลุ่มเป้าหมายตามแบบสอบถาม	- ประสานนักพัฒนาชุมชนในการลงพื้นที่เก็บแบบสอบถาม	นักวิจัย สสว.1-12
4	วิเคราะห์ ประมวลผล SPSS แบบสอบถาม	วิเคราะห์ข้อมูลจากแบบสอบถามที่จัดเก็บเชิงปริมาณ	สสว. 1 อาจารย์ที่ปรึกษา
5	จัดเวทีเพื่อกำหนดแบบจำลองการส่งเสริมการใช้ประโยชน์เทคโนโลยีฯ จัดเวทีสัมมนาวิเคราะห์สรุปผลการศึกษา	- สรุปวิเคราะห์ / อภิปรายผลข้อมูล จาก การวิเคราะห์ ประมวลผล SPSS	สสว.1-12 อาจารย์ที่ปรึกษา
6	สัมภาษณ์เชิงลึกผู้เชี่ยวชาญที่เกี่ยวข้อง	- สัมภาษณ์ผู้เชี่ยวชาญด้านผู้สูงอายุ 12 คน - สัมภาษณ์ผู้เชี่ยวชาญด้านเทคโนโลยีสารสนเทศ 6 คน	สสว.1-12

7	จัดเวทีวิพากษ์ฯ ร่วมกับนักวิชาการและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกลุ่มเป้าหมาย	นำเสนอผลการศึกษาและเปิดเวทีวิพากษ์เพื่อตรวจสอบและเติมเต็มงานวิจัย ให้มีความถูกต้องและสมบูรณ์ร่วมกับผู้ทรงคุณวุฒิผู้เชี่ยวชาญด้านผู้สูงอายุผู้เชี่ยวชาญด้านเทคโนโลยีสารสนเทศ	สสว.1-12 อาจารย์ที่ปรึกษา
8	จัดเวทีคืนข้อมูล	- ประสาน อบต. ในการจัดเวทีคืนข้อมูลให้แก่ผู้สูงอายุในชุมชนเพื่อกำหนดวันเวลาการจัดเวที - จัดเวทีคืนข้อมูลให้แก่ผู้สูงอายุตามที่ได้กำหนดไว้ - นำเสนอผลการศึกษาทั้ง 12 เขตโดยนักวิจัย สสว. และเปรียบเทียบผลการศึกษาจากเวทีวิพากษ์กับผลการศึกษาในพื้นที่	นักวิจัย สสว. 1-12 ผู้สูงอายุ เจ้าหน้าที่อปท.
9	การจัดทำรูปเล่มรายงานวิจัย	- จัดทำรายงานวิจัยฉบับสมบูรณ์ของแต่ละ สสว. - จัดทำรายงานฉบับรวม 12 สสว.	นักวิจัย สสว. 1-12

7. การนำเสนอข้อมูล

การนำเสนอแบบแผนการวิเคราะห์ โดยนำเสนอข้อมูลเชิงปริมาณเป็นหลัก และใช้ข้อมูลเชิงคุณภาพสนับสนุน แบ่งเนื้อหาการนำเสนอออกเป็น 6 บท ประกอบด้วย

บทที่ 1 บทนำ

บทที่ 2 แนวคิด ทฤษฎี และเอกสารงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

บทที่ 3 ระเบียบวิธีวิจัย

บทที่ 4 ผลการศึกษา

บทที่ 5 วิเคราะห์ผลการศึกษา

บทที่ 6 บทสรุป และข้อเสนอแนะ

8. ระยะเวลาที่ใช้ในการศึกษา

ระยะเวลา 1 ปี ตั้งแต่เดือนตุลาคม พ.ศ. 2560 ถึงเดือนกันยายน พ.ศ. 2561

บทที่ 4

ผลการศึกษาข้อมูล

ในบทนี้ เป็นการนำเสนอข้อมูลเกี่ยวกับข้อมูลส่วนบุคคล ข้อมูลช่องทางการรับรู้เรื่องสิทธิสวัสดิการสังคมผู้สูงอายุของผู้สูงอายุ จากกลุ่มตัวอย่างวัยผู้สูงอายุ จำนวน 3,796 คน และข้อมูลเชิงคุณภาพจากการสนทนากลุ่ม จำนวน ๑๒ กลุ่ม เป็นจำนวน ๑๘๐ คน ผลการศึกษาแบ่งเป็น 2 ส่วนดังนี้

ตอนที่ 1 ข้อมูลเกี่ยวกับข้อมูลส่วนบุคคล

ตอนที่ 2 ข้อมูลช่องทางและความต้องการส่งเสริมการใช้ประโยชน์เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารเพื่อการจัดสวัสดิการผู้สูงอายุ

ตอนที่ 2.1 ข้อมูลช่องทางที่ผู้สูงอายุรับรู้เรื่องสิทธิ สวัสดิการสังคมที่เป็นประโยชน์ต่อผู้สูงอายุ

ตอนที่ 2.2 ข้อมูลช่องทางเข้าถึงและความต้องการส่งเสริมการใช้ประโยชน์เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารเพื่อการจัดสวัสดิการสังคม

ตอนที่ 1 ข้อมูลเกี่ยวกับข้อมูลส่วนบุคคล

ข้อมูลส่วนบุคคล ประกอบด้วย เพศ สถานภาพ ศาสนา ระดับการศึกษา อายุ อาชีพ รายได้ สวัสดิการที่ได้รับ

1.1 เพศ สถานภาพสมรส และศาสนา

กลุ่มตัวอย่างวัยผู้สูงอายุจำนวน 3,796 คน เป็นเพศหญิง ร้อยละ 57.6 เป็นเพศชาย ร้อยละ 42.4 สถานภาพของผู้สูงอายุส่วนใหญ่เป็นผู้สมรส ร้อยละ 63.3 เป็นหม้าย ร้อยละ 26.2 ที่เหลือเป็นโสด หย่าร้าง และแยกทาง ศาสนา ส่วนใหญ่นับถือศาสนาพุทธ ร้อยละ 93.1 ศาสนาอิสลาม ร้อยละ 6.6 ศาสนาคริสต์ ร้อยละ .2 และศาสนาอื่นๆ ตารางที่ 4.1

ตารางที่ 4.1 เพศ สถานภาพ และศาสนาของกลุ่มตัวอย่างผู้สูงอายุ

ข้อมูลส่วนบุคคล	จำนวน	ร้อยละ
เพศ		
หญิง	2,187	57.6
ชาย	1,609	42.4
รวม	3,796	100
สถานภาพ		
โสด	253	6.7
สมรส	2,403	63.3
แยกทาง	46	1.2
หย่าร้าง	101	2.7
ม้าย	993	26.2
รวม	3,796	100

ศาสนา		
พุทธ	3,533	93.1
คริสต์	9	.2
อิสลาม	252	6.6
อื่นๆ	2	.1
รวม	3,796	100

1.2 ระดับการศึกษา

กลุ่มตัวอย่างผู้สูงอายุส่วนใหญ่ จบการศึกษาระดับประถม 4 หรือประถม 6 ร้อยละ 75.4 รองลงมาเรียนไม่จบประถมต้น คิดเป็นร้อยละ 5.3 และไม่ได้เรียนหนังสือร้อยละ 5.1

ตารางที่ 4.2 ระดับการศึกษา

ข้อมูลส่วนบุคคล	จำนวน	ร้อยละ
การศึกษา		
ไม่ได้เรียนหนังสือ	194	5.1
เรียนไม่จบประถมต้น	201	5.3
จบประถม 4 หรือประถม 6	2862	75.4
จบมัธยมศึกษาปีที่ 3	164	4.3
จบมัธยมศึกษาปีที่ 6/ปวช.	150	4.0
จบปวส./อนุปริญญา	56	4.0
จบปริญญาตรี	164	4.3
จบสูงกว่าปริญญาตรี	5	.1
รวม		

1.3 ช่วงอายุ

ผู้สูงอายุ ส่วนใหญ่ อายุ 60 – 69 ปี คิดเป็นร้อยละ 54.7 รองลงมาอายุ 70 – 79 ปี คิดเป็นร้อยละ 31.6 และอายุ 80 – 89 ปี ร้อยละ 12.7 อายุ 90 – 99 ปี ร้อยละ 1 ตามลำดับ

ตารางที่ 4.3 ช่วงอายุ

ข้อมูลส่วนบุคคล	จำนวน	ร้อยละ
ช่วงอายุ		
อายุ 60 – 69 ปี	2,078	54.7
อายุ 70 – 79 ปี	1,199	31.6
อายุ 80 – 89 ปี	481	12.7
อายุ 90 – 99 ปี	37	1.0
อายุ 100 ปีขึ้นไป	1	.0
รวม	3,796	100

1.4 อาชีพ

ผู้สูงอายุส่วนใหญ่ไม่ได้ประกอบอาชีพ คิดเป็นร้อยละ 48.9 รองลงมาประกอบอาชีพเกษตรกร ร้อยละ 34 ประกอบอาชีพรับจ้างทั่วไปร้อยละ 11.5

ตารางที่ 4.4 อาชีพ

ข้อมูลส่วนบุคคล	จำนวน	ร้อยละ
อาชีพ		
ไม่ได้ประกอบอาชีพ	1,856	48.9
ประกอบอาชีพ		
เกษตรกร	1,291	34.0
รับราชการ	48	1.3
พนักงานรัฐวิสาหกิจ	1	.0
ค้าขาย	230	6.1
ธุรกิจส่วนตัว	91	2.4
พนักงานบริษัทเอกชน	3	.1
รับจ้างทั่วไป	435	11.5
อื่นๆ	89	2.3
ไม่ตอบ	1	.0
รวม	3,796	100

1.5 รายได้

ผู้สูงอายุส่วนใหญ่มีรายได้ คิดเป็นร้อยละ 60.6 และไม่มีรายได้ คิดเป็นร้อยละ 39.4 โดยผู้สูงอายุส่วนใหญ่มีรายได้ต่ำกว่า 10,000 บาท คิดเป็นร้อยละ 92.3 รองลงมามีรายได้ระหว่าง 10,001 – 20,000 บาท คิดเป็นร้อยละ 4.5 และรายได้ระหว่าง 20,001 – 30,000 บาทคิดเป็นร้อยละ1.9

ตารางที่ 4.5 รายได้

ข้อมูลส่วนบุคคล	จำนวน	ร้อยละ
รายได้		
ไม่มีรายได้	1,495	39.4
มีรายได้	2,300	60.6
ไม่ตอบ	1	.0
รวม	3,796	100
0 – 10,000 บาท	3,506	92.3
10,001 – 20,000 บาท	169	4.5
20,001 – 30,000 บาท	75	1.9
30,001 – 40,000 บาท	37	1.0

40,001 – 50,000 บาท	8	.3
50,001 บาทขึ้นไป	1	.0

1.6 สวัสดิการที่ได้รับ

สวัสดิการที่ผู้สูงอายุส่วนใหญ่ได้รับคือ หลักประกันสุขภาพถ้วนหน้า (บัตรทอง) คิดเป็นร้อยละ 86.9 รองลงมา คือสวัสดิการภาครัฐ ร้อยละ 11.8 และประกันสังคม 1.3 ตามลำดับ

ในส่วนสวัสดิการอื่นๆ ที่ผู้สูงอายุได้รับ ได้แก่ สวัสดิการอื่นๆ คิดเป็นร้อยละ 30.5 รองลงมา ผู้สูงอายุได้รับสวัสดิการชุมชน คิดเป็นร้อยละ 27.5 ไม่มีสวัสดิการอื่นๆ คิดเป็นร้อยละ 19.8 และกองทุนฌาปนกิจ/ฌาปนกิจสงเคราะห์ คิดเป็นร้อยละ 4.5

ตารางที่ 4.6 สวัสดิการที่ได้รับ

ข้อมูลส่วนบุคคล	จำนวน	ร้อยละ
สวัสดิการ		
สวัสดิการภาครัฐ	448	11.8
หลักประกันสุขภาพถ้วนหน้า(บัตรทอง)	3,299	86.9
ประกันสังคม	48	1.3
ไม่ตอบ	1	0
รวม	3,796	100
สวัสดิการอื่นๆ		
ไม่มีสวัสดิการอื่นๆ	752	19.8
สวัสดิการในชุมชน	1,044	27.5
กองทุนฌาปนกิจ/ฌาปนกิจสงเคราะห์	169	4.5
สหกรณ์	75	1.9
ประกันชีวิต	37	1.0
สวัสดิการชุมชน/ชมรม	8	.3
อื่นๆ	1,156	30.5
รวม	2,085	85.5

ตอนที่ 2 ข้อมูลช่องทางและความต้องการส่งเสริมการใช้ประโยชน์เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารเพื่อการจัดสวัสดิการผู้สูงอายุ

ตารางที่ 4.7 ร้อยละแสดงช่องทางการรับรู้เรื่องสิทธิสวัสดิการสังคมผู้สูงอายุของผู้สูงอายุ

ช่องทาง	เคย	ร้อยละ	ไม่เคย	ร้อยละ
วิทยุ	1,210	31.9	2586	68.1
โทรทัศน์	1,939	51.1	1857	48.9
บอกเล่าด้วยบุคคล	1,671	44.0	2125	56.0
หนังสือ	412	10.9	3383	89.1
วารสาร	183	4.8	3613	95.2
หนังสือพิมพ์	407	10.7	3389	89.3
แผ่นพับ	267	7.0	3529	93.0
สื่อโฆษณา	230	6.1	3564	93.9
เสียงตามสาย	2,132	56.2	1664	43.8
รถแห่โฆษณากระจายเสียง	270	7.1	3526	92.9
เดินรณรงค์ประชาสัมพันธ์	267	7.0	3529	93.0
เทคโนโลยีสารสนเทศ	76	2.0	3720	98.0
อบรม/ประชุม	1,137	30.0	2659	70.0
เวทีประชาคม	1,011	26.6	2785	73.4
ศึกษาดูงาน	318	8.4	3476	91.6
Line	233	6.1	3563	93.9
Facebook	92	2.4	3704	97.6
Instagram	14	0.4	3782	99.6
skype	3	0.1	3793	99.9
twitter	4	0.1	3792	99.9
email	21	0.6	3775	99.4
YouTube	108	2.8	3688	97.2

ผลการวิจัยพบว่า ช่องทางเสียงตามสายเป็นช่องทางที่ผู้สูงอายุ ใช้ในการรับรู้เรื่องสิทธิสวัสดิการสังคมผู้สูงอายุมากที่สุด (56.2 %) จากการสัมภาษณ์ผู้เชี่ยวชาญในเขตพื้นที่ให้เหตุผลดังนี้

ผู้เชี่ยวชาญเขตพื้นที่ สสว.1 ให้เหตุผลว่า เสียงตามสายเป็นเครื่องมือที่ท้องถิ่นใช้ในการสื่อสารกับคนในท้องถิ่นชุมชน ที่สำคัญคนส่วนใหญ่ขณะนี้เป็นผู้สูงอายุเพราะว่าสูงอายุที่อยู่ติดชุมชนไปไหนไม่ได้ ผู้สูงอายุอ่านน้อยกว่าฟังเพราะ หูตาก็ไม่ค่อยดีแล้วจะให้อ่านอะไรมาาก็ไม่ได้ ถ้าให้อ่านอะไรที่เป็นตัวน้อยๆ ตัวเล็กๆ ก็อ่านยาก

ผู้เชี่ยวชาญเขตพื้นที่ สสว.5 มองว่า ด้วยวิธีการดำเนินชีวิตของผู้สูงอายุส่วนใหญ่ในชนบทต้องอาศัยอยู่ตามลำพัง จึงไม่ค่อยได้ออกไปนอกบ้านบ่อยนัก รวมถึงเสียงตามสายยังเป็นแหล่งประชาสัมพันธ์ข่าวสารของผู้นำชุมชนในกิจกรรมต่างๆ และที่สำคัญไม่มีค่าใช้จ่ายในการรับฟัง

ผู้เชี่ยวชาญเขตพื้นที่ สสว.7 กล่าวว่า เนื่องจากสภาพการดำรงชีพของคนชนบทตามหมู่บ้าน โดยเฉพาะผู้สูงอายุ จะอยู่ติดบ้าน ชีวิตประจำวันส่วนใหญ่จะอยู่ที่บ้าน จึงอาศัยรับข้อมูลข่าวสารจากเสียงตามสาย อีกทั้งการใช้ภาษาถิ่นทำให้เข้าใจง่ายขึ้น และสายตาที่ไม่ดี เสียงตามสายเป็นช่องทางที่เข้าถึงกับผู้สูงอายุมาก

ผู้เชี่ยวชาญเขตพื้นที่ สสว.8 ให้ความเห็นว่า การติดต่อสื่อสารผ่านทางเสียงตามสายหมาะกระจายข่าวทำได้ทั่วถึง ผู้สูงอายุที่อยู่บ้าน หรืออยู่ในไร่นาก็จะได้รับสารได้ทันที จึงทำให้ผู้สูงอายุในพื้นที่เข้าถึงสื่อประชาสัมพันธ์ต่างๆ ผ่านเสียงตามสายได้เป็นจำนวนมากและคุ้นเคยมากที่สุด

สอดคล้องกับผลการทำ focus group ที่สามารถสรุปประเด็นได้ดังนี้ ในชุมชนจะเปิดเสียงตามสาย จะมีการประกาศช่วงเย็น 18.30 น. และช่วงเช้านั้น 06.00 น. เพราะว่าเงียบ ฟังได้ชัดเจน ผู้สูงอายุจะตื่นแล้วมานั่งฟังหน้าบ้าน ถ้าเปิดช่วงกลางวัน ผู้สูงอายุไม่ค่อยอยู่บ้าน มี อสม. แต่ละหมู่บ้านที่ทำงานตรงนี้อยู่แล้วมาประกาศ ทำให้ผู้สูงอายุได้มีความรู้ และได้ข้อมูลจริง ถ้าเป็นสื่อที่เป็นตัวอักษร ผู้สูงอายุจะเข้าใจยาก ถ้าเป็นเสียงตามสายจะใช้ภาษาถิ่นในการพูด ทำให้เข้าใจ เสียงตามสายมี 2 แบบ 1. ระบบเสียงตามสายของหมู่บ้าน 2. ระบบเสียงตามสายของ อบต. ของหมู่บ้านจะมีประชาสัมพันธ์ข้อมูลข่าวสารของแต่ละหมู่บ้าน มี ผู้ใหญ่บ้าน ดูแล แต่ของ อบต. จะประชาสัมพันธ์ทั้งตำบล

ตารางที่ 4.8 ร้อยละแสดงเทคโนโลยีที่ผู้สูงอายุใช้ในการเข้าถึงสิทธิสวัสดิการสังคมทั้ง 7 ด้าน

ช่องทางApp	เคย	ร้อยละ	ไม่เคย	ร้อยละ
ด้านการศึกษา				
1)Google search	71	1.9	3725	98.1
2)E-learning	78	2.1	3718	97.9
3)YouTube	67	1.8	3729	98.2
4)Facebook	68	1.8	3728	98.2
5)Line	88	2.3	3708	97.7
ด้านสุขภาพ				
1)สายรัดข้อมูลแจ้งเตือนสุขภาพ	74	1.9	3722	98.1
2)Applicationในมือถือ	24	0.6	3772	99.4
3)Web site	24	0.6	3772	99.4
4)Google Search	31	0.8	3765	99.2
ด้านที่อยู่อาศัย				
1)Social Map	16	0.4	3780	99.6
2) web site	25	0.7	3771	99.3
3) Facebook	26	0.7	3770	99.3

ช่องทางApp	เคย	ร้อยละ	ไม่เคย	ร้อยละ
4)Appในมือถือเรื่องที่อยู่อาศัย	27	0.7	3769	99.3
ด้านการทำงานและรายได้				
1)Web Site	33	0.9	3763	99.1
2)Google Search	19	0.5	3777	99.5
3)Appในมือถือ	22	0.6	3774	99.4
4)Facebook	39	1.0	3757	99.0
ด้านนันทนาการ				
1)YouTube	83	2.2	3713	97.8
2)Line	74	1.9	3722	98.1
3)Facebook	54	1.4	3742	98.6
4)Instagram	6	0.2	3790	99.8
5)Web site	16	0.4	3780	99.6
ด้านกระบวนการยุติธรรม				
1)Web site	40	1.1	3756	98.9
2)Google Search	18	0.5	3778	99.5
3)Appในมือถือเรื่องกฎหมายและสิทธิ	19	0.5	3777	99.5
4)Facebook	30	0.8	3766	99.2
ด้านบริการทางสังคมทั่วไป				
1)Web site	57	1.5	3739	98.5
2)Facebook	36	0.9	3760	99.1
3)อารยสถาปัตย์	133	3.5	3663	96.5
4)App	29	0.8	3767	99.2
5)บัตรสวัสดิการแห่งรัฐ	785	20.7	3011	79.3

ผลการวิจัยแสดงให้เห็นว่า มากกว่าร้อยละ 90 ของผู้สูงอายุ ไม่เคยใช้เทคโนโลยีในการเข้าถึงสวัสดิการด้านต่างๆ ผู้เชี่ยวชาญเขตในพื้นที่ให้เหตุผลดังนี้

ผู้เชี่ยวชาญเขตพื้นที่ สสว.2 ให้กล่าวว่า อายุเฉลี่ยของผู้สูงอายุมากกว่าความเจริญทางด้านเทคโนโลยี เมื่อเทียบกับช่วงเวลา โทรศัพท์ก็จะมีแค่โทรเข้าโทรออก หรือไม่ก็ยังกดเองไม่ได้เลย การที่ไม่เคยใช้เพราะ 1) เขาไม่คุ้นเคย และเศรษฐกิจฐานะก็ไม่ดี เรื่องของความรู้ก็ไม่มีที่จะสามารถเข้าไปถึงตรงนั้นได้ 2) เรามีเทคโนโลยีเรื่องสวัสดิการมาน้อยแค่ไหน ไม่ค่อยมี อย่างตอนนี้เรามีโกลด์ แอปพลิเคชัน (Gold Application) เพิ่งมีไม่กี่วัน ใช้ได้ 100% ในห้องทดลอง ในต่างจังหวัดยังไม่มีกลไกที่จะรองรับเลย เพราะฉะนั้นก็มีอยู่ 2-3 อย่าง คือ โอกาส ความรู้ และช่องทางที่จะเข้าถึงสวัสดิการโดยเทคโนโลยีมีอะไรบ้าง ของเราก็มี 1300 และตอนนี้ก็มี App ของ สสส. อยู่หลาย App ที่ให้ความช่วยเหลือได้

ผู้เชี่ยวชาญเขตพื้นที่ สสว.3 ให้ความเห็นว่า ผู้สูงอายุในชนบทส่วนใหญ่ไม่สนใจเทคโนโลยี และเห็นว่าไม่มีความจำเป็นต้องใช้ เพราะมันยุ่งยากสำหรับตัวผู้สูงอายุเอง และผู้สูงอายุจะมีความสนใจกับสวัสดิการขั้นพื้นฐานเท่านั้น เช่น เบี้ยยังชีพ กับ 30 บาท รักษาฟรี

ผู้เชี่ยวชาญเขตพื้นที่ สสว.7 กล่าวว่า ประเด็นหลักๆคือเรื่องสุขภาพ เรื่องสายตา ตามที่บอกไว้ ทำให้การรับรู้การเข้าใจเป็นไปได้ยากกว่าวัยอื่นๆ และมองเป็นเรื่องไกลตัว แต่ลูกหลานบางครั้งก็ซื้อสมาร์ตโฟนให้นะ แต่ท่านก็ไม่ได้ใช้มากนัก อาจจะด้วยค่าใช้จ่ายทางด้านโปรแกรมอินเทอร์เน็ต ด้วยการที่อินเทอร์เน็ตไม่แพร่หลายอาจทำให้การเข้าถึงเทคโนโลยียากขึ้น ซึ่งหากอยากส่งเสริมให้มีการใช้อย่างแพร่หลายในหมู่ผู้สูงอายุ อาจจะต้องพัฒนาอุปกรณ์ที่ง่ายขึ้น ถูกลง รัฐควรสนับสนุนและทำการศึกษาให้มากขึ้น “อินเทอร์เน็ตต้องเติมเงิน มีค่าใช้จ่าย จึงมองเป็นเรื่องสิ้นเปลือง”

ผู้เชี่ยวชาญเขตพื้นที่ สสว.8 ให้ความเห็นว่า สำหรับผู้สูงอายุแล้ว เรื่องของเทคโนโลยีและไอทีต่างๆ อาจเป็นเรื่องที่ยากแก่การเข้าใจ มีความกลัวๆ กลัวๆ ในการใช้ไอที ข้อจำกัดด้านความรู้ของผู้สูงอายุที่อาจจะมี ความเข้าใจในการคิดตัดสินใจ ซึ่งมองว่าเป็นสาเหตุหนึ่งในการเข้าถึงไอที ผู้สูงอายุบางรายก็มองว่าไอที โทรศัพท์มือถือ แอปพลิเคชัน เป็นเรื่องที่ไกลตัวและไม่ใช่ว่าสิ่งที่ตนเองต้องการเรียนรู้หรือใช้งาน และเกิดเป็นค่าใช้จ่ายหากต้องการใช้ไอที

ผู้เชี่ยวชาญเขตพื้นที่ สสว.9 มองว่าสำหรับผู้สูงอายุแล้ว เรื่องของเทคโนโลยีและไอทีต่างๆ อาจเป็นเรื่องที่ยากแก่การเข้าใจ เพราะผู้สูงอายุในชุมชนส่วนมากไม่รู้เรื่องเกี่ยวกับเทคโนโลยี เทคโนโลยีอาจจะไม่มีประโยชน์เพราะใช้ไม่เป็น ไม่อยากจะใช้เพราะคิดว่าเทคโนโลยีไม่มีประโยชน์ ประกอบกับผู้สูงอายุหัดไม่ค่อยดี มีค่าใช้จ่ายสูง ยุ่งยาก ถึงแม้ว่าทางรัฐบาลก็มีโครงการอินเทอร์เน็ตประชามติ แต่ส่วนมากผู้สูงอายุก็ไม่ค่อยเข้าไปใช้ประโยชน์

ผลการทำ focus group สะท้อนประเด็นที่คล้ายคลึงกันในเรื่องปัจจัยการส่งเสริมการใช้พื้นฐานดังนี้ เรื่องของการใช้ที่มีความยุ่งยากเรื่องค่าใช้จ่าย การขาดอุปกรณ์ การจะทำให้ผู้สูงอายุในเขตชนบทใช้ระบบไอที มีสิ่งที่ต้องทำ 4 เรื่อง 1) เทคโนโลยีเองต้องดีไซ์มาเฉพาะคนกลุ่มผู้ใช้คือผู้สูงอายุเท่านั้น 2) ความง่ายในการเรียนรู้วิธีใช้งาน การเรียนรู้อะไรใหม่ๆคนมักจะคิดว่ายากไว้ก่อนเสมอโดยที่ยังไม่ได้ลอง เพราะฉะนั้นโดยระบบเองควรที่จะต้องใช้งานได้ง่ายๆโดยที่ผู้สูงอายุที่ใช้ความพยายามในการเรียนรู้ที่น้อยที่สุด 3) เรื่องของ infrastructure ที่รัฐบาลจะต้องลงทุนเข้ามาในเขตพื้นที่ระบบอินเทอร์เน็ตพวกคอมพิวเตอร์ในครัวเรือนหรือเป็นโครงการคอมพิวเตอร์ราคาถูกคือถ้าไม่มีของให้ลองมันจะบอกว่าดีไหมก็คงยากสุด 3) ประเด็นเรื่องสังคมคือสังคมถ้าคนหมู่มากเป็นอุปทานหมู่คือถ้าคนทั้งหมดในชุมชนบอกว่ามันไม่จำเป็นก็มันก็จะไม่จำเป็นแต่ทำไมผู้สูงอายุในเขตเมืองในทางกลับกันผมว่ากราฟมันจะพลิกอย่างเช่นผู้สูงอายุในเมืองทุกคนใช้ iPhone ใช้ Google map หมดยกเว้นเขาถึงเห็นความจำเป็นครับเพราะเขารู้ว่าเขาอยู่ไม่รอดแน่ถ้าไม่มีอุปกรณ์นี้ในชีวิตประจำวันของคนเมือง

ตารางที่ 4.9 การเปรียบเทียบความต้องการใช้เทคโนโลยีในการเข้าถึงสิทธิสวัสดิการด้านการศึกษาของผู้สูงอายุในเขตพื้นที่ชนบท จำแนกตามเทคโนโลยี (n = 3796)

แหล่งความแปรปรวน	df	SS	MS	F	P
ระหว่างกลุ่ม	4	52.55	13.14	10.35	.000
ภายในกลุ่ม	18975	24097.71	1.27		
รวม	18979	24150.26			

ผลวิเคราะห์ One-Way ANOVA ปรากฏว่า ค่าสถิติทดสอบ $F(4, 18975) = 10.35, p = .000$ แสดงให้เห็นว่าความต้องการใช้เทคโนโลยีทั้ง 5 ช่องทาง (Google search, E-learning, YouTube, Facebook และ Line) ในการเข้าถึงสิทธิสวัสดิการด้านการศึกษาของผู้สูงอายุ แตกต่างอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 จึงทำการทดสอบค่าเฉลี่ยรายคู่ด้วยวิธีการ Tukey's HSD ดังตารางที่ 4.9

ตารางที่ 4.10 การเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยเป็นรายคู่ของความต้องการใช้เทคโนโลยีในการเข้าถึงสิทธิด้านการศึกษาของผู้สูงอายุ

กลุ่มที่ 1	กลุ่มที่ 2	Mean Difference	Std. Error	Sig.	95% Confidence Interval	
					Lower Bound	Upper Bound
Google Search	E-Learning	-.132	.0259	.000	-.20	.06
	YouTube	-.129	.0259	.987	-.08	.06
	Facebook	.006	.0259	.999	-.06	.09
	Line	-.001	.0259	1.0	-.07	.07
E-Learning	Google Search	.132	.0259	.000	.06	.20
	YouTube	.119	.0259	.000	.05	-.19
	Facebook	.138	.0259	.000	.07	.21
	Line	.133	.0259	.000	.06	.20
YouTube	Google Search	.013	.0259	.987	-.06	.08
	E-Learning	-.120	.0259	.000	-.19	-.05
	Facebook	.019	.0259	.946	-.05	.09
	Line	.014	.0259	.983	-.06	.08

Facebook	Google Search	-.006	.0259	.999	-.08	.06
	E-Learning	-.14	.0259	.000	-.21	-.07
	YouTube	-.019	.0259	.946	-.09	.05
	Line	-.005	.0259	1.0	-.07	.06
Line	Google Search	-.001	.0259	1.00	-.07	.07
	E-Learning	-.133	.0259	.000	-.20	-.06
	YouTube	-.014	.0259	.983	-.08	.06
	Facebook	.005	.0259	1.0	-.06	.07

เมื่อพิจารณาจากผลการเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยรายคู่ด้วยวิธีของ Tukey's HSD ค่าเฉลี่ยความต้องการใช้ E-Learning ในการเข้าถึงสิทธิสวัสดิการด้านการศึกษามีค่าสูงที่สุด ($M = 2.13$, $SD = 1.20$) และมีความแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 กับเทคโนโลยีอื่นทั้ง 5 ช่องทาง YouTube ($M = 2.01$, $SD = 1.11$) Google Search ($M = 2.00$, $SD = 1.1$) Line ($M = 2.00$, $SD = 1.1$) Facebook ($M = 1.99$, $SD = 1.1$) ผลการทดสอบแสดงให้เห็นว่า ผู้สูงอายุมีความต้องการใช้ E-Learning มากกว่าเทคโนโลยีอื่นในการเข้าถึงสิทธิสวัสดิการด้านการศึกษา ผู้เชี่ยวชาญเขตในพื้นที่ให้เหตุผลดังนี้

ผู้เชี่ยวชาญเขตพื้นที่ สสว.5มองว่า ผู้สูงอายุในชนบทบางส่วนก็มีความสนใจที่จะเรียนรู้เพิ่มเติม อาทิ เช่น เสี่ยงตอบรับจากการเข้ามาเรียนในโรงเรียนผู้สูงอายุ

ผู้เชี่ยวชาญเขตพื้นที่ สสว.8 กล่าวว่า ตำบลราชสถิตย์ มีผู้สูงอายุบางส่วนที่เป็นข้าราชการเกษียณอายุ ยังมีความต้องการที่จะเรียนรู้เพื่อที่จะได้ใช้ประโยชน์จากเทคโนโลยีใหม่ๆ ให้มาเติมเต็มวิถีชีวิตที่ขาดหายไป และเสริมสร้างความสุขทางใจ ความบันเทิงทำให้สุขภาพทางอารมณ์ของผู้สูงอายุอยู่ในระดับที่ดี เพราะทางโรงเรียนผู้สูงอายุเน้นการเรียนรู้ ด้านอารมณ์ สังคม วัฒนธรรม และกฎหมาย สิทธิต่างๆ เป็นสำคัญ

ผู้เชี่ยวชาญเขตพื้นที่ สสว.9ให้ประเด็นว่าส่วนมากผู้สูงอายุจะเข้าใช้งานทางเทคโนโลยีไม่เป็น จะให้เข้าไปค้นหาใน Google search คงไม่ได้เพราะมันยุ่งยากมากกับผู้สูงอายุ E-learning ที่ผู้สูงอายุต้องการน่าจะเป็นแผนซีดี สื่อที่สามารถมองเห็นภาพได้ ฟังเข้าใจ จะเน้นในเรื่อง การดูแลสุขภาพ

ผู้เชี่ยวชาญเขตพื้นที่ สสว.11ให้ความเห็นว่าควรมีการให้ความรู้โดยการจัดเรียน ไม่ว่าจะเป็นในโรงเรียนผู้สูงอายุว่าจะใช้อย่างไร ความเห็นน่าจะมาใช้ร่วมกันผ่านอินเทอร์เน็ตก่อน คือมาเรียนรู้ร่วมกัน แล้วค่อยส่งเสริมให้สามารถไปใช้ที่บ้านได้ เพราะอย่างน้อยๆ เป็นการส่งเสริมให้มีกิจกรรมร่วมกัน

ผลการทำ focus group สะท้อนประเด็นที่จะส่งเสริมให้ผู้สูงอายุใช้ E-learning มากขึ้น ดังนี้ E-Learning ควรออกแบบสำหรับผู้สูงอายุตัวผู้สูงอายุจริงๆ คือ ดีไซน์จากความสะดวกสบายของร่างกาย เช่น หูซึ่งจะใช้แพลตฟอร์มเดียวกับแพลตฟอร์มคนปกติทั่วไปไม่ได้เป็นต้องดูการใช้เทคโนโลยีของผู้สูงอายุ หูตาก็ไม่ค่อยดี ไม่ได้ยิน เพราะฉะนั้น มันต้องสกัดกันตัวหนังสือ หรือสื่อที่มีความชัดเจน และอาจจะมีเสียง รูปแบบ

การใช้งานก็อาจจะเป็นบทเรียนสำเร็จรูปที่ต่อเนื่องกันไปเลย กับให้กดเรียน มันไม่อัตโนมัติ ต้องให้เลื่อน แต่ผู้สูงอายุบางที่มันเดี๋ยวจบไม่ได้ รูปแบบการใช้งานต้องให้กะทัดรัด และกระชับ ผมไม่ค่อยเห็นด้วยกับการเอาการ์ตูนไปสอนผู้สูงอายุ เจออาจารย์มาหลายๆ ท่านพูดว่าของจริงก็มีตั้งเยอะ ทำไมเอากา์ตูนมาสอนเขา การ์ตูนสอนเด็กได้ แต่ผู้สูงอายุไม่ได้เลย มันเป็น e-book ก็ได้ แต่ก็ต้องดูตัวหนังสือ หรือให้มีเสียงควบคู่กันไปด้วย เรียกว่าเป็นตำราที่มีเสียงด้วยมองอีกว่าการเรียนรู้ของผู้สูงอายุควรมีลักษณะการเรียนรู้ที่เข้าใจง่ายหรือเกี่ยวกับการดำเนินชีวิตประจำวันหรือการพักผ่อน ในรูปแบบของการเรียนรู้ควบคู่ไปกับการปฏิบัติด้วย เช่น เรียนรู้เรื่องการใช้คอมพิวเตอร์หรือสมาร์ทโฟน เพื่อความบันเทิง เป็นต้น

ตารางที่ 4.11 การเปรียบเทียบความต้องการใช้เทคโนโลยีในการเข้าถึงสิทธิสวัสดิการด้านสุขภาพของผู้สูงอายุ จำแนกตามเทคโนโลยี (n = 3796)

แหล่งความแปรปรวน	df	SS	MS	F	P
ระหว่างกลุ่ม	3	930.11	310.04	172.59	.00
ภายในกลุ่ม	15180	27269.51	1.80		
รวม	15183	28199.62			

ผลวิเคราะห์ One-Way ANOVA ปรากฏว่า ค่าสถิติทดสอบ $F(3, 15180) = 172.59, p = .00$ แสดงให้เห็นว่า ความต้องการใช้เทคโนโลยีทั้ง 4 ช่องทาง (สายรัดข้อมือแจ้งเตือนสุขภาพ, Application ในมือถือ, Website, และ Google search) ในการเข้าถึงสิทธิสวัสดิการด้านสุขภาพของผู้สูงอายุแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 จึงทำการทดสอบค่าเฉลี่ยรายคู่ด้วยวิธีการ Tukey's HSD ดังตารางที่ 4.11

ตารางที่ 4.12 การเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยเป็นรายคู่ของความต้องการเทคโนโลยีในการเข้าถึงสิทธิด้านสุขภาพของผู้สูงอายุ

กลุ่มที่ 1	กลุ่มที่ 2	Mean Difference	Std. Error	Sig.	95% Confidence Interval	
					Lower Bound	Upper Bound
สายรัดข้อมือแจ้งเตือนสุขภาพ	Application ในมือถือ	.409	.031	.000	.33	.49
	Web Site	.576	.031	.000	.50	.65
	Google Search	.633	.031	.00	.55	.71

Application ในมือถือ	สายรัดข้อมูลแจ้งเตือนสุขภาพ	-.41	.031	.00	-.49	-.33
	Web Site	-.167	.031	.00	-.088	.24
	Google Search	.22	.031	.00	-.14	.30
Web Site	สายรัดข้อมูลแจ้งเตือนสุขภาพ	-.576	.031	.00	-.65	-.50
	Application ในมือถือ	-.167	.031	.00	-.25	-.09
	Google Search	.058	.031	.246	-.02	.14
Google Search	สายรัดข้อมูลแจ้งเตือนสุขภาพ	-.63	.031	.00	-.71	-.55
	Application ในมือถือ	-.224	.031	.00	-.30	-.14
	Web Site	-.057	.031	.246	-.14	-.22

เมื่อพิจารณาจากผลการเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยรายคู่ด้วยวิธีของ Tukey's HSD ค่าเฉลี่ยความต้องการใช้ สายรัดข้อมูลแจ้งเตือนสุขภาพ ในการเข้าถึงสิทธิสวัสดิการด้านสุขภาพมีค่าสูงที่สุด ($M = 2.69$, $SD = 1.5$) และมีความแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 กับเทคโนโลยีอื่นทั้ง 4 ช่องทาง Application ในมือถือ ($M = 2.28$, $SD = 1.3$) Web Site ($M = 2.11$, $SD = 1.39$) Google Search ($M = 2.05$, $SD = 1.15$) ผลการทดสอบแสดงให้เห็นว่า ผู้สูงอายุต้องการใช้ สายรัดข้อมูลแจ้งเตือนสุขภาพ มากกว่าเทคโนโลยีอื่นในการเข้าถึงสิทธิสวัสดิการด้านการสุขภาพผู้เชี่ยวชาญเขตในพื้นที่ให้เหตุผลดังนี้

ผู้เชี่ยวชาญเขตพื้นที่ สทว.5 ให้เหตุผลเนื่องจากผู้สูงอายุส่วนมากไม่ว่าจะในชนบทหรือในเมืองจะให้ความสำคัญกับสุขภาพมาเป็นอันดับแรกเสมอ อีกทั้งผู้สูงอายุอาจมีความพิการร่วมด้วย จึงเห็นว่าสายรัดข้อมือแจ้งเตือนสุขภาพจะมีความเหมาะสมสำหรับผู้สูงอายุที่อาศัยอยู่ตามลำพังมากที่สุด มองว่าสายรัดข้อมือควรมีลักษณะที่สามารถแจ้งให้กับหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง/ญาติ/ลูกหลาน ได้ทราบเมื่อเกิดเหตุฉุกเฉินขึ้นกับผู้สูงอายุ และสามารถพูดคุยผ่านสายรัดข้อมือแจ้งเตือนสุขภาพได้จะดีมากเลย เพราะจะทำให้ผู้สูงอายุอาจช่วยเหลือตัวเองเบื้องต้นก่อนที่จะมีคนไปช่วยเหลือได้

ผู้เชี่ยวชาญเขตพื้นที่ สทว.9 กล่าวว่าเนื่องจากผู้สูงอายุเห็นว่าสายรัดข้อมือสำคัญมากมีประโยชน์สามารถช่วยให้ผู้สูงอายุสามารถดูแลตัวเองได้ดียิ่งขึ้นหรือลูกหลานก็สามารถติดตามความเคลื่อนไหวของผู้สูงอายุได้ตลอดเวลาในช่วงเวลาที่ต้องออกไปทำงาน โดยใช้อุปกรณ์ที่พกพาง่ายและกะทัดรัดเป็นเครื่องตรวจวัดร่างกายของผู้สูงอายุที่ชื่อว่า “สายรัดข้อมือวัดสุขภาพ” ในยามฉุกเฉินหากมีการใช้สายรัดข้อมือ

สุขภาพเพื่อตรวจจับความเคลื่อนไหว สัญญาณชีพก็จะทำให้ทางหน่วยงาน อบต. รพ.สต. อสม. เข้าให้การช่วยเหลือได้ทันที

ผู้เชี่ยวชาญเขตพื้นที่ สสว.10 มองว่า ผู้สูงอายุมีความเคยชินเหมือนในนาฬิกา จึงไม่แปลกที่สายรัดข้อมือแจ้งเตือนสุขภาพจึงเป็นที่ต้องการ หน้าจอใหญ่ เห็นชัดเจน เสียงดังฟังชัด น้ำหนักเบา สามารถกันน้ำได้ มีโทนสีเรียบง่าย สบายตาผู้สูงอายุไม่ชอบสีฉูดฉาด ชอบสีพื้นๆ

ผู้เชี่ยวชาญเขตพื้นที่ สสว.12 กล่าวว่าถ้าถามสายรัดข้อมือมีความจำเป็นมั้ย มันก็จำเป็น แต่ว่าคนบ้านเรามันเป็นคนชนบทไม่ใช่คนเมืองลูกหลานถึงกับทอดทิ้ง เรายังมีลูกหลานดูแลอยู่ถ้าสายรัดข้อมืออันหลายบาทจะให้เอาดั่งค์ไหนไปซื้อ เราต้องเรียนก่อนถึงจะรู้วิธีการใช้ ไม่ต้องมีสายรัดข้อมือก็ได้ มีสายรัดข้อมือติดตัวทุกคนต่อไปทุกคนก็ใช้สมาร์ตโฟนเยอะ ถ้าด้านสุขภาพก็คือจะเป็นโรงพยาบาลคุยกับเครือข่าย อสม. ทีมงาน อสม.ก็จะไลน์มาหาบ้าน้อย ตอนนี้เป็นที่ปรึกษา โรงพยาบาลนาทวี

ผลการทำ focus group สะท้อนประเด็นที่เพิ่มเติมดังนี้ ปัจจุบันผู้สูงอายุอาศัยอยู่อย่างลำพังโดยไม่มีลูกหลานอยู่ด้วยมีจำนวนมากขึ้น มีหลายรายเป็นผู้ป่วย ต้องมีคนดูแลตลอดเวลา อันเกิดจากพฤติกรรมของสังคมเมืองที่เปลี่ยนไป การนำเทคโนโลยี IoT (Internet of Things) มาใช้จะสามารถช่วยให้ผู้สูงอายุสามารถดูแลตัวเองได้ดียิ่งขึ้นหรือลูกหลานก็สามารถติดตามความเคลื่อนไหวของผู้สูงอายุได้ตลอดเวลาในช่วงเวลาที่ต้องออกไปทำงาน โดยใช้อุปกรณ์ที่พกพาง่ายและกะทัดรัดเป็นเครื่องตรวจวัดร่างกายของผู้สูงอายุที่ชื่อว่า “สายรัดข้อมือวัดสุขภาพ” ในยามฉุกเฉินหากมีการใช้สายรัดข้อมือสุขภาพเพื่อตรวจจับความเคลื่อนไหว สัญญาณชีพก็จะทำให้ทางหน่วยงาน อบต. รพ.สต. อสม. เข้าให้การช่วยเหลือได้ทันที ผู้ที่ออกแบบควรวิเคราะห์ ออกแบบให้ดูสวยงาม ใส่ไปไหนไม่อาย มีฟังก์ชัน GPS การวัดชีพจร มีสมาร์ตโฟนหนึ่งเครื่องที่สามารถรับข้อมูลได้ ก็ยังไม่เข้าใจว่าจะออกแบบอย่างไร แต่ก็ต้องมีการเชื่อมโยงกับสมาร์ตโฟนด้วย ยังมองภาพไม่ออก แต่ก็คิดว่าก็คงจะเหมือนกับสมาร์ทวอตช์ที่ใช้อยู่ สำหรับคนที่ซื้อได้ก็โอเค แต่สำหรับคนที่ซื้อไม่ได้รัฐบาลควรที่จะดูแลตรงนี้ ควรอยู่ในระบบสาธารณสุข ควรประเมินว่าใครควรจะได้รับความช่วยเหลือ

ตารางที่ 4.13 การเปรียบเทียบความต้องการใช้เทคโนโลยีในการเข้าถึงสิทธิสวัสดิการด้านที่อยู่อาศัยของผู้สูงอายุ จำแนกตามเทคโนโลยี (n = 3796)

แหล่งความแปรปรวน	df	SS	MS	F	P
ระหว่างกลุ่ม	3	14.17	4.72	4.15	.006
ภายในกลุ่ม	15180	17259.84	1.137		
รวม	15183	17274.01			

ผลวิเคราะห์ One-Way ANOVA ปรากฏว่า ค่าสถิติทดสอบ $F(3, 15180) = 4.15, p = .006$ แสดงให้เห็นว่า ความต้องการใช้เทคโนโลยีทั้ง 4 ช่องทาง (Social map, Website, Facebook, และ Application ในมือถือเรื่องที่อยู่อาศัย) ในการเข้าถึงสิทธิสวัสดิการด้านที่อยู่อาศัยของผู้สูงอายุ แตกต่างอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 จึงทำการทดสอบค่าเฉลี่ยรายคู่ด้วยวิธีการ Tukey's HSD ดังตารางที่ 4.13

ตารางที่ 4.14 การเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยเป็นรายคู่ของความต้องการใช้เทคโนโลยีในการเข้าถึงสิทธิสวัสดิการด้านที่อยู่อาศัยของผู้สูงอายุ

กลุ่มที่ 1	กลุ่มที่ 2	Mean Difference	Std. Error	Sig.	95% Confidence Interval	
					Lower Bound	Upper Bound
Social Map	Web Site	.072	.024	.016	.01	.13
	Facebook	.068	.024	.026	.006	.13
	Application	.023	.024	.77	.04	.09
Web Site	Social Map	-.072	.024	.016	-.13	-.01
	Facebook	-.003	.024	.999	-.06	.07
	Application	-.049	.024	.187	-.1119	.01
Facebook	Social Map	-.068	.024	.026	-.13	-.005
	Web Site	.004	.024	.999	-.06	.07
	Application	-.045	.024	.254	-.11	.02
Application	Social Map	-.023	.024	.773	-.09	.04
	Web Site	.049	.024	.187	-.01	.11
	Facebook	.045	.024	.254	-.02	.11

เมื่อพิจารณาจากผลการเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยรายคู่ด้วยวิธีของ Tukey's HSD ค่าเฉลี่ยความต้องการใช้ Social Map ในการเข้าถึงสิทธิสวัสดิการด้านที่อยู่อาศัยมีค่าสูงที่สุด ($M = 1.95$, $SD = 1.1$) และมีความแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 กับเทคโนโลยีอื่นทั้ง 4 ช่องทาง Application ($M = 1.93$, $SD = 1.08$) Facebook ($M = 1.89$, $SD = 1.03$) Web Site ($M = 1.88$, $SD = 1.04$) ผลการทดสอบแสดงให้เห็นว่าผู้สูงอายุต้องการใช้ Social Map มากกว่าเทคโนโลยีอื่นในการเข้าถึงสิทธิสวัสดิการด้านที่อยู่อาศัย

ผู้เชี่ยวชาญ สสว6 มองว่า การจัดเก็บข้อมูล Social Map จากหน่วยงานภาครัฐเป็นช่องทางที่ผู้สูงอายุเข้าถึงง่ายที่สุด รวมทั้งยังสะดวกและรวดเร็ว และจะทำให้การช่วยเหลือผู้สูงอายุเพื่อให้เข้าถึงสวัสดิการมากขึ้น

ผู้เชี่ยวชาญ สสว7 ให้ประเด็น **ผู้สูงอายุให้ความต้องการ Social Map** คือเขามองว่าการที่เราจะทำแบบนี้เพราะจะทำให้มันเข้าไปตรงจุดตรงประเด็นและการช่วยเหลือตรงนั้นมันก็จะเป็นการช่วยเหลือที่ได้มากกว่า

ผู้เชี่ยวชาญ สสว9 กล่าวว่า *Social Map* ผู้สูงอายุต้องมีมาตรฐานที่เข้มข้นต้องตั้งเป้าไว้เลยว่า ผู้สูงอายุต้องมีที่อยู่มั่นคง รัฐมอบหมายให้หน่วยงานให้รับผิดชอบ มีเกณฑ์ที่จะได้สิทธิ์ให้ชัดเจนทำอย่างจริงจังตั้งเป้าชัดเจนสะดวกกับการช่วยเหลือของภาครัฐเป็นการสำรวจข้อมูลที่เห็นได้จริง ควรจะมีเรื่องของการทำงานยังให้ผู้สูงอายุค้นหาเข้าไปดูข้อมูลและเพิ่มเติมข้อมูลเข้าไปในระบบเองได้ เพื่อจะได้มีข้อมูลที่ไม่ตกหล่นจะได้ไม่เสียสิทธิ์

ผลจากการทำ focus group ให้ข้อสรุปประเด็นดังนี้ *Social Map* เป็นการตอบโจทย์ 5 ประการ มีใคร อยู่ที่ไหน เตือนเตือนเรื่องอะไร อยากได้อะไร และเคยได้อะไรบ้างเมื่อไรที่เป็น Map มันต้องมีความเชื่อมโยง เพื่อน หรือกลุ่มเป้าหมายต่างๆ ว่ามันเป็นกลุ่มเป้าหมายประเภทไหน อยู่ตรงไหน คำว่า Map บอกพิกัด พื้นที่ สถานะที่อยู่ และก็ต้องมีด้านการให้ความช่วยเหลือด้วย ว่าในหมู่บ้านนี้ที่เขาอยู่ เขาอนดิดเดียวอยู่ตรงไหน ในละแวกนี้เขามีอาสาสมัครอยู่ตรงไหน หรือแหล่งความช่วยเหลือบ้านกำนัน ผู้ใหญ่บ้าน แพทย์ตำบลอยู่ตรงไหน เมื่อมีเหตุฉุกเฉินขึ้นมาใครจะมาช่วยเหลือเขา วิธีการใช้งานก็อาจจะมี 2 วิธี คือ วัสดุแบบด์ หรือการประกาศแจ้ง เช่น หากน้ำท่วมก็ประกาศแจ้ง ผู้สูงอายุมาเขาจะได้รู้ว่าคนนี้ใครจะมายก มันต้องมีการบริหารแผน *Social Map* มีแหล่งของกลุ่มเป้าหมาย มีแหล่งทรัพยากร และแผนการดูแลและให้ความช่วยในแต่ละระดับ และมีผู้บริหารแผน เพื่อที่เราจะติดตามได้ว่าผู้สูงอายุได้รับการดูแลอะไรไหม เพราะมีทั้งคนและทรัพยากรที่จะเข้าไปใช้ และก็มีการระดมทรัพยากรได้

ตารางที่ 4.15 การเปรียบเทียบความต้องการใช้เทคโนโลยีในการเข้าถึงสิทธิสวัสดิการด้านการมีงานทำและรายได้ของผู้สูงอายุ จำแนกตามเทคโนโลยี (n = 3796)

แหล่งความแปรปรวน	df	SS	MS	F	P
ระหว่างกลุ่ม	3	9.79	3.265	1.823	.14
ภายในกลุ่ม	15180	27177.95	1.79		
รวม	15183	21187.74			

ผลวิเคราะห์ One-Way ANOVA ปรากฏว่า ค่าสถิติทดสอบ $F(3, 15180) = 1.823, p = .140$ แสดงให้เห็นว่า ความต้องการใช้เทคโนโลยีทั้ง 4 ช่องทาง (Web site, Google search, Application ในมือถือ, และ Facebook) ในการเข้าถึงสิทธิสวัสดิการด้านการมีงานทำและรายได้ของผู้สูงอายุ ไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ผู้เชี่ยวชาญในพื้นที่ให้เหตุผลดังนี้

ผู้เชี่ยวชาญ สสว7 เป็นเรื่องสับสนเนื่องจาก โดยทั่วไปผู้สูงอายุส่วนใหญ่ ยังไม่สนใจ ไม่เข้าใจ ไม่ค่อยได้ใช้ ช่องทางต่างๆตามที่บอกมาจึงไม่ได้ใช้ แค่นั้นเอง

ผู้เชี่ยวชาญ สสว9 สำหรับผู้สูงอายุในพื้นที่ของจังหวัดสุโขทัย คงยากที่ผู้สูงอายุจะเข้าถึงการมีงานทำและรายได้ ทางเทคโนโลยี คิดว่าคงจะยากมากในการที่ผู้สูงอายุจะเข้าไปใช้ เพราะส่วนมาผู้สูงอายุใช้เทคโนโลยีไม่เป็น

ผู้เชี่ยวชาญ สสว10 ผู้สูงอายุไทยส่วนใหญ่จะไม่ทำงาน หากต้องการให้ทำงานและมีรายได้ เทคโนโลยีต้องมีลักษณะแสดงให้เห็นว่าการทำงานนั้นๆได้เงินจริงๆ

ผู้เชี่ยวชาญ สสว12 ก็เชื่อมโยงกับข้อ 2 คือ เขาอาจจะไม่มีความถนัดในการใช้งาน และเขาเห็นแล้วว่าไม่รู้จะเข้าไปทำงานที่ไหน อย่างไร

ผลจากการทำ focus group ให้ประเด็นที่น่าสนใจดังนี้ เนื่องจากผู้สูงอายุในชนบทส่วนใหญ่อยู่ตามลำพัง ไม่ได้ประกอบอาชีพ เพราะสุขภาพร่างกายไม่เอื้ออำนวย จึงไม่มีความจำเป็นต้องใช้เทคโนโลยีในการทำงานและรายได้ หรือถ้าประกอบอาชีพก็ประกอบอาชีพเกษตรกรรม ซึ่งไม่มีความจำเป็นต้องใช้เทคโนโลยีอยู่แล้ว ถ้าต้องใช้เทคโนโลยีในการให้ผู้สูงอายุมีงานทำและรายได้สำหรับผู้สูงอายุในชนบทควรเป็นเทคโนโลยีในการเพิ่มผลผลิตทางการเกษตรหรือการเรียนรู้เพื่อใช้ในการทำเกษตรกรรม ควรมีลักษณะและรูปแบบที่ใช้งานง่าย ไม่ซับซ้อน โดยมีผู้สอนและฝึกปฏิบัติ

ตารางที่ 4.16 การเปรียบเทียบความต้องการใช้เทคโนโลยีในการเข้าถึงสิทธิสวัสดิการด้านนันทนาการของผู้สูงอายุ จำแนกตามเทคโนโลยี (n = 3796)

แหล่งความแปรปรวน	df	SS	MS	F	P
ระหว่างกลุ่ม	4	186.19	46.55	36.67	.00
ภายในกลุ่ม	18975	24085.80	1.27		
รวม	18979	24271.99			

ผลวิเคราะห์ One-Way ANOVA ปรากฏว่า ค่าสถิติทดสอบ $F(4, 18975) = 36.67, p = .00$ แสดงให้เห็นว่า ความต้องการใช้เทคโนโลยีทั้ง 4 ช่องทาง (YouTube, Line, Facebook, Instagram และ Website) ในการเข้าถึงสิทธิสวัสดิการด้านนันทนาการของผู้สูงอายุ แตกต่างอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 จึงทำการทดสอบค่าเฉลี่ยรายคู่ด้วยวิธีการ Tukey's HSD ดังตารางที่ 4.16

ตารางที่ 4.17 การเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยเป็นรายคู่ของความต้องการใช้เทคโนโลยีในการเข้าถึงสิทธิด้าน
นันทนาการของผู้สูงอายุ

กลุ่มที่ 1	กลุ่มที่ 2	Mean Difference	Std. Error	Sig.	95% Confidence Interval	
					Lower Bound	Upper Bound
YouTube	Line	.046	.026	.384	-.02	.12
	Facebook	.069	.026	.059	-.001	.14
	Instagram	.182	.026	.00	.11	.25
	Website	.271	.026	.00	.20	.34
Line	YouTube	-.069	.026	.059	-.14	-.001
	Facebook	-.023	.026	.902	-.05	-.09
	Instagram	-.136	.026	.00	-.06	.21
	Website	.225	.026	.00	.15	.29
Facebook	YouTube	-.069	.026	.059	-.14	.001
	Line	-.023	.026	.902	-.09	.05
	Instagram	.113	.026	.000	.04	.18
	Website	.202	.026	.00	.13	.27
Instagram	YouTube	-.182	.026	.00	-.25	-.11
	Line	-.136	.026	.00	-.21	-.06
	Facebook	-.113	.026	.00	-.18	-.04
	Website	.089	.026	.005	.02	.16
Website	YouTube	-.271	.026	.00	-.34	-.20
	Line	-.225	.026	.00	-.29	-.15
	Facebook	-.202	.026	.00	-.27	-.13
	Instagram	-.089	.026	.005	-.16	-.02

เมื่อพิจารณาจากผลการเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยรายคู่ด้วยวิธีของ Tukey's HSD ค่าเฉลี่ยความต้องการใช้ช่องทาง YouTube ในการเข้าถึงสิทธิสวัสดิการด้านนันทนาการมีค่าสูงที่สุด ($M = 2.13$, $SD = 1.21$) และมีความแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 กับเทคโนโลยีอื่นทั้ง 4 ช่องทาง Line ($M = 2.08$, $SD = 1.16$) Facebook ($M = 2.06$, $SD = 1.14$) Instagram ($M = 1.95$, $SD = 1.06$) และ Web Site ($M = 1.86$, $SD = 1.04$) ผลการทดสอบแสดงให้เห็นว่า ผู้สูงอายุ ต้องการช่องทาง YouTube มากกว่าช่องทางอื่นในการเข้าถึงสิทธิสวัสดิการด้านนันทนาการ จากการสัมภาษณ์ผู้เชี่ยวชาญว่าเพราะเหตุใด ผู้สูงอายุ ต้องการช่องทาง YouTube มากกว่าช่องทางอื่นในการเข้าถึงสิทธิสวัสดิการด้านนันทนาการ ได้เหตุผลดังนี้

ผู้เชี่ยวชาญ สสว.5 เนื่องจาก YouTube เป็นช่องทางที่ใช้งานง่าย ซึ่งมีทั้งภาพและเสียง อีกทั้งยังสามารถเชื่อมต่อกับโทรทัศน์เพื่อให้ผู้สูงอายุมองเห็นได้ชัดเจนขึ้น

ผู้เชี่ยวชาญ สสว.8 ถ้าเป็นกลุ่มที่เข้าถึง ก็เพราะว่าค้นหาสะดวก แต่ผมไม่รู้ว่าคุณสูงอายุมีก็เปอร์เซ็นต์ที่สามารถใช้เทคโนโลยีได้ เพราะ YouTube มันสะดวก ง่าย อยากดูอะไรก็ได้ดูในนี้ เช่น อยากดูหนังตะลุงก็ได้ดู

ผู้เชี่ยวชาญ สสว.9 ผู้สูงอายุกับไอทีเป็นเรื่องที่ตรงข้ามกันบางรายกลัวที่จะต้องใช้อีที ผู้สูงอายุมองว่าการใช้อีทีเป็นเรื่องของคนรุ่นใหม่คนในยุคของเขาไม่มีความจำเป็นต้องใช้ ผู้สูงอายุที่ไม่มีอาชีพ ไม่มีรายได้ บางรายเป็นผู้ป่วยติดบ้าน ติดเตียง ความต้องการเข้าถึงสิทธิเป็นเรื่องที่จำเป็นสำหรับผู้สูงอายุ เนื่องจากช่องทาง YouTube สามารถมองเห็นภาพ ได้ฟัง และส่วนมากผู้สูงอายุที่ใช้เทคโนโลยีไม่เป็นแต่ก็บอกให้ลูกหลานช่วยกดเข้าไปดูให้ได้

ผู้เชี่ยวชาญ สสว.10 YouTube มีภาพและเสียงที่เคลื่อนไหวเหมือนเป็นการดูหนังทำให้ผู้สูงอายุชอบอย่างใดก็ดีเนื้อหาใน YouTube มีความน่าเชื่อถือน้อยลงทุกวันต้องมีนักวิชาการตรวจสอบความถูกต้อง

การทำ focus group ให้ประเด็นสำคัญเพิ่มเติมดังนี้ YouTube ในปัจจุบันนี้ผู้สูงอายุสามารถใช้งานได้เช่นกัน แต่ควรมีลักษณะเฉพาะสำหรับผู้สูงอายุ และต้องมีตัวหนังสือขนาดใหญ่ เสียงชัดเจน และไม่ซับซ้อนในการค้นหา มีภาพและเสียง มีฟังก์ชันที่ชัดเจน มีการอธิบาย หลักวิธีการ ต้องมีองค์กรเข้ารองรับ และมีแหล่งที่มาของข้อมูลและผู้ดำเนินรายการที่มีความน่าเชื่อถือ มีองค์กรรับรองได้

ตารางที่ 4.18 การเปรียบเทียบความต้องการใช้เทคโนโลยีในการเข้าถึงสิทธิสวัสดิการด้านยุติธรรมของผู้สูงอายุ จำแนกตามเทคโนโลยี ($n = 3796$)

แหล่งความแปรปรวน	df	SS	MS	F	P
ระหว่างกลุ่ม	3	6.42	2.14	1.84	.138
ภายในกลุ่ม	15179	17688.51	1.16		
รวม	15182	17694.93			

ผลวิเคราะห์ One-Way ANOVA ปรากฏว่า ค่าสถิติทดสอบ $F(3, 15179) = 1.84$, $p = .138$ แสดงให้เห็นว่า ความต้องการใช้เทคโนโลยีทั้ง 4 ช่องทาง (Website, Google search, Application ในมือถือเรื่องกฎหมาย

และสิทธิ และ Facebook) ในการเข้าถึงสิทธิสวัสดิการด้านยุติธรรมของผู้สูงอายุ ไม่แตกต่างอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

ผู้เชี่ยวชาญสว.5 ให้เหตุผลว่า ผู้สูงอายุในชนบทส่วนใหญ่มักปรึกษาปัญหาหรือกฎหมายกับครอบครัว ญาติพี่น้อง หรือ เพื่อนๆ มากกว่า เนื่องจากสามารถที่จะพูดคุยสอบถามได้อย่างละเอียด และเลือกบุคคลที่น่าเชื่อถือในการให้คำปรึกษาได้ด้วย จึงเห็นว่าผู้สูงอายุไม่มีจำเป็นที่จะใช้เทคโนโลยีสารสนเทศทางด้านกฎหมาย

ผู้เชี่ยวชาญสว.11 มองว่าที่ผ่านมาจะเป็นกรณีปรึกษาระหว่างบุคคล ในบางประเด็นที่มีอยู่ในเทคโนโลยีไม่ตรงกับความต้องการของผู้สูงอายุ ในด้านตัวอักษร ข้อความ ยังเป็นภาษาทางกฎหมายอีก การตีความก็จะยากขึ้นไปอีก ส่วนใหญ่จะใช้วิธีปรึกษา เพราะความน่าเชื่อถือของตัวบุคคล สามารถถามตอบได้ในประเด็นที่ต้องการ

ผลการทำ focus group ให้ประเด็นที่น่าสนใจดังนี้เทคโนโลยีที่เหมาะสมสำหรับผู้สูงอายุด้านยุติธรรมควรเป็น Application ในมือถือที่หน่วยงานด้านกฎหมายเป็นผู้ดำเนินการจัดทำ ใช้งานได้ง่าย สะดวก ไม่ซับซ้อน และมีตัวอักษรขนาดพอเหมาะสำหรับสายตาผู้สูงอายุสามารถมองเห็นได้ มีการถาม-ตอบในแอปพลิเคชันนั้นด้วย ก็แยกเป็น 2 ส่วน คือ 1) ผู้สูงอายุบางส่วนจะมีเรื่องของทรัพย์สินและมรดก ก็ต้องการมีความรู้เรื่องกฎหมายมรดก กฎหมายครอบครัว เพื่อให้การจัดการทรัพย์สินและมรดกของเขาเป็นไปด้วยความเรียบร้อย 2) ผู้สูงอายุเขามีเวลา เขาก็ไม่ได้เรียนกฎหมายมา พอถึงเวลาเขาก็อยากรู้ว่าเป็นอย่างไร โดยเฉพาะหากเกิดกรณีต่างๆ ขึ้นมา ผู้สูงอายุมักจะเอาเรื่องประสบการณ์ในครอบครัวไปคุยกัน ก็ไม่จบ เพราะมีองค์ความรู้ไม่ครบถ้วน

ตารางที่ 4.19 การเปรียบเทียบความต้องการใช้เทคโนโลยีในการเข้าถึงสิทธิสวัสดิการด้านการบริการทางสังคมทั่วไปของผู้สูงอายุ จำแนกตามเทคโนโลยี (n = 3796)

แหล่งความแปรปรวน	df	SS	MS	F	P
ระหว่างกลุ่ม	4	3445.4	861.35	505.57	< 0.0
ภายในกลุ่ม	18975	32327.84	1.704		
รวม	18979	35773.24			

ผลวิเคราะห์ One-Way ANOVA ปรากฏว่า ค่าสถิติทดสอบ $F(4, 18975) = 505.57, p < .00$ แสดงให้เห็นว่าความต้องการใช้เทคโนโลยีทั้ง 5 ช่องทาง (Website, Facebook, อารยสถาปัตย์, Application ในมือถือ และ บัตรสวัสดิการแห่งรัฐ) ในการเข้าถึงสิทธิสวัสดิการด้านการบริการทางสังคมทั่วไปของผู้สูงอายุ แตกต่างอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 จึงทำการทดสอบค่าเฉลี่ยรายคู่ด้วยวิธีการ Tukey's HSD ดังตารางที่ 4.18

ตารางที่ 4.20 การเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยเป็นรายคู่ของความต้องการใช้เทคโนโลยีในการเข้าถึงสิทธิการบริการทางสังคมทั่วไปของผู้สูงอายุ

กลุ่มที่ 1	กลุ่มที่ 2	Mean Difference	Std. Error	Sig.	95% Confidence Interval	
					Lower Bound	Upper Bound
Website	Facebook	.132	.030	<.01	.05	.21
	อารยสถาปัตย์	-.432	.030	<.01	-.51	-.35
	Applicationในมือถือ	-.17	.030	<.01	-.25	-.09
	บัตรสวัสดิการแห่งรัฐ	-1.07	.030	<.01	-1.15	-.99
Facebook	Website	-.132	.030	<.01	-.21	-.05
	อารยสถาปัตย์	-.56	.030	<.01	-.65	-.48
	Applicationในมือถือ	-.302	.030	<.01	-.38	-.22
	บัตรสวัสดิการแห่งรัฐ	-1.20	.030	<.01	-1.29	-1.12
อารยสถาปัตย์	Website	.433	.030	<.01	.35	.51
	Facebook	.564	.030	<.01	.48	.65
	Applicationในมือถือ	.263	.030	<.01	.18	.34
	บัตรสวัสดิการแห่งรัฐ	-.640	.030	<.01	-.72	-.56
Application ในมือถือ	Website	.170	.030	<.01	.09	.25
	Facebook	.302	.030	<.01	.22	.38
	อารยสถาปัตย์	-.263	.030	<.01	-.34	-.18
	บัตรสวัสดิการแห่งรัฐ	-.903	.030	<.01	-.98	-.82
บัตรสวัสดิการแห่งรัฐ	Website	1.07	.030	<.01	.99	1.15
	Facebook	1.20	.030	<.01	1.12	1.29
	อารยสถาปัตย์	.64	.030	<.01	.56	.72
	Applicationใน มือถือ	.903	.030	<.01	.82	.98

เมื่อพิจารณาจากผลการเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยรายคู่ด้วยวิธีของ Tukey's HSD ค่าเฉลี่ยความต้องการใช้ บัตรสวัสดิการแห่งรัฐในการเข้าถึงสิทธิสวัสดิการด้านบริการทางสังคมทั่วไปมีค่าสูงที่สุด ($M = 3.21, SD = 1.54$) และมีความแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 กับเทคโนโลยีอื่นทั้ง 4 ประเภท อารยสถาปัตย์ ($M = 2.57, SD = 1.39$) App ในมือถือ ($M = 2.30, SD = 1.28$) Website ($M = 2.13, SD = 1.14$) และ Facebook ($M = 2.00, SD = 1.12$) ผลการทดสอบแสดงให้เห็นว่า ผู้สูงอายุ ต้องการใช้ บัตรสวัสดิการแห่งรัฐในการเข้าถึงสิทธิสวัสดิการด้านบริการทางสังคมทั่วไป มากกว่าเทคโนโลยีอื่น

ผู้เชี่ยวชาญสว.2 ให้เหตุผลเพราะบัตรสวัสดิการแห่งรัฐ มีเงินเดือนละ 300 บาทให้กับผู้สูงอายุ มีแรงจูงใจ และผู้สูงอายุคุ้นเคยกับการพกพาบัตร เขาไม่คุ้นเคยกับการดูผ่านสื่อ ผู้สูงอายุมองว่าเป็นเรื่องยุ่งยาก ใช้ไม่เป็น บางทีใช้โทรศัพท์ที่ไม่เป็นต้องให้ลูกหลานสอน มองว่าเป็นเรื่องยาก การประชาสัมพันธ์ผ่านช่องทางโทรทัศน์ ผ่านรายการต่างๆ และร้านค้าตามห้างสรรพสินค้าก็จะมีแผ่นพับในการประชาสัมพันธ์ให้กับผู้สูงอายุได้รู้จัก

ผู้เชี่ยวชาญสว.5 เพราะว่าผู้สูงอายุในชนบทต้องการมีรายได้เพิ่มขึ้น เพื่อนำมาใช้จ่ายในครอบครัว และบัตรสวัสดิการแห่งรัฐเป็นสวัสดิการพื้นฐานที่ผู้สูงอายุสามารถเข้าถึงได้ง่ายและครอบคลุมทุกพื้นที่

ผู้เชี่ยวชาญสว.7 ตอบง่ายจะตาย เพราะสวัสดิการของรัฐมันเป็นเงิน มีตัวตน สามารถใช้ประโยชน์ได้เลย แต่เทคโนโลยีมันเป็นของแห่ง อย่าง Google ก็แค่รู้ และต้องไปค้นคว้า ไปค้นหา มันต้องเทียบกันว่าระหว่างบัตรสวัสดิการแห่งรัฐกับบัตรแลกของ ทำไมเขาอยากได้อันนี้เพราะเขาให้เหมือนกัน ใครตอบก็น่าจะเป็นแบบนี้ เพราะมันได้ประโยชน์เลย

ผลจากการทำ focus group ได้ประเด็นเพิ่มเติมดังนี้ บัตรสวัสดิการแห่งรัฐต้องมีหลักเกณฑ์การคัดเลือกผู้ที่ได้รับบัตรให้รัดกุมและทั่วถึงมากกว่านี้ โดยการเน้นให้สิทธิแก่กลุ่มผู้สูงอายุหรือผู้พิการที่มีความจำเป็นในการดูแลตนเองมากกว่าคนทั่วไป และมีระบบการตรวจสอบสิทธิของตนเองที่ง่าย อัตโนมัติ ประโยชน์ต้องใช้ได้หลายเรื่อง ไม่ใช่แค่ซื้อของ เช่น อาจจะชำระเป็นค่าสาธารณูปโภคได้ด้วย และสามารถรับเงินจากแหล่งอื่นได้ด้วย เพราะสวัสดิการแห่งรัฐรับได้เฉพาะกระทรวงการคลังที่เดียว มันควรโอนงบประมาณ ขาเข้าก็เข้าได้หลายแหล่ง ไม่ต้องหลายบัตรหรอก ขาออกก็ควรทำได้หลายอย่าง หรือสามารถเอาเงินสดออกมาซื้อของเองได้ด้วย

บทที่ 5

วิเคราะห์ผลการวิจัย

“ผู้สูงอายุ” (Older person) ตามคำนิยามขององค์การสหประชาชาติ (United Nations: UN) หมายถึง ประชากรทั้งเพศชายและหญิงที่มีอายุ 60 ปีขึ้นไป และสังคมผู้สูงอายุ (Ageing society) หมายถึง การมีประชากรทั้งเพศชายและหญิงที่มีอายุ 60 ปีขึ้นไป มากกว่าร้อยละ 10 ของประชากรรวมทั่วโลก ตามแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 11 คาดการณ์ได้ว่าประเทศไทยจะเป็นสังคมผู้สูงอายุอย่างสมบูรณ์ในอีกไม่เกิน 10 ปีข้างหน้า (พ.ศ.2568) ในปัจจุบันเทคโนโลยีนั้นวันจะทวีความสำคัญมากขึ้นเรื่อยๆ จึงได้เกิดปรากฏการณ์การซ้อนทับกันระหว่างสังคมสารสนเทศและสังคมผู้สูงอายุในประเทศไทย

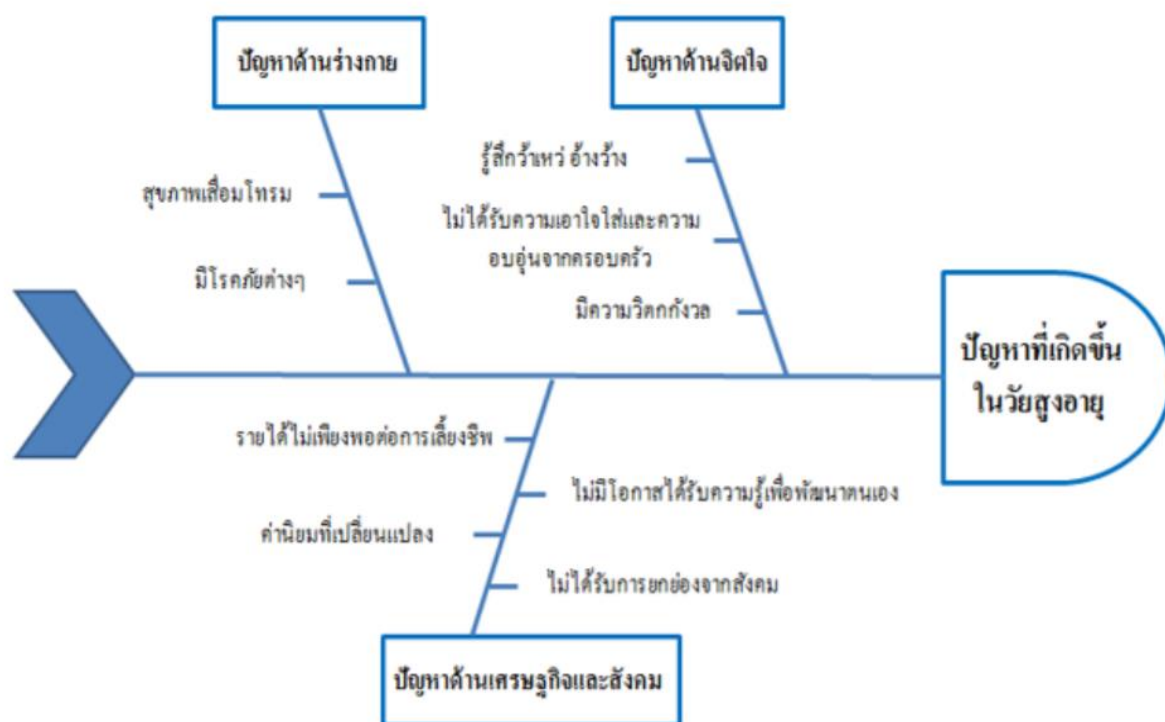
การศึกษาของ สมาน ลอยฟ้า (2554) ได้ชี้ให้เห็นว่าปัญหา หนึ่งของผู้สูงอายุในยุคสารสนเทศคือการปรับตัวให้เข้ากับเทคโนโลยีที่ทันสมัย แม้ผู้สูงอายุจะเริ่มปรับตัวให้เข้ากับเทคโนโลยีคอมพิวเตอร์แต่ก็ยังเป็นส่วนน้อย มีผู้สูงอายุอีกจำนวนมากยังไม่สนใจเทคโนโลยีคอมพิวเตอร์ นอกจากนั้นการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารของผู้สูงอายุมักมีการกระจุกตัวในพื้นที่เขตเทศบาลมากกว่าผู้สูงอายุที่อยู่นอกเขตเทศบาลจากการสำรวจการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารในครัวเรือน พ.ศ. 2551 – 2557 โดยสำนักงานสถิติแห่งชาติจากสถานการณ์และปัญหาดังที่กล่าวไว้ข้างต้น คณะวิจัยจึงได้ทำการศึกษาแบบจำลองการส่งเสริมการใช้ประโยชน์เทคโนโลยีสารสนเทศ และการสื่อสารเพื่อการจัดสวัสดิการสังคมให้กับผู้สูงอายุในเขตชนบท โดยมีวัตถุประสงค์โครงการวิจัยและผลการวิจัยดังนี้

วัตถุประสงค์ข้อที่ 1: เพื่อศึกษาช่องทางการใช้ประโยชน์เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารของผู้สูงอายุในเขตชนบทที่มีในปัจจุบัน

ผลการการลงพื้นที่เก็บแบบสอบถามจากกลุ่มตัวอย่างทั้งหมด 3,796 ในเขตชนบท รวม 13 พื้นที่ พบว่า ช่องทางเสียงตามสายเป็นช่องทางที่ผู้สูงอายุใช้ในการรับรู้เรื่องสิทธิสวัสดิการสังคมผู้สูงอายุมากที่สุดในปัจจุบัน (56.2 %) ในช่วงแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 5 ปี พ.ศ. 2525 ถึงพ.ศ. 2529 ประชาชนตามหมู่บ้านในชนบทต่าง ๆ ได้ทำการจัดตั้งหอกระจายข่าวเพื่อกระจายเสียงเผยแพร่ข่าวสารและความบันเทิงในหมู่บ้านเป็นจำนวนมาก และหน่วยงานรัฐในขณะนั้นก็ให้ความสำคัญและสนับสนุนหอกระจายข่าวในด้านต่างๆ เช่น การให้ความรู้ด้านการเกษตร สุขภาพอนามัย การพัฒนาอาชีพที่เหมาะสมกับบริบทแต่ละพื้นที่ (ประไพพรรณ ธงอิงเนตร, 2533)จากการที่หมู่บ้านแทบทุกแห่งในเขตพื้นที่ชนบทมีการถ่ายทอดข่าวสารผ่านหอกระจายข่าวสารเป็นประจำ (เกศินี จุฑาวิจิตร, 2542) ดังนั้นจึงไม่น่าแปลกใจที่ ประชาชนผู้สูงอายุในพื้นที่จึงมีความคุ้นชินกับการรับข่าวสารจากช่องทางเสียงตามสายมากกว่าการทราบข่าวจากวิทยุหรือโทรทัศน์(ดวงพรคำณูวัฒน์, 2545)ดังนั้น ช่องทางเสียงตามสายถือเป็นช่องทางสำคัญในการพัฒนาสังคมผู้สูงอายุในท้องถิ่นชนบท นอกจากนี้การลงพื้นที่สัมภาษณ์ผู้เชี่ยวชาญในเขตพื้นที่ยังได้ประเด็นที่น่าสนใจเพิ่มเติมดังนี้ สาเหตุสำคัญที่ทำให้ช่องทางเสียงตามสายเป็นช่องทางที่ผู้สูงอายุในเขตชนบทที่มีในปัจจุบันใช้ในการรับรู้เรื่องสิทธิสวัสดิการสังคมผู้สูงอายุมากที่สุด เนื่องจาก ไม่มีค่าใช้จ่ายในการรับฟังและเข้าถึงข้อมูล อีกทั้งยังใช้ภาษาท้องถิ่นทำให้ผู้สูงอายุในเขตชนบทเข้าใจง่ายขึ้น อีกทั้งการสื่อสารรูปแบบการฟังยังเป็นที่ยอมรับของผู้สูงอายุมากกว่าการอ่านเนื่องจากการศึกษาและการเสื่อมสภาพของอวัยวะทางการมองเห็น

ผลการวิจัยยังแสดงให้เห็นว่าเพิ่มเติมอีกว่า มากกว่าร้อยละ 90 ของผู้สูงอายุในเขตพื้นที่ชนบทปัจจุบันไม่เคยใช้เทคโนโลยีในการเข้าถึงข่าวสารและสวัสดิการด้านต่างๆของกระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ทั้ง 7 ด้านเลยสอดคล้องกับผลการวิจัยของสมาน ลอยฟ้า (2554) พบว่า แม้ผู้สูงอายุจะเริ่มปรับตัวให้เข้ากับเทคโนโลยีคอมพิวเตอร์แต่ก็ยังเป็นส่วนน้อย มีผู้สูงอายุอีกจำนวนมากยังไม่สนใจเทคโนโลยีคอมพิวเตอร์ ทั้งนี้เนื่องจากความยากในการใช้งานและผู้สูงอายุไม่มีประสบการณ์หรือมีประสบการณ์น้อยจากการลงพื้นที่สัมภาษณ์ผู้เชี่ยวชาญให้เหตุผลและข้อเสนอแนะในการส่งเสริมการใช้เทคโนโลยีกับผู้สูงอายุในเขตชนบท 3 ประเด็นโดยควรคำนึงถึงปัญหาที่เกิดขึ้นในกลุ่มผู้สูงอายุดังรูป 5.1 ดังนี้

- 1) ปัญหาด้านร่างกาย: เทคโนโลยีเองต้องดีไซ์มาเฉพาะคนกลุ่มผู้ใช้คือผู้สูงอายุเท่านั้น โดยคำนึงถึงความเสี่ยงสภาพของร่างกายและอวัยวะของผู้สูงอายุเป็นสำคัญ
- 2) ปัญหาด้านจิตใจ: ความง่ายในการเรียนรู้วิธีใช้งานระบบสารสนเทศถือเป็นอีกเรื่องที่สำคัญ เพราะผู้สูงอายุที่ใช้ความพยายามและความสามารถในการเรียนรู้เรื่องใหม่มีน้อยลง
- 3) ปัญหาด้านเศรษฐกิจ: เรื่องของ infrastructure ที่รัฐบาลจะต้องลงทุนเข้ามาในเขตพื้นที่ เช่น ระบบอินเทอร์เน็ต คอมพิวเตอร์ในครัวเรือน หรือโครงการคอมพิวเตอร์ราคาถูก

รูปที่ 5.1 ปัญหาที่พบได้ในกลุ่มผู้สูงอายุ (วิเชียร ชูติมาสกุล, 2556)

วัตถุประสงค์ข้อที่ 2 : เพื่อศึกษาความต้องการส่งเสริมการใช้ประโยชน์เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารเพื่อการจัดสวัสดิการสังคมของผู้สูงอายุในเขตชนบท

สวัสดิการสังคมด้านการศึกษา

เทคโนโลยีสารสนเทศมีความสำคัญต่อการจัดสวัสดิการสังคมด้านการศึกษาของผู้สูงอายุ เนื่องจากจะช่วยกระตุ้นความสามารถในการคิด การเรียนรู้ความจำ และชะลออาการภาวะสมองเสื่อม อีกทั้งยังเป็นการขยายโอกาสในการศึกษา และการใช้เวลาว่างให้เป็นประโยชน์ ช่วยให้ผู้สูงอายุมองเห็นถึงคุณค่าและประโยชน์ของตนเอง(สมาน ลอยฟ้า, 2554) ผลการทดสอบOne-way ANOVAแสดงให้เห็นว่า ผู้สูงอายุมีความต้องการใช้ E-Learningมากกว่าเทคโนโลยีอื่นในการเข้าถึงสิทธิสวัสดิการด้านการศึกษาของผู้สูงอายุในเขตชนบทจากการลงพื้นที่สัมภาษณ์ผู้เชี่ยวชาญให้เหตุผลว่า ผู้สูงอายุในชนบทบางส่วนก็มีความสนใจที่จะเรียนรู้เพิ่มเติม จากเสียงตอบรับจากการเข้ามาเรียนในโรงเรียนผู้สูงอายุ แต่เหตุผลหลักที่ผู้สูงอายุส่วนใหญ่ต้องการ E-learning จะมาจากข้อดีของE-learning เมื่อเทียบกับเทคโนโลยีอื่นๆ(Google Search, YouTube, Facebook,Line) นอกจากความยืดหยุ่นและความสะดวกที่ผู้เรียนสามารถ เข้าถึงเนื้อหาหลักสูตร ณ เวลาและสถานที่ใดก็ได้ ตามแต่ความสะดวกในสภาพการเรียนการสอนผ่านเว็บ ผู้เรียนจะมีเสรีภาพในการค้นคว้าและเรียนรู้สิ่งที่ตนสนใจ ซึ่งบางครั้งอาจเป็นสิ่งที่อยู่นอกเหนือความคาดหวังของผู้สอน ผู้เรียนสามารถตัดสินใจเรื่องจังหวะการเรียนและประเด็นสำคัญของเนื้อหาการเรียน จึงทำให้เส้นทางการเรียนแบบ E-Learning ของนักเรียนแต่ละคนมีความแตกต่างกันตามความต้องการของตน ถ้าผู้เรียนมีวินัยในตนเอง มีเป้าหมายและความเข้าใจเกี่ยวกับสภาพแวดล้อมของเว็บ จึงจะทำให้ผู้เรียนควบคุมการเรียนรู้ผ่านเว็บได้อย่างมีประสิทธิภาพ

สวัสดิการสังคมด้านสุขภาพอนามัย

เทคโนโลยีคอมพิวเตอร์และอินเทอร์เน็ตจะเอื้อประโยชน์ต่อผู้สูงอายุในการเป็นเครื่องมือเพื่อขุดเชยความเสื่อมสภาพของร่างกายและช่วยให้ผู้สูงอายุยังคงรักษารูปแบบการดำรงชีวิตที่เป็นอิสระ (Abbey &Hude, 2009; Eastman&Iyer, 2004)ผลการทดสอบOne-way ANOVAแสดงให้เห็นว่า ผู้สูงอายุในเขตชนบทมีความต้องการใช้ สายรัดข้อมือแจ้งเตือนสุขภาพมากกว่าเทคโนโลยีอื่น(Application ในมือถือ, Web Site, Google Search) ในการเข้าถึงสิทธิสวัสดิการด้านสุขภาพผู้เชี่ยวชาญเขตในพื้นที่ให้เหตุผลสนับสนุนดังนี้ ปัจจุบันผู้สูงอายุอาศัยอยู่อย่างลำพังโดยไม่มียุวกหลาน มีหลายรายเป็นผู้ป่วย ต้องมีคนดูแลตลอดเวลา การนำเทคโนโลยี IoT (Internet of Things) มาใช้จะสามารถช่วยให้ผู้สูงอายุสามารถดูแลตัวเองได้ดียิ่งขึ้นหรือลูกหลานก็สามารถติดตามความเคลื่อนไหวของผู้สูงอายุได้ตลอดเวลาในช่วงเวลาที่ต้องออกไปทำงาน โดยใช้อุปกรณ์ที่พกพาง่ายและกะทัดรัดเป็นเครื่องตรวจวัดร่างกายของผู้สูงอายุที่ชื่อว่า “สายรัดข้อมือวัดสุขภาพ” ในยามฉุกเฉินหากมีการใช้สายรัดข้อมือสุขภาพเพื่อตรวจจับความเคลื่อนไหว สัญญาณชีพก็จะทำให้ทางหน่วยงาน อบต. รพ.สต. อสม. เข้าให้การช่วยเหลือได้ทันที

สวัสดิการสังคมด้านที่อยู่อาศัย

ผลการทดสอบ One-way ANOVA แสดงให้เห็นว่า ผู้สูงอายุในเขตชนบทมีความต้องการใช้ Social map มากกว่าเทคโนโลยีอื่น (Web site, Facebook, และ Applicationในมือถือเรื่องที่อยู่อาศัย) ในการเข้าถึงสิทธิสวัสดิการด้านที่อยู่อาศัย เนื่องจาก Social Map เป็นการตอบโจทย์ 5 ประการ มีใคร อยู่ที่ไหน

เดือรื้อนเรื่องอะไร อยากได้อะไร และเคยได้อะไรบ้างเมื่อไรที่เป็น นอกจากนี้ คำว่า Map ยังบอกพิกัด พื้นที่สถานะที่อยู่ และก็ต้องมีด้านการให้ความช่วยเหลือด้วย

สวัสดิการรายได้และการมีงานทำ

ผลการทดสอบ One-way ANOVA แสดงให้เห็นว่า ผู้สูงอายุในเขตชนบทไม่มีความต้องการใช้เทคโนโลยีใดในการเข้าถึงเรื่องการมีรายได้และการมีงานทำ ผู้เชี่ยวชาญในพื้นที่ให้เหตุผลเนื่องจากผู้สูงอายุในชนบทส่วนใหญ่อยู่ตามลำพัง ไม่ได้ประกอบอาชีพ เพราะสุขภาพร่างกายไม่เอื้ออำนวย จึงไม่มีความจำเป็นต้องใช้เทคโนโลยีในการทำงานและรายได้ หรือถ้าประกอบอาชีพก็ประกอบอาชีพเกษตรกรรม ซึ่งไม่มีความจำเป็นต้องใช้เทคโนโลยีอยู่แล้ว ถ้าต้องใช้เทคโนโลยีในการให้ผู้สูงอายุมีงานทำและรายได้สำหรับผู้สูงอายุในชนบทควรเป็นเทคโนโลยีในการเพิ่มผลผลิตทางการเกษตรหรือการเรียนรู้เพื่อใช้ในการทำเกษตรกรรม ควรมีลักษณะและรูปแบบที่ใช้งานง่าย ไม่ซับซ้อน โดยมีผู้สอนและฝึกปฏิบัติ

สวัสดิการด้านนันทนาการ

ผลการทดสอบ One-way ANOVA แสดงให้เห็นว่าผู้สูงอายุ ต้องการใช้ช่องทาง YouTube มากกว่าช่องทางอื่นในการเข้าถึงสิทธิสวัสดิการด้านนันทนาการ การสัมภาษณ์ได้เหตุผลอธิบายดังนี้ YouTube เป็นช่องทางนันทนาการที่ใช้งานง่ายค้นหาสะดวกเพื่อให้เกิดการเข้าถึงที่มากขึ้น YouTube ควรออกแบบเฉพาะให้กลุ่มผู้สูงอายุ เช่น ต้องมีตัวหนังสือขนาดใหญ่ เสียงชัดเจน และไม่ซับซ้อนในการค้นหา และมีแหล่งที่มาของข้อมูลและผู้ดำเนินรายการที่มีความน่าเชื่อถือ มีองค์การรับรองได้

สวัสดิการความยุติธรรม

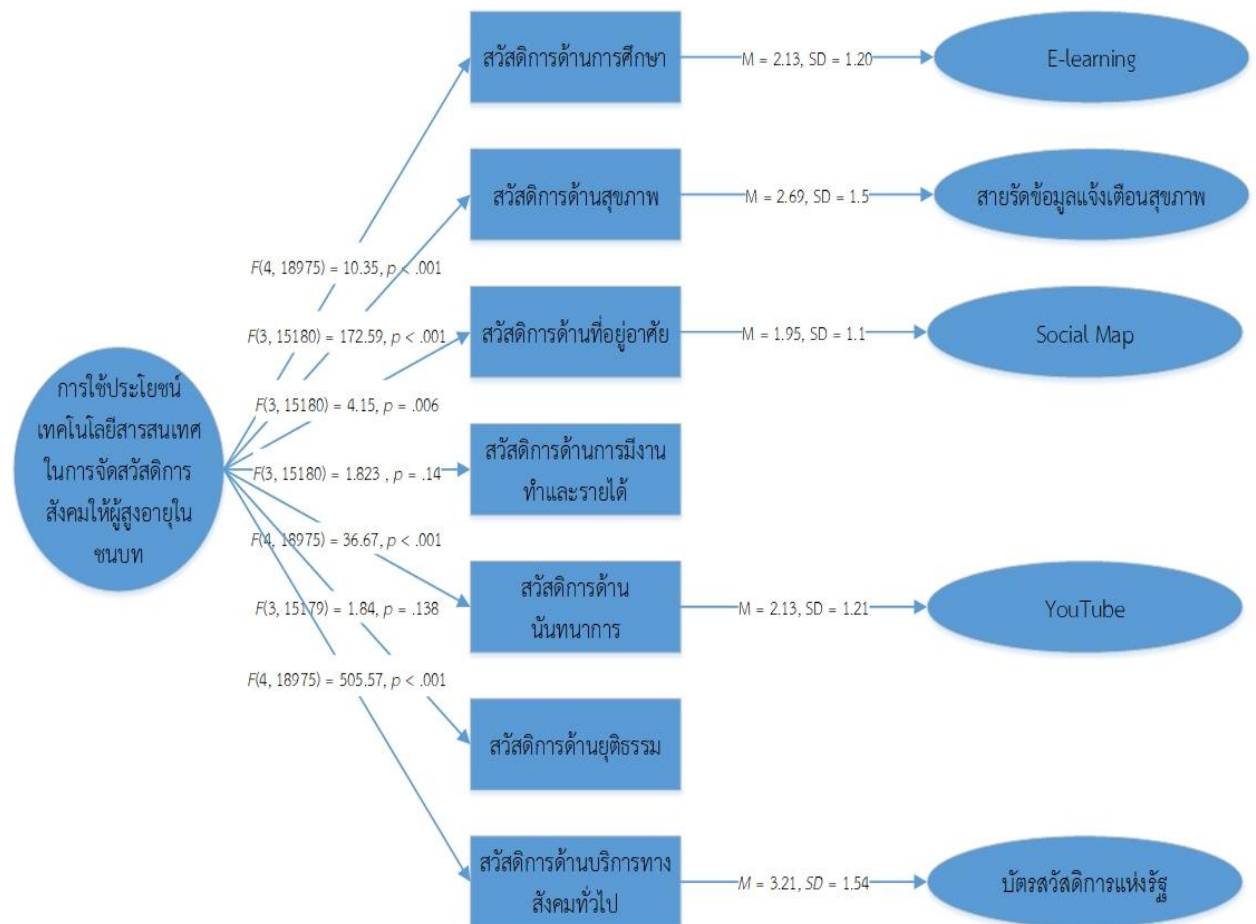
ผลการทดสอบ One-way ANOVA แสดงให้เห็นว่าผู้สูงอายุไม่มีความต้องการใช้เทคโนโลยีทั้ง 4 ช่องทาง (Website, Google search, Applicationในมือถือเรื่องกฎหมายและสิทธิ และFacebook) ในการเข้าถึงสิทธิสวัสดิการด้านยุติธรรมของผู้สูงอายุ เนื่องจากผู้สูงอายุในชนบทส่วนใหญ่มักมีปัญหาหาหรือกฎหมายกับครอบครัว ญาติพี่น้อง หรือ เพื่อนๆ มากกว่า เนื่องจากสมารถที่จะพูดคุยสอบถามได้อย่างละเอียด และเลือกบุคคลที่น่าเชื่อถือในการให้คำปรึกษาได้ด้วย จึงเห็นว่าผู้สูงอายุไม่มีความจำเป็นที่จะใช้เทคโนโลยีสารสนเทศทางด้านกฎหมาย

สิทธิสวัสดิการด้านการบริการทางสังคมทั่วไป

ผลการทดสอบ One-way ANOVA แสดงให้เห็นว่าความต้องการใช้บัตรสวัสดิการแห่งรัฐในการเข้าถึงสิทธิสวัสดิการด้านการบริการทางสังคมทั่วไปมีค่าสูงที่สุด เนื่องจากการสร้างแรงจูงใจในการใช้รูปแบบของเงิน 300 บาท ผู้สูงอายุในชนบทต้องการมีรายได้เพิ่มขึ้น เพื่อนำมาใช้จ่ายในครอบครัว

วัตถุประสงค์ข้อที่ 3: เพื่อจัดทำแบบจำลองการส่งเสริมการใช้ประโยชน์เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารเพื่อการจัดสวัสดิการสังคมให้กับผู้สูงอายุในเขตชนบท

จากการศึกษาพบว่าผู้สูงอายุในเขตชนบทมีความต้องการใช้เทคโนโลยีในการเข้าถึงสวัสดิการสังคมทั้ง 7 ด้านโดยการใช้ใช้งานแบบ Single Sign-On กล่าวคือ ระบบการยืนยันตัวตนบุคคล (Authentication) ที่ผู้ใช้งานลงชื่อเข้าใช้งานระบบ (Login) ครั้งเดียว แล้วสามารถเข้าใช้งานระบบหลายระบบได้ โดยไม่ต้องลงชื่อเข้าใช้งานซ้ำอีก

รูปที่ 5.2 แบบจำลองการส่งเสริมการใช้ประโยชน์เทคโนโลยีสารสนเทศเพื่อการจัดสวัสดิการสังคมให้กับผู้สูงอายุ

Module 1: สวัสดิการด้านการศึกษา

ควรเป็นระบบ E-learning ที่ออกแบบเฉพาะสำหรับผู้สูงอายุ มีเนื้อหาที่เฉพาะเจาะจงและผ่านการตรวจสอบจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เพื่อไม่ให้ผู้สูงอายุถูกล่อลวง ความเสื่อมสภาพทางดานร่างกายอาทิ การมองเห็นและการได้ยินและความสามารถทางสมอง(Billipp, 2001)เป็นส่วนสำคัญที่ต้องคำนึงในการออกแบบระบบ E-learning เฉพาะสำหรับผู้สูงอายุ

Module 2: สวัสดิการด้านสุขภาพ

ควรจะเป็นรูปแบบสายรัดข้อมือแจ้งเตือนสุขภาพ สามารถบอกอัตราการเต้นหัวใจ ชีพจร รวมทั้งอาจเพิ่ม function เตือนให้กินยาตามเวลาและอุปกรณ์ sensor แจ้งเตือนเวลาผู้สูงอายุเกิดเหตุฉุกเฉินหกล้ม เป็นต้น

Module 3: สวัสดิการด้านที่อยู่อาศัย

ผู้สูงอายุไม่อยากจะ Application ในมือถือที่ช่วยให้การอยู่อาศัยในบ้านสบายขึ้น หรือ Smart Home Application แต่ผู้สูงอายุมีความต้องการ Social map ที่สามารถตอบโจทย์ 5 ประการ มีใคร อยู่ที่ไหน

เตือนร้อนเรื่องอะไร อยากได้อะไร และเคยได้อะไรบ้างเมื่อไรที่เป็น นอกจากนี้ คำว่า Map บอกยังบอกพิกัดพื้นที่ สถานะที่อยู่ เพื่อช่วยเหลือได้ทันทีเวลาเกิดเหตุฉุกเฉิน

Module 4: สวัสดิการด้านนันทนาการ

อีกหนึ่ง module ที่ควรเพิ่มคือ Online Video Platform Application ลักษณะคล้าย YouTube เพื่อความนันทนาการของผู้สูงวัย ซึ่งจะช่วยลดความรู้สึกเหงา หดหู่ และอาการ ซึมเศร้าลง และเพิ่มความมั่นใจในตนเองมากขึ้น จะช่วยให้มีจิตใจกระปรี้กระเปร่าขึ้น โดยตัว Application ต้องมีตัวหนังสือขนาดใหญ่ เสียงชัดเจน และไม่ซับซ้อนในการค้นหา

Module 5: สวัสดิการด้านบริการทางสังคมทั่วไป

บัตรสวัสดิการแห่งรัฐในการเข้าถึงสิทธิสวัสดิการด้านบริการทางสังคมทั่วไป เป็นอีกหนึ่งตัวอย่างในการสร้างแรงจูงใจในการใช้ระบบ IT โดยใช้เงินเป็นตัวกระตุ้น

นอกจากนี้ปัจจัยภายนอกก็มีส่วนสำคัญเช่นกันในการส่งเสริมการใช้ประโยชน์เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารเพื่อการจัดสวัสดิการสังคมให้กับผู้สูงอายุในเขตชนบทมีปัจจัยที่เกี่ยวข้องที่ควรคำนึงหลายปัจจัย ดังนี้

ความเชื่อมั่นในความสามารถของตนเองในการใช้งานระบบ IT) การศึกษาพบว่า ผู้สูงอายุประมาณร้อยละ 40.0 ไม่มีความเชื่อมั่นในความสามารถของตนเองในการใช้อินเทอร์เน็ต และยังพบว่าผู้สูงอายุที่มีอายุมากกว่าจะมีความสงสัยเกี่ยวกับความสามารถของ ตนเองน้อยกว่าผู้สูงอายุที่มีอายุน้อยกว่า(Reisenwitz, et al. 2007)การส่งเสริมสนับสนุนจากญาติ การกระตุ้น การให้กำลังใจ และการสนับสนุนของสมาชิกในครอบครัว ลูกหลาน หรือเพื่อน ๆ มีส่วนส่งเสริมการใช้ระบบ IT ของผู้สูงอายุ

สภาพเศรษฐกิจและการมีรายได้ที่จำกัด ค่าใช้จ่ายถือว่าแพงจ่ายขัดขวางการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศสำหรับผู้สูงอายุในประเทศไทย ซึ่งผู้สูงอายุในชนบทส่วนมากมองว่าการมีอุปกรณ์คอมพิวเตอร์และการเข้าถึงอินเทอร์เน็ต เป็นสิ่งฟุ่มเฟือยหรือบางส่วนอาจไม่มีเงินเพียงพอในการซื้อคอมพิวเตอร์เป็นของตนเอง อย่างไรก็ตามรัฐควรเพิ่มการเข้าถึงคอมพิวเตอร์ที่เป็นสาธารณะในเขตชนบทให้มากขึ้น

อุปกรณ์คอมพิวเตอร์ และซอฟต์แวร์ ผู้ผลิต ไม่ได้ออกแบบอุปกรณ์และซอฟต์แวร์ให้เหมาะสมกับผู้ใช้ที่เป็นผู้สูงอายุ อาทิ ปุ่มกดต่าง ๆ จะมีขนาดที่เล็กมาก ซึ่งยากสำหรับผู้สูงอายุในการมองเห็นและการใช้งาน นอกจากนี้ยังรวมถึงการออกแบบ Software ด้วยที่ผู้ออกแบบส่วนใหญ่ไม่ได้ออกแบบโดยเฉพาะสำหรับผู้สูงอายุ ไม่มีการคำนึงถึงระดับความรู้พื้นฐาน ปัญหาตามสายตา ความจำ และ ปัญหาการเคลื่อนไหว เป็นต้น

บทที่ 6

บทสรุป และข้อเสนอแนะ

สรุป

โครงการวิจัย “แบบจำลองการส่งเสริมการใช้ประโยชน์เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารเพื่อการจัดสวัสดิการสังคมให้กับผู้สูงอายุ” มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาช่องทางความต้องการในการส่งเสริมการใช้ประโยชน์เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารของผู้สูงอายุในเขตชนบทที่มีในปัจจุบัน และจัดทำแบบจำลองการส่งเสริมการใช้ประโยชน์เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารของผู้สูงอายุในเขตชนบท

การวิจัยครั้งนี้เป็นการประยุกต์ใช้การวิจัยในรูปแบบของการวิจัยแบบผสมผสานวิธี โดยคัดเลือกพื้นที่ในเขตชนบท ได้แก่ พื้นที่นอกเขตเทศบาลตำบล นอกเขตเทศบาลเมือง และนอกเขตเทศบาลนคร จำนวน 1 พื้นที่ ในแต่ละเขตสำนักงานส่งเสริมและสนับสนุนวิชาการ 1 – 12 (สำนักงานส่งเสริมและสนับสนุนวิชาการ 3 จำนวน 2 พื้นที่) รวมเป็น 13 พื้นที่เพื่อทำการเก็บข้อมูลเชิงปริมาณโดยใช้แบบสอบถามในพื้นที่ 13 ตำบล เป็นจำนวน 3,796 คน ประมวลผลโดยโปรแกรมสำเร็จรูป ใช้สถิติเชิงปริมาณในการวิเคราะห์ข้อมูล ส่วนการเก็บข้อมูลเชิงคุณภาพเป็นการสนทนากลุ่ม (Focus Group) โดยเลือกตัวแทนในพื้นที่ 12 พื้นที่ รวมประชากรทั้งสิ้น 390 คนเพื่อนำมาวิเคราะห์ข้อมูลในการศึกษาเชิงคุณภาพ และการสัมภาษณ์เชิงลึกจากผู้เชี่ยวชาญที่เกี่ยวข้องกับการส่งเสริมเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร และการจัดสวัสดิการผู้สูงอายุ จำนวน 12 คน โดยสามารถสรุปผลการศึกษาดังนี้

1. ข้อมูลพื้นฐานของผู้สูงอายุ ผู้สูงอายุส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง ร้อยละ 57.6 สถานภาพของผู้สูงอายุส่วนใหญ่เป็นผู้สมรส ร้อยละ 63.3 ผู้สูงอายุส่วนใหญ่นับถือศาสนาพุทธ ร้อยละ 93.1 ผู้สูงอายุส่วนใหญ่จบการศึกษาระดับประถม 4 หรือประถม 6 ร้อยละ 75.4 ผู้สูงอายุส่วนใหญ่ อายุ 60 – 69 ปี คิดเป็นร้อยละ 54.7 ผู้สูงอายุส่วนใหญ่ไม่ได้ประกอบอาชีพ คิดเป็นร้อยละ 48.9 ผู้สูงอายุส่วนใหญ่มียารได้ คิดเป็นร้อยละ 60.6 สวัสดิการที่ผู้สูงอายุส่วนใหญ่ได้รับคือ หลักประกันสุขภาพถ้วนหน้า (บัตรทอง) คิดเป็นร้อยละ 86.9

2. ข้อมูลช่องทางและความต้องการส่งเสริมการใช้ประโยชน์เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารเพื่อการจัดสวัสดิการผู้สูงอายุ

2.1 ช่องทางการรับรู้เรื่องสิทธิสวัสดิการสังคมผู้สูงอายุของผู้สูงอายุผลการวิจัยพบว่า ช่องทางเสียงตามสายเป็นช่องทางที่ผู้สูงอายุ ใช้ในการรับรู้เรื่องสิทธิสวัสดิการสังคมผู้สูงอายุมากที่สุด (56.2 %) จากการสัมภาษณ์ผู้เชี่ยวชาญเขตในพื้นที่ ให้เหตุผลดังนี้

ผู้เชี่ยวชาญเขตพื้นที่ สทว.1 ให้เหตุผลว่า เสียงตามสายเป็นเครื่องมือที่ท้องถิ่นใช้ในการสื่อสารกับคนในท้องถิ่นชุมชน ที่สำคัญคนส่วนใหญ่ขณะนี้เป็นผู้สูงอายุเพราะว่าสูงอายุที่อยู่ติดชุมชนไปไหนไม่ได้ ผู้สูงอายุอ่านน้อยกว่าฟังเพราะ หูตาก็ไม่ค่อยดีแล้วจะให้อ่านอะไรมากก็ได้ ถ้าให้อ่านอะไรที่เป็นตัวน้อยๆ ตัวเล็กๆ ก็อ่านยาก

ผู้เชี่ยวชาญเขตพื้นที่ สสว.5 ให้เหตุผลว่า ด้วยวิธีการดำเนินชีวิตของผู้สูงอายุส่วนใหญ่ในชนบทต้องอาศัยอยู่ตามลำพัง จึงไม่ค่อยได้ออกไปนอกบ้านบ่อยนัก รวมถึงเสียงตามสายยังเป็นแหล่งประชาสัมพันธ์ข่าวสารของผู้นำชุมชนในกิจกรรมต่างๆ และที่สำคัญไม่มีค่าใช้จ่ายในการรับฟัง

ผู้เชี่ยวชาญเขตพื้นที่ สสว.7 กล่าวว่า เนื่องจากสภาพการดำรงชีพของคนชนบทตามหมู่บ้าน โดยเฉพาะผู้สูงอายุ จะอยู่ติดบ้าน ชีวิตประจำวันส่วนใหญ่จะอยู่ที่บ้าน จึงอาศัยรับข้อมูลข่าวสารจากเสียงตามสาย อีกทั้งการใช้ภาษาถิ่นทำให้เข้าใจง่ายขึ้น และสายตาที่ไม่ดี เสียงตามสายเป็นช่องทางที่เข้าถึงกับผู้สูงอายุมาก

ผู้เชี่ยวชาญเขตพื้นที่ สสว.8 ให้ความเห็นว่า การติดต่อสื่อสารผ่านทางเสียงตามสายหมาะกระจายข่าวทำได้ทั่วถึง ผู้สูงอายุที่อยู่บ้าน หรืออยู่ในไร่นาก็จะได้รับสารได้ทันที จึงทำให้ผู้สูงอายุในพื้นที่เข้าถึงสื่อประชาสัมพันธ์ต่างๆ ผ่านเสียงตามสายได้เป็นจำนวนมากและคุ้นเคยมากที่สุด

2.2 ช่องทางเทคโนโลยีที่ผู้สูงอายุใช้ในการเข้าถึงสิทธิสวัสดิการสังคมทั้ง 7 ด้านผลการวิจัยแสดงให้เห็นว่า มากกว่าร้อยละ 90 ของผู้สูงอายุไม่เคยใช้เทคโนโลยีในการเข้าถึงสวัสดิการด้านต่างๆ ผู้เชี่ยวชาญในเขตพื้นที่ให้เหตุผลดังนี้

ผู้เชี่ยวชาญเขตพื้นที่ สสว.2 ให้ความเห็นว่า อายุเฉลี่ยของผู้สูงอายุมากกว่าความเจริญทางด้านเทคโนโลยี เมื่อเทียบกับห้วงเวลา โทรศัพท์ก็จะมีแค่โทรเข้าโทรออก หรือไม่ก็ยักเองไม่ได้เลยการที่ไม่เคยใช้ เพราะ 1) เขาไม่คุ้นเคย และเศรษฐกิจฐานะก็ไม่ได้ เรื่องของความรู้ก็ไม่มีที่จะสามารถเข้าไปถึงตรงนั้นได้ 2) เรามีเทคโนโลยีเรื่องสวัสดิการมากน้อยแค่ไหน ไม่ค่อยมี อย่างตอนนี้เรามีโกลด์ แอปพลิเคชัน (Gold Application) เพิ่งมีไม่กี่วัน ใช้ได้ 100% ในห้องทดลอง ในต่างจังหวัดยังไม่มีการโกลด์ที่จะรองรับเลย เพราะฉะนั้นก็มีอยู่ 2-3 อย่าง คือ โอกาส ความรู้ และช่องทางที่จะเข้าถึงสวัสดิการโดยเทคโนโลยีมีอะไรบ้างของเราก็มี 1300 และตอนนี้ก็มี App ของ สสส. อยู่หลาย App ที่ให้ความช่วยเหลือได้

ผู้เชี่ยวชาญเขตพื้นที่ สสว.3 ให้ความเห็นว่า ผู้สูงอายุในชนบทส่วนใหญ่ไม่สนใจเทคโนโลยี และเห็นว่าไม่มีความจำเป็นต้องใช้ เพราะมันยุ่งยากสำหรับตัวผู้สูงอายุเอง และผู้สูงอายุจะมีความสนใจกับสวัสดิการขั้นพื้นฐานเท่านั้น เช่น เบี้ยยังชีพ กับ 30 บาทรักษาฟรี

ผู้เชี่ยวชาญเขตพื้นที่ สสว.7 กล่าวว่า ประเด็นหลักๆคือเรื่องสุขภาพ เรื่องสายตามาที่บอกไว้ ทำให้การรับรู้การเข้าใจเป็นไปได้ยากกว่าวัยอื่นๆ และมองเป็นเรื่องไกลตัว แต่ลูกหลานบางครั้งก็ซื้อสมาร์ตโฟนให้นะ แต่ท่านก็ไม่ได้ใช้มากนัก อาจจะด้วยค่าใช้จ่ายทางด้านโปรแกรมอินเทอร์เน็ต ด้วยการที่อินเทอร์เน็ตไม่แพร่หลายอาจทำให้การเข้าถึงเทคโนโลยียากขึ้น ซึ่งหากอยากส่งเสริมให้มีการใช้อย่างแพร่หลายในหมู่ผู้สูงอายุ อาจจะต้องพัฒนาอุปกรณ์ที่ง่ายขึ้น ถูกลง รัฐควรสนับสนุนและทำการศึกษาให้มากขึ้น “อินเทอร์เน็ตต้องเติมเงิน มีค่าใช้จ่าย จึงมองเป็นเรื่องสิ้นเปลือง”

ผู้เชี่ยวชาญเขตพื้นที่ สสว.8 ให้ความเห็นว่า สำหรับผู้สูงอายุแล้ว เรื่องของเทคโนโลยีและไอทีต่างๆ อาจเป็นเรื่องที่ยากแก่การเข้าใจ มีความกลัวๆ กลัวๆ ในการใช้ไอที ข้อจำกัดด้านความรู้ของผู้สูงอายุที่อาจจะมีความช้าในการคิดตัดสินใจ ซึ่งมองว่าเป็นสาเหตุหนึ่งในการเข้าถึงไอที ผู้สูงอายุ

บางรายก็มองว่าไอที โทรศัพท์มือถือ แอปพลิเคชัน เป็นเรื่องที่ไกลตัวและไม่ใช่ว่าสิ่งที่ตนเองต้องการเรียนรู้หรือใช้งาน และเกิดเป็นค่าใช้จ่ายหากต้องการใช้ไอที

ผู้เชี่ยวชาญเขตพื้นที่ สสว.9 มองว่าสำหรับผู้สูงอายุแล้ว เรื่องของเทคโนโลยีและไอทีต่างๆ อาจเป็นเรื่องที่ยากแก่การเข้าใจ เพราะผู้สูงอายุในชุมชนส่วนมากไม่รู้เรื่องเกี่ยวกับเทคโนโลยี เทคโนโลยีอาจจะไม่มีประโยชน์เพราะใช้ไม่เป็น ไม่อยากจะใช้เพราะคิดว่าเทคโนโลยีไม่มีประโยชน์ ประกอบกับผู้สูงอายุหัดทำอะไรไม่ค่อยดี มีค่าใช้จ่ายสูง ยุ่งยาก ถึงแม้ว่าทางรัฐบาลก็มีโครงการอินเทอร์เน็ตประชามติ แต่ส่วนมากผู้สูงอายุก็ไม่ค่อยเข้าไปใช้ประโยชน์

2.3 การเปรียบเทียบความต้องการใช้เทคโนโลยีในการเข้าถึงสิทธิสวัสดิการสังคมทั้ง 7 ด้าน มีรายละเอียดดังนี้

1) ด้านการศึกษา พบว่า ผู้สูงอายุมีความต้องการใช้ E – Learning มากกว่าเทคโนโลยีอื่น (Google Search, YouTube, Facebook และ Line) ในการเข้าถึงสิทธิสวัสดิการด้านการศึกษา โดยผู้เชี่ยวชาญในพื้นที่ให้เหตุผลดังนี้

ผู้เชี่ยวชาญเขตพื้นที่ สสว.5 มองว่า ผู้สูงอายุในชนบทบางส่วนก็มีความสนใจที่จะเรียนรู้เพิ่มเติม อาทิเช่น เสี่ยงตอบรับจากการเข้ามาเรียนในโรงเรียนผู้สูงอายุ

ผู้เชี่ยวชาญเขตพื้นที่ สสว.8 กล่าวว่า ตำบลราชสถิตย์ มีผู้สูงอายุบางส่วนที่เป็นข้าราชการเกษียณอายุ ยังมีความต้องการที่จะเรียนรู้เพื่อที่จะได้ใช้ประโยชน์จากเทคโนโลยีใหม่ๆ ให้มาเติมเต็มวิถีชีวิตที่ขาดหายไป และเสริมสร้างความสุขทางใจ ความบันเทิงทำให้สภาวะทางอารมณ์ของผู้สูงอายุอยู่ในระดับที่ดี เพราะทางโรงเรียนผู้สูงอายุเน้นการเรียนรู้ ด้านอารมณ์ สังคม วัฒนธรรม และกฎหมาย สิทธิต่างๆ เป็นสำคัญ

ผู้เชี่ยวชาญเขตพื้นที่ สสว.9 ให้ประเด็นว่าส่วนมากผู้สูงอายุจะเข้าใช้งานทางเทคโนโลยีไม่เป็น จะให้เข้าไปค้นหาใน Google search คงไม่ได้เพราะมันยุ่งยากมากกับผู้สูงอายุ E-learning ที่ผู้สูงอายุต้องการน่าจะเป็นแผ่นซีดี สื่อที่สามารถมองเห็นภาพได้ ฟังเข้าใจ จะเน้นในเรื่อง การดูแลสุขภาพ

ผู้เชี่ยวชาญเขตพื้นที่ สสว.11 ให้ความเห็นว่าควรมีการให้ความรู้โดยการจัดเรียน ไม่ว่าจะป็นในโรงเรียนผู้สูงอายุว่าจะใช้อย่างไร ความเห็นน่าจะมาใช้ร่วมกันผ่านอินเทอร์เน็ตก่อน คือมาเรียนรู้ร่วมกัน แล้วค่อยส่งเสริมให้สามารถไปใช้ที่บ้านได้ เพราะอย่างน้อยๆ เป็นการส่งเสริมให้มีกิจกรรมร่วมกัน

ผลการทำ focus group สะท้อนประเด็นที่จะส่งเสริมให้ผู้สูงอายุใช้ E-learning มากขึ้น ดังนี้ E- Learning ควรออกแบบสำหรับผู้สูงอายุตัวผู้สูงอายุจริงๆ คือ ดีไซน์จากความสัมพันธ์สภาพของร่างกาย เช่น ตา หูซึ่งจะใช้แพลตฟอร์มเดียวกับแพลตฟอร์มคนปกติทั่วไปไม่ได้เป็นต้องดูการใช้เทคโนโลยีของผู้สูงอายุ หูตาก็ไม่ค่อยดี ไม่ได้ยิน เพราะฉะนั้น มันต้องสกัดกั้นตัวหนังสือ หรือสื่อที่มีความชัดเจน และอาจจะมีย่อยรูปแบบการใช้งานก็อาจจะป็นบทเรียนสำเร็จรูปที่ต่อเนื่องกันไปเลย กับให้กดเรียน มันไม่อัตโนมัติ ต้องให้เลื่อน แต่ผู้สูงอายุบางทีมันไม่ค่อยจับไม่ได้ รูปแบบการใช้งานต้องให้กะทัดรัด และกระชับ ผมไม่ค่อยเห็นด้วยกับการเอาการ์ตูนไปสอนผู้สูงอายุ เจออาจารย์มาหลายๆ ท่านพูดว่าของจริงก็มีตั้งเยอะ ทำไมเอาการ์ตูนมาสอนเขา การ์ตูนสอนเด็กได้ แต่ผู้สูงอายุไม่ได้เลย มันป็น e-book ก็ได้ แต่ก็ต้องดูตัวหนังสือ หรือให้มีเสียง

ควบคู่กันไปด้วย เรียกว่าเป็นตำราที่มีเสียงด้วยมองอีกว่าการเรียนรู้ของผู้สูงอายุควรมีลักษณะการเรียนรู้ที่เข้าใจง่ายหรือเกี่ยวกับการดำเนินชีวิตประจำวันหรือการพักผ่อน ในรูปแบบของการเรียนรู้ควบคู่ไปกับการปฏิบัติด้วย เช่น เรียนรู้เรื่องการใช้คอมพิวเตอร์หรือสมาร์ทโฟน เพื่อความบันเทิง เป็นต้น

2) ด้านสุขภาพ พบว่า ผู้สูงอายุมีความต้องการใช้สายรัดข้อมือแฉ่งเตือนสุขภาพมากกว่าเทคโนโลยีอื่น (Application ในมือถือ, Web Site และGoogle Search) ในการเข้าถึงสิทธิสวัสดิการด้านสุขภาพ โดยผู้เชี่ยวชาญในพื้นที่ให้เหตุผลดังนี้

ผู้เชี่ยวชาญเขตพื้นที่ สสว.5 ให้เหตุผลเนื่องจากผู้สูงอายุส่วนมากไม่ว่าจะในชนบทหรือในเมืองจะให้ความสำคัญกับสุขภาพมาเป็นอันดับแรกเสมอ อีกทั้งผู้สูงอายุอาจมีความพิการร่วมด้วย จึงเห็นว่าสายรัดข้อมือแฉ่งเตือนสุขภาพจะมีความเหมาะสมสำหรับผู้สูงอายุที่อาศัยอยู่ตามลำพังมากที่สุด มองว่าสายรัดข้อมือควรมีลักษณะที่สามารถแฉ่งให้กับหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง/ญาติ/ลูกหลาน ได้ทราบเมื่อเกิดเหตุฉุกเฉินขึ้นกับผู้สูงอายุ และสามารถพูดคุยผ่านสายรัดข้อมือแฉ่งเตือนสุขภาพได้จะดีมากเลย เพราะจะทำให้ผู้สูงอายุอาจช่วยเหลือตัวเองเบื้องต้นก่อนที่จะมีคนไปช่วยเหลือได้

ผู้เชี่ยวชาญเขตพื้นที่ สสว.9 กล่าวว่าเนื่องจากผู้สูงอายุเห็นว่าสายรัดข้อมือสำคัญมากมีประโยชน์ สามารถช่วยให้ผู้สูงอายุสามารถดูแลตัวเองได้ดียิ่งขึ้นหรือลูกหลานก็สามารถติดตามความเคลื่อนไหวของผู้สูงอายุได้ตลอดเวลาในช่วงเวลาที่ต้องออกไปทำงาน โดยใช้อุปกรณ์ที่พกพาง่ายและกะทัดรัดเป็นเครื่องตรวจวัดร่างกายของผู้สูงอายุที่ชื่อว่า “สายรัดข้อมือวัดสุขภาพ” ในยามฉุกเฉินหากมีการใช้สายรัดข้อมือสุขภาพเพื่อตรวจจับความเคลื่อนไหว สัญญาณชีพก็จะทำให้ทางหน่วยงาน อบต. รพ.สต. อสม. เข้าให้การช่วยเหลือได้ทันที

ผู้เชี่ยวชาญเขตพื้นที่ สสว.10 มองว่า ผู้สูงอายุมีความเคยชินเหมือนในสนามกีฬา จึงไม่แปลกที่สายรัดข้อมือแฉ่งเตือนสุขภาพจึงเป็นที่ต้องการ หน้าจอใหญ่ เห็นชัดเจน เสียงดังฟังชัด น้ำหนักเบา สามารถกันน้ำได้ มีโทนสีเรียบง่าย สบายตาผู้สูงอายุไม่ชอบสีฉูดฉาด ชอบสีพื้นๆ

ผู้เชี่ยวชาญเขตพื้นที่ สสว.12 กล่าวว่าถ้าถามสายรัดข้อมือมีความจำเป็นมั้ย มันก็จำเป็น แต่ว่าคนบ้านเรานั้นเป็นคนชนบทไม่ใช่คนเมืองลูกหลานถึงกับทอดทิ้ง เรายังมีลูกหลานดูแลอยู่ ถ้าสายรัดข้อมืออันหลายบาทจะให้เอาดั่งค์ไหนไปซื้อ เราต้องเรียนก่อนถึงจะรู้วิธีการใช้ ไม่ต้องมีสายรัดข้อมือก็ได้ มีสายรัดข้อมือติดตัวทุกคนต่อไปทุกคนก็ใช้สมาร์ทโฟนเยอะ ถ้าด้านสุขภาพก็ก็จะเป็นโรงพยาบาลคุยกับเครือข่าย อสม. ทีมงาน อสม.ก็จะไลน์มาหาบ้าน้อย ตอนนี้เป็นที่ปรึกษา โรงพยาบาลนาทวี

ผลการทำ focus group สะท้อนประเด็นที่เพิ่มเติมดังนี้ ปัจจุบันผู้สูงอายุอาศัยอยู่อย่างลำพังโดยไม่มีลูกหลานอยู่ด้วยมีจำนวนมากขึ้น มีหลายรายเป็นผู้ป่วย ต้องมีคนดูแลตลอดเวลา อันเกิดจากพฤติกรรมของสังคมเมืองที่เปลี่ยนไป การนำเทคโนโลยี IoT (Internet of Things) มาใช้จะสามารถช่วยให้ผู้สูงอายุสามารถดูแลตัวเองได้ดียิ่งขึ้นหรือลูกหลานก็สามารถติดตามความเคลื่อนไหวของผู้สูงอายุได้ตลอดเวลาในช่วงเวลาที่ต้องออกไปทำงาน โดยใช้อุปกรณ์ที่พกพาง่ายและกะทัดรัดเป็นเครื่องตรวจวัดร่างกายของผู้สูงอายุที่ชื่อว่า “สายรัดข้อมือวัดสุขภาพ” ในยามฉุกเฉินหากมีการใช้สายรัดข้อมือสุขภาพเพื่อตรวจจับความเคลื่อนไหว สัญญาณชีพก็จะทำให้ทางหน่วยงาน อบต. รพ.สต. อสม. เข้าให้การช่วยเหลือได้ทันที ผู้ที่ออกแบบควรวิเคราะห์ ออกแบบให้ดูสวยงาม ใส่ไปไหนไม่อาย มีฟังก์ชัน GPS การวัดชีพจร มีสมาร์ทโฟนหนึ่งเครื่องที่สามารถรับข้อมูลได้ ก็ยังไม่เข้าใจว่าจะออกแบบอย่างไร แต่ก็ต้องมีการเชื่อมโยงกับสมาร์ทโฟนด้วย ยังมอง

ภาพไม่ออก แต่ก็คิดว่าก็คงจะเหมือนกับสมาร์ทวอตซ์ที่ใช้อยู่ สำหรับคนที่ซื้อได้ก็โอเค แต่สำหรับคนที่ซื้อไม่ได้ รัฐบาลควรที่จะดูแลตรงนี้ ควรอยู่ในระบบสาธารณสุข ควรประเมินว่าใครควรจะได้รับความช่วยเหลือ

3) ด้านที่อยู่อาศัย พบว่า ผู้สูงอายุมีความต้องการใช้ Social Map เข้าถึงสิทธิสวัสดิการด้านที่อยู่อาศัยมากกว่าเทคโนโลยีอื่น (Web Site, Facebook, และ Application) โดยผู้เชี่ยวชาญในพื้นที่ให้เหตุผลดังนี้

ผู้เชี่ยวชาญสสว.6 มองว่า การจัดเก็บข้อมูล Social Map จากหน่วยงานภาครัฐ เป็นช่องทางที่ผู้สูงอายุเข้าถึงง่ายที่สุด รวมทั้งยังสะดวกและรวดเร็ว และจะทำให้การช่วยเหลือผู้สูงอายุเพื่อให้เข้าถึงสวัสดิการมากขึ้น

ผู้เชี่ยวชาญสสว.7 ให้ประเด็น ผู้สูงอายุให้ความต้องการ Social Map คือเขามองว่าการที่เราจะทำแบบนี้เพราะจะทำให้มันเข้าไปตรงจุดตรงประเด็นและการช่วยเหลือตรงนั้นมันก็จะเป็นการช่วยเหลือที่ได้มากกว่า

ผู้เชี่ยวชาญสสว.9 กล่าวว่า Social Map ผู้สูงอายุต้องมีมาตรฐานที่เข้มข้นต้องตั้งเป้าไว้เลยว่าผู้สูงอายุต้องมีที่อยู่ที่มีมั่นคง รัฐมอบหมายให้หน่วยงานให้รับผิดชอบ มีเกณฑ์ที่จะได้สิทธิให้ชัดเจน ทำอย่างจริงจังตั้งเป้าชัดเจนสะดวกกับการช่วยเหลือของภาครัฐเป็นการสำรวจข้อมูลที่เห็นได้จริง ควรจะมีเรื่องของการทำยังไงให้ผู้สูงอายุค้นหาเข้าไปดูข้อมูลและเพิ่มเติมข้อมูลเข้าไปในระบบเองได้ เพื่อจะได้มีข้อมูลที่ไม่ตกหล่น จะได้ไม่เสียสิทธิ

ผลจากการทำ focus group ให้ข้อสรุปประเด็นดังนี้ Social Map เป็นการตอบโจทย์ 5 ประการ มีใคร อยู่ที่ไหน เตือนเรื่องอะไร อยากได้อะไร และเคยได้อะไรบ้างเมื่อไรที่เป็น Map มันต้องมีความเชื่อมโยง เพื่อน หรือกลุ่มเป้าหมายต่างๆ ว่ามันเป็นกลุ่มเป้าหมายประเภทไหน อยู่ตรงไหน คำว่า Map บอกพิกัด พื้นที่ สถานะที่อยู่ และก็ต้องมีด้านการให้ความช่วยเหลือด้วย ว่าในหมู่บ้านนี้ที่เขายู่ เขานอนติดเตียงอยู่ตรงไหน ในละแวกนี้เขามีอาสาสมัครอยู่ตรงไหน หรือแหล่งความช่วยเหลือบ้านกำนัน ผู้ใหญ่บ้าน แพทย์ตำบลอยู่ตรงไหน เมื่อมีเหตุฉุกเฉินขึ้นมาใครจะมาช่วยเหลือเขา วิธีการใช้งานก็อาจจะมี 2 วิธี คือ **ริสแบนด์** หรือการประกาศแจ้ง เช่น หากน้ำท่วมก็ประกาศแจ้ง ผู้สูงอายุมาเขาจะรู้ว่าคนนี้ใครจะมายก มันต้องมีการบริหารแผน Social Map มีแหล่งของกลุ่มเป้าหมาย มีแหล่งทรัพยากร และแผนการดูแลและให้ความช่วยเหลือในแต่ละระดับ และมีผู้บริหารแผน เพื่อที่เราจะติดตามได้ว่าผู้สูงอายุได้รับการดูแลอะไรไหม เพราะมีทั้งคนและทรัพยากรที่จะเข้าไปใช้ และก็มีการระดมทรัพยากรได้

4) ด้านการทำงานและรายได้ พบว่า ผู้สูงอายุในเขตพื้นที่ชนบท มีความต้องการใช้เทคโนโลยีในการเข้าถึงสิทธิสวัสดิการด้านการมีงานทำและรายได้ของผู้สูงอายุ ไม่แตกต่างกัน ทั้งนี้ผู้เชี่ยวชาญในพื้นที่ให้เหตุผลดังนี้

ผู้เชี่ยวชาญสสว.7 เป็นเรื่องสืบเนื่องคือ โดยทั่วไปผู้สูงอายุส่วนใหญ่ ยังไม่สนใจ ไม่เข้าใจ ไม่ค่อยได้ใช้ ช่องทางต่างๆตามที่บอกมาจึงไม่ได้ใช้ แค่นั้นเอง

ผู้เชี่ยวชาญสสว.9 สำหรับผู้สูงอายุในพื้นที่ของจังหวัดสุโขทัย คงยากที่ผู้สูงอายุจะเข้าถึงการมีงานทำและรายได้ ทางเทคโนโลยี คิดว่าคงจะยากมากในการที่ผู้สูงอายุจะเข้าไปใช้ เพราะส่วนมาผู้สูงอายุใช้เทคโนโลยีไม่เป็น

ผู้เชี่ยวชาญสว.10 ผู้สูงอายุไทยส่วนใหญ่จะไม่ทำงาน หากต้องการให้ทำงาน และมีรายได้ เทคโนโลยีต้องมีลักษณะแสดงให้เห็นว่าการทำงานนั้นๆได้เงินจริงๆ

ผู้เชี่ยวชาญสว.12 ก็เชื่อมโยงกับข้อ 2 คือ เขาอาจจะไม่มีความถนัดในการใช้งาน และเขาเห็นแล้วว่าไม่รู้จักเข้าไปทำงานที่ไหน อย่างไร

ผลจากการทำ focus group ให้ประเด็นที่น่าสนใจดังนี้ เนื่องจากผู้สูงอายุในชนบทส่วนใหญ่อยู่ตามลำพัง ไม่ได้ประกอบอาชีพ เพราะสุขภาพร่างกายไม่เอื้ออำนวย จึงไม่มีความจำเป็นต้องใช้เทคโนโลยีในการทำงานและรายได้ หรือถ้าประกอบอาชีพก็ประกอบอาชีพเกษตรกรรม ซึ่งไม่มีความจำเป็นต้องใช้เทคโนโลยีอยู่แล้ว ถ้าต้องใช้เทคโนโลยีในการให้ผู้สูงอายุมีงานทำและรายได้สำหรับผู้สูงอายุในชนบทควรเป็นเทคโนโลยีในการเพิ่มผลผลิตทางการเกษตรหรือการเรียนรู้เพื่อใช้ในการทำเกษตรกรรม ควรมีลักษณะและรูปแบบที่ใช้งานง่าย ไม่ซับซ้อน โดยมีผู้สอนและฝึกปฏิบัติ

5) ด้านนันทนาการ พบว่า ผู้สูงอายุมีความต้องการใช้ช่องทาง YouTube เข้าถึงสวัสดิจารด้านนันทนาการมากกว่าเทคโนโลยีอื่น (Line, Facebook, Instagram และ Web Site) โดยผู้เชี่ยวชาญในพื้นที่ให้เหตุผลดังนี้

ผู้เชี่ยวชาญสว.5 เนื่องจาก YouTube เป็นช่องทางที่ใช้งานง่าย ซึ่งมีทั้งภาพและเสียง อีกทั้งยังสามารถเชื่อมต่อกับโทรศัพท์เพื่อให้ผู้สูงอายุมองเห็นได้ชัดเจนขึ้น

ผู้เชี่ยวชาญสว.8 ถ้าเป็นกลุ่มที่เข้าถึง ก็เพราะว่าค้นหาสะดวก แต่ผมไม่รู้ว่าคุณสูงอายุมีอินเทอร์เน็ตที่สามารถใช้เทคโนโลยีได้ เพราะ YouTube มันสะดวก ง่าย อยากดูอะไรก็ได้ดูในนี้ เช่นอยากดูหนังตะลุงก็ได้ดู

ผู้เชี่ยวชาญสว.9 ผู้สูงอายุกับไอทีเป็นเรื่องที่ตรงข้ามกันบางรายกลัวที่จะต้องใช้อีที ผู้สูงอายุมองว่าการใช้อีทีเป็นเรื่องของคนรุ่นใหม่คนในยุคของเขาไม่มีความจำเป็นต้องใช้ ผู้สูงอายุที่ไม่มีอาชีพ ไม่มีรายได้ บางรายเป็นผู้ป่วยติดบ้าน ติดเตียง ความต้องการเข้าถึงสิทธิเป็นเรื่องที่จำเป็นสำหรับผู้สูงอายุ เนื่องจากช่องทาง YouTube สามารถมองเห็นภาพ ได้ฟัง และส่วนมากผู้สูงอายุที่ใช้เทคโนโลยีไม่เป็น แต่ก็บอกให้ลูกหลานช่วยกดเข้าไปดูให้ได้

ผู้เชี่ยวชาญสว.10 YouTube มีภาพและเสียงที่เคลื่อนไหวเหมือนเป็นการดูหนังทำให้สูงอายุชอบ อย่างไรก็ตามเนื้อหาใน YouTube มีความน่าเชื่อถือน้อยลงทุกวันต้องมีนักวิชาการตรวจสอบความถูกต้อง

การทำ focus group ให้ประเด็นสำคัญเพิ่มเติมดังนี้ YouTube ในปัจจุบันนี้ผู้สูงอายุสามารถใช้งานได้เช่นกัน แต่ควรมีลักษณะเฉพาะผู้สูงอายุ และต้องมีตัวหนังสือขนาดใหญ่ เสียงชัดเจน และไม่ซับซ้อนในการค้นหา มีภาพและเสียง มีฟังก์ชันที่ชัดเจน มีการอธิบาย หลักวิธีการ ต้องมีองค์กรรับรองรับ และมีแหล่งที่มาของข้อมูลและผู้ดำเนินรายการที่มีความน่าเชื่อถือ มีองค์กรรับรองได้

6) ด้านกระบวนการยุติธรรม พบว่า ความต้องการใช้เทคโนโลยีทั้ง 4 ช่อง (Web Site, Google Search, Application ในมือถือเรื่องกฎหมายและสิทธิ และ Facebook) ของผู้สูงอายุในเขตพื้นที่ชนบทในด้านการยุติธรรม ไม่มีความแตกต่างกัน โดยผู้เชี่ยวชาญในพื้นที่ให้เหตุผลดังนี้

ผู้เชี่ยวชาญสว.5 ให้เหตุผลว่า ผู้สูงอายุในชนบทส่วนใหญ่มักปรึกษาปัญหาหรือกฎหมายกับครอบครัว ญาติพี่น้อง หรือ เพื่อนๆ มากกว่า เนื่องจากสามารถที่จะพูดคุยสอบถามได้อย่าง

ละเอียด และเลือกบุคคลที่น่าเชื่อถือในการให้คำปรึกษาได้ด้วย จึงเห็นว่าผู้สูงอายุไม่มีจำเป็นที่จะใช้เทคโนโลยีสารสนเทศทางด้านกฎหมาย

ผู้เชี่ยวชาญสว.11 มองว่าที่ผ่านมาจะเป็นกรณีพิพาทระหว่างบุคคล ในบางประเด็นที่มีอยู่ในเทคโนโลยีไม่ตรงกับความต้องการของผู้สูงอายุ ในด้านตัวอักษร ข้อความ ยิ่งเป็นภาษาทางกฎหมายอีก การตีความก็จะยากขึ้นไปอีก ส่วนใหญ่จะใช้วิธีปรึกษา เพราะความน่าเชื่อถือของตัวบุคคลสามารถถามตอบได้ ในประเด็นที่ต้องการ

ผลการทำ focus group ให้ประเด็นที่น่าสนใจดังนี้เทคโนโลยีที่เหมาะสมสำหรับผู้สูงอายุด้านยุทธธรรมควรเป็น Application ในมือถือที่หน่วยงานด้านกฎหมายเป็นผู้ดำเนินการจัดทำ ใช้งานได้ง่าย สะดวก ไม่ซับซ้อน และมีตัวอักษรขนาดพอเหมาะ กับสายตาผู้สูงอายุสามารถมองเห็นได้ มีการถาม-ตอบในแอปพลิเคชันด้วย ก็แยกเป็น 2 ส่วน คือ 1) ผู้สูงอายุบางส่วนจะมีเรื่องของทรัพย์สินและมรดก ก็ต้องการมีความรู้เรื่องกฎหมายมรดก กฎหมายครอบครัว เพื่อให้การจัดการทรัพย์สินและมรดกของเขาเป็นไปด้วยความเรียบร้อย 2) ผู้สูงอายุเขามีเวลา เขาก็ไม่ได้เรียนกฎหมายมา พอถึงเวลาเขาก็อยากรู้ว่าเป็นอย่างไร โดยเฉพาะหากเกิดกรณีต่างๆ ขึ้นมา ผู้สูงอายุมักจะเอาเรื่องประสบการณ์ในครอบครัวไปคุยกัน ก็ไม่จบ เพราะมีองค์ความรู้ไม่ครบถ้วน

7) ด้านบริการทางสังคมทั่วไป พบว่า ผู้สูงอายุในเขตพื้นที่ชนบทมีความต้องการใช้ช่องทาง บัตรสวัสดิการแห่งรัฐ เข้าถึงสิทธิสวัสดิการด้านบริการทางสังคมทั่วไปมากกว่าเทคโนโลยีอื่น (Web Site, Facebook, อารยสถาปัตย์ และ Applicationในมือถือ) โดยผู้เชี่ยวชาญในพื้นที่ให้เหตุผลดังนี้

ผู้เชี่ยวชาญสว. 2 ให้เหตุผลเพราะบัตรสวัสดิการแห่งรัฐ มีเงินเดือนละ 300 บาทให้กับผู้สูงอายุ มีแรงจูงใจ และผู้สูงอายุคุ้นเคยกับการพกพาบัตร เขาไม่คุ้นเคยกับการดูผ่านสื่อ ผู้สูงอายุมองว่าเป็นเรื่องยุ่งยากใช้ไม่เป็น บางทีใช้โทรศัพท์ที่ไม่เป็นต้องให้ลูกหลานสอน มองว่าเป็นเรื่องยากการประชาสัมพันธ์ผ่านช่องทางโทรทัศน์ ผ่านรายการต่างๆ และร้านค้าตามห้างสรรพสินค้าก็จะมีแผ่นพับในการประชาสัมพันธ์ให้กับผู้สูงอายุได้รู้จัก

ผู้เชี่ยวชาญสว. 5 เพราะว่าผู้สูงอายุในชนบทต้องการมีรายได้เพิ่มขึ้น เพื่อนำมาใช้จ่ายในครอบครัว และบัตรสวัสดิการแห่งรัฐเป็นสวัสดิการพื้นฐานที่ผู้สูงอายุสามารถเข้าถึงได้ง่ายและครอบคลุมทุกพื้นที่

ผู้เชี่ยวชาญสว.7 ตอบง่ายจะตาย เพราะสวัสดิการของรัฐมันเป็นเงิน มีตัวตนสามารถใช้ประโยชน์ได้เลย แต่เทคโนโลยีมันเป็นของแข็ง อย่าง Google ก็แค่รู้ และต้องไปค้นคว้า ไปค้นหา มันต้องเทียบกันว่าระหว่างบัตรสวัสดิการแห่งรัฐกับบัตรแลกของ ทำไมเขาอยากได้อันนี้เพราะเขาให้เหมือนกัน ใครตอบก็น่าจะเป็นแบบนี้ เพราะมันได้ประโยชน์เลย

ผลจากการทำ focus group ได้ประเด็นเพิ่มเติมดังนี้ บัตรสวัสดิการแห่งรัฐต้องมีหลักเกณฑ์การคัดเลือกผู้ที่ได้รับบัตรให้รัดกุมและทั่วถึงมากกว่านี้ โดยการเน้นให้สิทธิแก่กลุ่มผู้สูงอายุหรือผู้พิการที่มีความจำเป็นในการดูแลตนเองมากกว่าคนทั่วไป และมีระบบการตรวจสอบสิทธิของตนเองที่ง่ายอัตถประโยชน์ต้องใช้ได้หลายเรื่อง ไม่ใช่แค่ซื้อของ เช่น อาจจะชำระเป็นค่าสาธารณูปโภคได้ด้วย และสามารถรับเงินจากแหล่งอื่นได้ด้วย เพราะสวัสดิการแห่งรัฐรับได้เฉพาะกระทรวงการคลังที่เดียว มันควรโอนงบประมาณ ขาเข้าก็เข้าได้

หลายแหล่ง ไม่ต้องหลายบัตรหรือทำให้ออกก็ควรทำได้หลายอย่าง หรือสามารถเอาเงินสดออกมาซื้อของตัวเองได้ด้วย

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

1. กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ ควรมีแนวทางการส่งเสริมสนับสนุนให้ศูนย์พัฒนาคุณภาพชีวิตและส่งเสริมอาชีพผู้สูงอายุในแต่ละพื้นที่ที่มีบริการให้ความรู้แก่ผู้สูงอายุในการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศ เพื่อสร้างแรงจูงใจในการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศให้เกิดประโยชน์แก่ผู้สูงอายุ
2. องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ควรบรรจุแผนการส่งเสริมสนับสนุนให้มีการจัดการเรียนการสอนเกี่ยวกับเทคโนโลยีสารสนเทศให้แก่ผู้สูงอายุในพื้นที่

ข้อเสนอแนะเชิงปฏิบัติ

2. หน่วยงานภาครัฐ ภาคเอกชน และภาคประชาสังคม ควรมีการจัดทำและออกแบบแอปพลิเคชันสำหรับผู้สูงอายุโดยเฉพาะ ร่วมกันเพื่ออำนวยความสะดวกในการเข้าถึงแอปพลิเคชันให้แก่ผู้สูงอายุ
2. กรมกิจการผู้สูงอายุ ควรมีการจัดทำหลักสูตรการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศผู้สูงอายุให้แก่เครือข่ายพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ เพื่อนำไปสอนให้แก่ผู้สูงอายุในแต่ละพื้นที่

ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรมีการศึกษาวิจัย “รูปแบบแอปพลิเคชันที่เหมาะสมกับผู้สูงอายุเพื่อนำไปสู่ผู้สูงอายุ 4.0”
2. ควรมีการศึกษาวิจัย “การจัดทำสายรัดข้อมือเพื่อสุขภาพให้เหมาะสมและเกิดประโยชน์ในการนำไปใช้ของผู้สูงอายุ”

บรรณานุกรม

- กวีพงษ์ เลิศวัชร และกาญจนาศักดิ์ จารุปาน , การศึกษาปัญหาการเรียนรู้เทคโนโลยีของผู้สูงอายุ, วิทยาลัย
นวัตกรรมการวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2555
- เกศินี จุฑาวิจิตร. (2548). การสื่อสารเพื่อการพัฒนาท้องถิ่น. พิมพ์ครั้งที่ 3. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยราชภัฏ
นครปฐม.
- ครรรชิต มาลัยวงศ์. (2539). ก้าวไกลไปกับคอมพิวเตอร์สาระคอมพิวเตอร์ที่ข้าราชการต้องรู้ฉบับ
ปรับปรุง.(พิมพ์ครั้งที่ 3).กรุงเทพฯ: ศูนย์เทคโนโลยีอิเล็กทรอนิกส์และคอมพิวเตอร์แห่งชาติ.
- ชุมพล ศฤงคารศิริ. (2539). ระบบสารสนเทศเพื่อการบริหาร.กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร
2008/http://guru.google.co.th/guru/thread?tid=75299dca37d54f8cวิกิพีเดีย สารานุกรม
เสรี/2008/ // เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร/ http://th.wikipedia.org/wiki
- ดวงพร คำณวนวัฒน์. (2545). การพัฒนาหอกระจายข่าวสารเพื่อสนองต่อความต้องการของชุมชน.
สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย (สกว.)
- ปทีป เทชาคุณวุฒิ. (2538). การจัดการระบบสารสนเทศในระดับอุดมศึกษา.กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์
มหาวิทยาลัย.
- ประสพสุข ศรีสว่างวงศ์. (2537). คอมพิวเตอร์เบื้องต้นและเทคนิคการออกแบบโปรแกรม.กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์
การศาสนา.
- ประไพพรรณ ธงอิงเนตร. (2533). “หน้าที่ของหอกระจายข่าวในการให้ความรู้ ความเข้าใจด้านสาธารณสุข
ฐาน
แก่ประชาชน ในจังหวัดนครปฐม.” วิทยานิพนธ์มหาบัณฑิต คณะนิเทศศาสตร์ จุฬาลงกรณ์
มหาวิทยาลัย.
- นลินี ศรีวิลาส ปริญญารุณโพธิ์, (2560). “พฤติกรรม การเข้าถึงและ การใช้งานอินเทอร์เน็ตของกลุ่มผู้สูงอายุ
บางแพ จังหวัดราชบุรี” คณะวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยศิลปากร
- (ร่าง) แผนแม่บทเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร (ฉบับที่3) ของประเทศไทย พ.ศ.2557-2561กระทรวง
เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร มิถุนายน2557
- พิชิต วิจิตรบุญยรักษ์., (ม.ป.ป.).สื่อสังคมออนไลน์: สื่อแห่งอนาคตสืบค้นเมื่อ 30 มกราคม 2556, จาก
http://www.bu.ac.th/knowledgecenter/executive_journal/oct_dec_11/pdf/aw016.pdf
f
- พระราชบัญญัติส่งเสริมการจัดสวัสดิการสังคม พ.ศ. 2546 วันที่ 24 กันยายน พ.ศ. 2546
- ไพรัช รัชพงษ์. (2539). การวิจัยและพัฒนาของเทคโนโลยีสารสนเทศ.ในเอกสารการสัมมนา IT ทางรอดของ
ธุรกิจไทย, (หน้า 55-60).กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- มูลนิธิสถาบันวิจัยและพัฒนาผู้สูงอายุไทย (มส.ผส.), สถานการณ์ผู้สูงอายุไทย พ.ศ. 2557, 2558.
- รสสุคนธ์ หังสพฤกษ์. (2531). การประมวลผลข้อมูลเบื้องต้น.กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยรามคำแหง.

- วิเชียร ชุตินาสกุล และคณะ, การวิจัยเพื่อการวางรากฐานและพัฒนาระบบอิเล็กทรอนิกส์เพื่อส่งเสริมคุณภาพชีวิตในสังคมผู้สูงอายุ, มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีพระจอมเกล้าธนบุรี, 2557
- ศิริชัย พงษ์วิชัย. (2537). การวิเคราะห์ข้อมูลทางสถิติด้วยคอมพิวเตอร์. กรุงเทพฯ : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย. ศูนย์เทคโนโลยีอิเล็กทรอนิกส์และคอมพิวเตอร์แห่งชาติ. (2539). ไอที 2000: นโยบายเทคโนโลยีสารสนเทศแห่งชาติ. (พิมพ์ครั้งที่ 2). กรุงเทพฯ: สำนักงานพัฒนาวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีแห่งชาติ.
- สมาน ลอยฟ้า, ผู้สูงอายุกับเทคโนโลยีสารสนเทศ The Elderly and Information Technology, คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์มหาวิทยาลัยขอนแก่น, 2554
- สมาน ลอยฟ้า, พฤติกรรมการใช้อินเทอร์เน็ตของผู้ใช้ในชนบท, คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์มหาวิทยาลัยขอนแก่น, 2557
- सानิต กายาผาด, ไซยาภาวบุตรและว่าที่ร.ต.สุรศิลป์มูลสิน. (2542). เทคโนโลยีสารสนเทศเพื่อชีวิตสมทบเพื่อชีวิต. กรุงเทพฯ: เซิร์ทเวฟเอด์เคเคชั่น.
- สุชาดา กิระนันท์. (2541). เทคโนโลยีสารสนเทศสถิติ: ข้อมูลในระบบสารสนเทศ. กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- สุคี ศิริวงศ์พากร, การศึกษาพฤติกรรมการเปิดรับข่าวสารที่มีความสัมพันธ์กับความสามารถในการพึ่งตนเองของผู้สูงอายุในกรุงเทพมหานคร, คณะเทคโนโลยีสื่อสารมวลชน มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลพระนคร, 2556
- สุรศักดิ์ มั่งสิงห์ และจารุวรรณมณฑิราข, การศึกษาความต้องการทางด้านเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารของผู้สูงอายุ ในเขตพื้นที่กรุงเทพมหานคร, มหาวิทยาลัยศรีปทุม, 2555
- สุมาลี เมืองไพศาล. (2535). การจัดการระบบข้อมูล. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยรามคำแหง.
- สำนักงานสถิติแห่งชาติ กระทรวงเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร, การสำรวจประชากรสูงอายุในประเทศไทย พ.ศ. 2557, 2557
- สำนักงานสถิติแห่งชาติ กระทรวงเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร, ปัจจัยที่มีผลต่อการใช้อินเทอร์เน็ตของผู้สูงอายุในประเทศไทย พ.ศ. 2557, 2557
- อาชัญญา รัตนอุบล และคณะ, รายงานฉบับสมบูรณ์การศึกษาและการเรียนรู้ตลอดชีวิตของผู้สูงอายุไทย, คณะครุศาสตร์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2554
- อารีย์ มัยยพงษ์, สภาพและความต้องการการฝึกอบรมด้าน ICT ของผู้สูงอายุในเขตกรุงเทพมหานคร, คณะบริหารธุรกิจ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลพระนคร, 2555.
- Abbey, R. & Hude, S. (2009). No country for older people? Age and the digital divide. *Journal of Information, Communication & Ethics in Society*. 7 (4): 225-242.
- Eastman, J.K. & Iyer, R. (2004). The elderly's uses and attitudes towards the internet. *Journal of Consumer Marketing*. 21(3): 208-220.
- Billipp, S. H. (2001). The psychological impact of interactive computer use within a vulnerable elderly population: A report on a randomized prospective trial in a home health care setting. *Public Health Nursing* 18(2): 138-145.

- Reisenwitz, T.; Iyer, R.; Kuhlmeier, D.B & Eastman, J.K. (2007). The elderly's internet usage: an updated look. *Journal of Consumer Marketing*. 24(7): 406-41
- ERICSSON CONSUMERLAB ,CONNECTING THE SENIOR GENERATION, An Ericsson Consumer Insight Summary Report , August 2014.

ภาคผนวก

แบบสอบถาม

โครงการวิจัย “แบบจำลองการส่งเสริมการใช้ประโยชน์เทคโนโลยีสารสนเทศ และการสื่อสารเพื่อการจัดสวัสดิการสังคมให้กับผู้สูงอายุในเขตชนบท”

.....

คำชี้แจง 1. แบบสอบถามฉบับนี้ จัดทำขึ้นเพื่อสอบถามข้อมูลเพื่อประกอบโครงการวิจัย “แบบจำลองการส่งเสริมการใช้ประโยชน์เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารเพื่อการจัดสวัสดิการสังคมให้กับผู้สูงอายุในเขตชนบท” ในปีงบประมาณ 2561 โดยมีวัตถุประสงค์โครงการเพื่อศึกษาช่องทางและความต้องการส่งเสริมการใช้ประโยชน์เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารของผู้สูงอายุในเขตชนบท และเพื่อจัดทำรูปแบบการส่งเสริมการใช้ประโยชน์เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารเพื่อการจัดสวัสดิการสังคมให้กับผู้สูงอายุในเขตชนบท

2. แบบสอบถามแบ่งออกเป็น 3 ส่วน ดังนี้

ส่วนที่ 1 ข้อมูลผู้ตอบแบบสอบถาม

ส่วนที่ 2 ช่องทางและความต้องการส่งเสริมการใช้ประโยชน์เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารเพื่อการจัดสวัสดิการสังคมผู้สูงอายุ

ส่วนที่ 3 ข้อเสนอแนะอื่นๆ

3. ข้อมูลและข้อเสนอแนะของท่านจักเป็นประโยชน์อย่างยิ่งในการพัฒนาและจะนำไปสู่การกำหนดนโยบายที่ทำให้ผู้สูงอายุสามารถเข้าถึงสารสนเทศได้ง่ายยิ่งขึ้น มีประสิทธิภาพซึ่งจะทำให้พึ่งพาผู้อื่นน้อยลง และมีช่องทางได้รับสวัสดิการสังคมในด้านต่างๆ ซึ่งแบบสอบถามฉบับนี้ใช้สำหรับการศึกษาวิจัยเท่านั้น การตอบแบบสอบถามนี้จะไม่มีผลกระทบต่อนานแต่อย่างใด แต่จะเป็นประโยชน์ต่อการเตรียมรับมือผู้สูงอายุได้เป็นอย่างดีในอนาคต ดังนั้นจึงขอให้ท่านตอบแบบสอบถามทุกข้อด้วยความเป็นจริง และโปรดตอบทุกข้อเพื่อความสมบูรณ์ของข้อมูล

ขอขอบคุณในความร่วมมือเป็นอย่างยิ่ง

คณะผู้วิจัยสำนักงานส่งเสริมและสนับสนุนวิชาการ 1-12

กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์

แบบสอบถามข้อมูล
โครงการวิจัย “แบบจำลองการส่งเสริมการใช้ประโยชน์เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารเพื่อการจัด
สวัสดิการสังคมให้กับผู้สูงอายุในเขตชนบท”
สำนักงานส่งเสริมและสนับสนุนวิชาการ 1-12 กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์

ส่วนที่ 1 ข้อมูลผู้ตอบแบบสอบถาม

โปรดทำเครื่องหมาย ☒ ลงในช่อง ☐ หน้าข้อความ หรือเขียนตอบตามความเป็นจริงที่เกี่ยวกับตัวท่าน

1. เพศ ☐ (1) ชาย ☐ (2) หญิง
2. สถานภาพ ☐ (1) โสด ☐ (2) สมรส ☐ (3) แยกทาง ☐ (4) หย่าร้าง ☐ (5) หม้าย
3. ศาสนา ☐ (1) พุทธ ☐ (2) คริสต์ ☐ (3) อิสลาม ☐ (4) อื่นๆ ระบุ

4. ระดับการศึกษา ☐ (1) ไม่ได้เรียนหนังสือ ☐ (2) เรียนไม่จบประถมต้น
☐ (3) จบประถม 4 หรือประถม.6 ☐ (4) จบมัธยมศึกษาปีที่ 3
☐ (5) จบมัธยมศึกษาปีที่ 6/ปวช. ☐ (6) จบปวส./อนุปริญญา
☐ (7) จบปริญญาตรี ☐ (8) จบสูงกว่าระดับปริญญาตรี

5. อายุ.....ปี

6. ท่านประกอบอาชีพอะไร (หมายถึงการทำงานที่ต้องลงมือทำด้วยตนเองและมีรายได้จากการทำงานนั้นต่อเนื่องอย่างน้อย 6 เดือน/ต่อปี หรือ รายได้ตามกฎหมายการผลิต)

- ☐ (1) ไม่ได้ประกอบอาชีพ
- ☐ (2) ประกอบอาชีพ
- ☐ (2.1) เกษตรกร ☐ (2.2) รับราชการ
- ☐ (2.3) พนักงานรัฐวิสาหกิจ ☐ (2.4) ค้าขาย
- ☐ (2.5) ธุรกิจส่วนตัว ☐ (2.6) พนักงานบริษัทเอกชน
- ☐ (2.7) รับจ้างทั่วไป ☐ (2.8) อื่นๆ ระบุ.....

7. ท่านมีรายได้หลัก (รายได้หลัก เกิดจากการประกอบอาชีพด้วยตนเอง)

- ☐ (1) ไม่มีรายได้หลัก
- ☐ (2) มีรายได้หลัก ประมาณการรายเดือน.....บาทต่อเดือน

8. ท่านมีสวัสดิการหลักอะไรในปัจจุบัน (โปรดเลือกตอบอย่างใดอย่างหนึ่ง)

- ☐ (1) สวัสดิการภาครัฐ เช่น บำนาญ กบข.
- ☐ (2) หลักประกันสุขภาพถ้วนหน้า (หรือบัตรทองเดิม)
- ☐ (3) ประกันสังคม (ทั้งลูกจ้าง/ประกันตนอิสระ)

ส่วนที่ 3 ข้อเสนอแนะอื่นๆ

.....

.....

.....

.....

.....

ขอขอบพระคุณเป็นอย่างสูง

ลงชื่อ

(ผู้เก็บแบบสอบถาม)

สำนักงานส่งเสริมและสนับสนุนวิชาการ ๑
สำนักงานปลัดกระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์
ตำบลรังสิต อำเภอธัญบุรี จังหวัดปทุมธานี

